

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA SPOLEČENSKÝCH VĚD

Bc. PETRA HÉNKOVÁ

II. ročník – navazující magisterské prezenční studium

Obor: Učitelství českého jazyka pro 2. st. ZŠ - Učitelství základů společenských
věd a občanské výchovy pro SŠ a 2. st. ZŠ

Afghánský konflikt a zapojení České republiky v jeho rámci

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. David Hampl, Ph.D.

Olomouc

2013

Poděkování

Děkuji vedoucímu své diplomové práce, Mgr. Davidu Hamplovi, Ph.D. za ochotu, účinnou pomoc a poskytnuté konzultace.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala zcela samostatně a použila jsem jen uvedené pramenů, literatury a elektronických zdrojů.

V Krhově dne 31. března 2013

.....
Bc. Petra Hénková

Obsah

	Úvod	6
1	Teorie konfliktu	8
	1.1 Vymezení konfliktu	8
	1.2 Centra pro výzkum a řešení konfliktů	11
	1.3 Dynamika konfliktů v mezinárodních vztazích	12
	1.4 Prevence vypuknutí násilí	18
	1.5 Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích prostřednictvím OSN	21
2	Afghánský konflikt a jeho souvislosti	25
	2.1 Základní charakteristika Afghánistánu	25
	2.2 Etnické složení afghánského obyvatelstva	26
	2.3 Vývoj v Afghánistánu na konci 19. století a v první polovině 20. století	29
	2.4 Cesta k sovětské okupaci	30
	2.5 Postsovětské období	37
	2.6 Dimenze afghánského konfliktu za vlády Tálibánu v letech 1994—2001	39
3	Vývoj v Afghánistánu po 11. září 2001 a válka proti terorismu	43
	3.1 Atentát na Světové obchodní centrum v New Yorku	43
	3.2 Operace Trvalá svoboda	45
	3.3 Afghánistán po svržení režimu hnutí Tálibán	47
4	Mise ISAF	51
	4.1 Poslání a strategie mise ISAF	51
	4.2 Podpora, řízení, rekonstrukce a rozvoj	53
5	Účast České republiky v Afghánistánu	55
	5.1 Podíl České republiky na činnosti NATO	55
	5.2 Zapojení České republiky do činnosti mise ISAF na území Afghánistánu	56
	5.3 Český Provinční rekonstrukční tým	58
	5.4 České humanitární organizace působící na území Afghánistánu	60
	5.5 Aktuální mise České republiky v Afghánistánu	62

	5.6	Názorová stanoviska k účasti České republiky v Afghánistánu	63
6		Současný vývoj	66
	6.1	Současný Afghánistán	66
	6.2	Perspektivy afghánského vývoje	69
7		Pedagogická aplikace zvoleného tématu ve výuce	71
	7.1	Zakotvení tématu v Rámcových vzdělávacích programech	71
	7.2	Návrh časově-tematického plánu	72
	7.3	Návrhy způsobů ověření výukových cílů	76
		Závěr	84
		Seznam zkratk	86
		Seznam použitých pramenů, literatury a elektronických zdrojů	88
		 Anotace	

Úvod

Cílem diplomové práce je charakterizovat afghánský konflikt a zohlednit účast České republiky v jeho rámci. Součástí diplomové práce budou také didaktické materiály určené k praktickému využití ve výuce na gymnáziu, které zde koncipujeme jako didaktický test, pracovní listy a návrhy k diskusím se studenty.

Diplomová práce bude členěna celkem do sedmi kapitol. V první kapitole se budeme zabývat teorií konfliktu, jeho vymezením, dynamikou či možnými způsoby jeho řešení. Druhá kapitola bude zahrnovat základní charakteristiku Afghánistánu a současně popis jednotlivých etnik žijících na tomto území. V této kapitole také objasníme historické souvislosti afghánského konfliktu. Třetí kapitolu věnujeme vývoji v Afghánistánu po 11. září roku 2001, kdy afghánská teroristická organizace al-Qáida provedla atentát na Světové obchodní centrum v New Yorku. Čtvrtá kapitola bude pojednávat o poslání a strategii misi ISAF, která působí na afghánském území. V páté kapitole zaměříme naši pozornost na účast České republiky v Afghánistánu. Objasníme členství České republiky v NATO a zapojení země do činnosti mise ISAF. V šesté kapitole zmapujeme současný vývoj v Afghánistánu a zamyslíme se nad perspektivami dalšího možného vývoje této země. V poslední kapitole přineseme pedagogickou aplikaci tématu Afghánský konflikt a zapojení České republiky v jeho rámci.

K sepsání diplomové práce nás vedla skutečnost, že je nutné na jednom prostoru postihnout historické souvislosti afghánského konfliktu, jeho současný vývoj a zároveň vymežit zapojení mezinárodních sil do této války, především však zapojení České republiky.

K tématu diplomové práce existují tituly české i zahraniční literatury. Pro teoretické vymezení konfliktu budou důležité zejména publikace Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích od Šárky Waisové a Mezinárodní politika Oskara Krejčího. Pro vytvoření přehledu historických souvislostí afghánského konfliktu se důležitým zdrojem informací stane publikace Slavomíra Horáka Afghánský konflikt. Kniha mapuje historické souvislosti afghánského konfliktu od 18. století až do roku 2005. Dalším stěžejním zdrojem informací pro tuto oblast bude také kniha Dějiny Afghánistánu, již autorem je český odborník, indolog a íránista Jan Marek. Ze zahraničních autorů zmiňme alespoň Willema Vogelsanga a jeho dílo Dějiny Afghánistánu, v němž je podobně jako v publikaci Jana Marka podrobně mapována historie Afghánistánu.

V dostupných publikacích však postrádáme pro nás dále potřebné informace o zapojení mezinárodních sil do afghánské války a také přehled nejnovějšího vývoje v Afghánistánu. Za těmito účely bude proto nutné využívat informace z dostupných elektronických zdrojů.

1 Teorie konfliktu

V následující kapitole přineseme teoretické vymezení konfliktu. Zaměříme se také na jednotlivá centra, která se zabývají výzkumem a řešeními konfliktů. Poté budou nastíněny základní aspekty týkající se dynamiky konfliktů v mezinárodních vztazích. Následovat bude podkapitola Prevence vypuknutí násilí. V neposlední řadě uvedeme informace o Organizaci spojených národů, zejména o jejím orgánu Radě bezpečnosti, který má nejbližší vztah k teorii řešení konfliktů v mezinárodních vztazích, protože odpovídá za udržování světového míru a mezinárodní bezpečnosti.

1.1 Vymezení konfliktu

Vztahy mezi státy nabývají mnoha různých podob. Jeden z těchto vztahů představuje válka, jejíž protiklad je vztah mezi státy založený na harmonii zájmů. Válka se pojí s politikou, konkrétně s konflikty zájmů a mocenských potenciálů.¹ Konflikt se však liší od napětí, jež definujeme jako skryté nepřátelství, strach či podezření. Strach v rámci napětí nepřechází k vzájemným nepřátelským činům, tudíž ani k válce či konfliktu.

Slovo konflikt se odvozuje z latinského *conflictio*, což v češtině znamená narážet nebo udeřit.² Na základě uvedeného překladu z latiny Filip Tesař definuje konflikt jako srážku dvou a více skupin či jednotlivců.³ Podobnou definici nabízí Oskar Krejčí. V jeho Mezinárodní politice konflikt chápeme jako situaci, kdy určitá skupina (např. kmen, etnická skupina, stát) či jednatel je v cílevědomém sporu s jednou či více skupinami či jednotlivci. Aktéři soupeří o zachování nebo zvýšení sociálních jistot, statusu či moci. V rámci konfliktu se také aktér pokouší neutralizovat, zranit či odstranit svého protivníka.⁴ Šárka Waisová k definici konfliktu dodává, že konflikt je typ chování, které nemusí v každém případě nutně obsahovat prvky ozbrojeného násilí.⁵

---

¹ KREJČÍ, O. *Mezinárodní politika*. Praha: Ekopress, 2007, s. 141.

² TESAŘ, F. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007. s. 24.

³ Tamtéž. s. 25.

⁴ KREJČÍ, O. *Mezinárodní politika*. Praha: Ekopress, 2007, s. 141 – 142.

⁵ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 35.

Mezinárodní konflikty probíhající ve 20. století lze vymezit prostřednictvím čtyř složek, kterými jsou:

- a) aktéři konfliktu,
- b) oblast hodnot,
- c) postoje,
- d) akce konfliktu.⁶

Co se týče aktérů konfliktu, nejčastěji se jedná o státy, dále o mezinárodní organizace či nestátní organizace, které vystupují jako revoluční či etnická skupina. Oblast hodnot konfliktu představuje předmět sporů aktérů, zahrnuje ale také pozice, které státy v rámci konfliktu chtějí získat. Státy usilují o hodnoty, které ubírají nebo přidávají moc (např. kontrola nad územím či přírodními zdroji).⁷ Zdrojem napětí jsou postoje, tedy třetí složka tvořící mezinárodní konflikty. Postoje chápeme jako předpoklady konfliktního chování státu. Konfliktní postoje se vyznačují především nepřátelstvím. Posledním bodem jsou akce konfliktů, tedy diplomatické či propagandistické hrozby a tresty proti sobě stojících států – aktérů.⁸ „*Konflikt v mezinárodních vztazích je tedy sociální situace, která vzniká, pokud dva či více aktérů, z nichž minimálně jeden musí být státem, usiluje o získání téhož statku v oblasti národních hodnot a tento statek nestačí k uspokojení potřeb všech zúčastněných aktérů.*“⁹

V odborné literatuře se setkáváme s mnoha různými způsoby členění konfliktů či odlišnými popisy vývoje konfliktů. Například v oboru Řešení konfliktů¹⁰ nalézáme následující členění konfliktů:

- a) na základě umístění konfliktu v mezinárodním systému – konflikty systémové, mezistátní, vnitrostátní (podrobněji viz níže),
- b) podle použitých prostředků v konfliktu – konflikty násilné a nenásilné,
- c) podle příčin konfliktu.¹¹

Pro první skupinu konfliktů, jež posuzujeme dle umístění konfliktu v mezinárodním systému, lze zmínit údaje pocházející z výzkumu konfliktů, které provádí Uppsalská

---

⁶ KREJČÍ, O. *Mezinárodní politika*. Praha: Ekopress, 2007, s. 143 (ve spodní části strany), dále 144 a 145 (v horní části strany).

⁷ Tamtéž, s. 143.

⁸ Tamtéž, s. 145.

⁹ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 36.

¹⁰ Obor *Řešení konfliktů* studuje příčiny, proces, dynamiku a řešení konfliktů a násilí. Zaměřuje se především na hledání způsobu, jak minimalizovat použití násilí. Obor čerpá především z mezinárodních vztahů.

¹¹ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 37.

univerzita. Údaje jsou převzaty z ročenky¹² OSN *Zpráva o lidském rozvoji*. Zde jsou konflikty děleny na vnitrostátní, internacionalizované vnitrostátní (konflikt mezi státem a vnitřní opozicí spojený s účastí jiného státu), mezistátní a mimosystémové (konflikt mezi státem a nestátní skupinou mimo jeho území).¹³

Podobné členění konfliktů dle jejich umístění v mezinárodním systému uvádí i Šárka Waisová. Konflikty systémové proměňují vztahy mezi aktéry a nastavují nová pravidla v mezinárodním systému. Jsou jimi první a druhá světová válka, ale i válka studená. Dalším typem jsou mezinárodní konflikty, které na rozdíl od systémových konfliktů neproměňují pravidla mezinárodního systému, naopak průběh těchto konfliktů je vázán mezinárodními normami. Za mezinárodní konflikt například považujeme válku mezi Anglií a Argentinou o Falklandské ostrovy.¹⁴ Posledním druhem jsou konflikty vnitrostátní, v rámci nichž se nevládní skupina či hnutí staví proti vládě daného státu. Patří sem války občanské (Bosna a Hercegovina) a války za nezávislost (Baskicko – Španělsko). Šárka Waisová však zároveň dodává, že dělení konfliktů nemůžeme v žádném případě považovat za uzavřené nebo neměnné, protože konflikty se v průběhu svého vývoje neustále vyvíjí a mění. Nejčastějším jevem je proměna vnitrostátního konfliktu na konflikt mezinárodní. Předmět konfliktu se totiž může snadno stát příčinou sporu v jiné zemi či se může do sousední země rozšířit. Příkladem konfliktu, který prošel několika proměnami, je konflikt v Afghánistánu. V 70. letech 20. století v Afghánistánu bojovalo o moc několik politických skupin, avšak na základě vojenské intervence Sovětského svazu byla do země v roce 1979 dosazena prosovětská vláda. Do konce 80. let partyzánské jednotky podporované Spojenými státy americkými usilovaly o svržení sovětské vlády. V souvislosti s uvolňováním napětí mezi Východem a Západem se v roce 1989 sovětské jednotky ze země stáhly. Většinu afghánského území tak obsadil režim Tálibánu.¹⁵ Po teroristických útocích z 11. září 2001 zahájily Spojené státy americké

---

¹² Periodikum, které vydává OSN, vychází jedenkrát ročně. Jedná se o publikaci, jež podává přehled o všech významnějších činnostech systému OSN v daném roce. Rozvojový program OSN vydává každoročně Zprávu o lidském rozvoji, která se stala jedním z hlavních ukazatelů kvality lidského života v jednotlivých zemích. Pomocí tzv. „Indexu lidského rozvoje“ kvantifikuje kvalitu života nejen podle ekonomických, ale celé řady sociálních ukazatelů, jako je například očekávaná délka života, přístup ke vzdělání, rovné příležitosti z hlediska gender, porodní úmrtnost, přístup k nezávadné pitné vodě, zdravotní péči, aj. (zdroj: *OSN Praha: Zprávy [online]*. [cit. 2012-11-02]. Dostupné z [www: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/>](http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/).).

¹³ KREJČÍ, O. *Mezinárodní politika*. Praha: Ekopress, 2007, s. 146.

¹⁴ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 37.

¹⁵ Tálibán = student, dále také vojensky organizované islámské fundamentalistické hnutí, do něhož dobrovolně vstupovali mladí mužové z Afghánistánu a Pákistánu. Grafická podoba termínů dle Slavomíra Horáka (HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005.)

útoky na Afghánistán, které získaly mandát Rady bezpečnosti OSN. Konflikt v Afghánistánu se tak několikrát proměnil z vnitrostátního na mezinárodní a naopak.¹⁶

Zaměříme se nyní na příčiny konfliktů. V mezinárodních vztazích hovoříme o teritoriálních konfliktech, jejichž příčinou bývají spory o území, řadíme sem např. spor mezi Arménií a Ázerbájdžánem o Náhorní Karabach, dále hovoříme o konfliktech ideologických či mocensko-politických. Dělení však není striktní, protože velké procento konfliktů se snaží prosazovat více zájmů najednou.¹⁷

Zcela odlišné členění konfliktů popisuje Filip Tesař. Zaměřuje se totiž na konflikty ve vztahu k soutěži. Při soutěži se její aktéři snaží dosáhnout stejného cíle na úkor ostatních. Prvním druhem konfliktu dle Filipa Tesaře je konflikt přímý. Aktér se zde nejdříve snaží zneškodnit protivníka, teprve pak se zaměří na svůj cíl.¹⁸ Protikladem konfliktu přímého je konflikt nepřímý, kde se aktéři zaměřují primárně na získání cíle a zabraňují v jeho dosažení protivníkovi.¹⁹

1.2 Centra pro výzkum a řešení konfliktů

V současnosti existuje několik center zabývajících se výzkumem konfliktů a jejich řešeními. Mezi tato centra patří například již zmíněná Uppsalská univerzita, dále Michiganská univerzita nebo Heidelberský institut pro výzkum míru a konfliktů.²⁰ Výsledky těchto pracovišť nejsou vždy totožné, v další části se budeme zabývat nejznámějším z nich - projektem KOSIMO,²¹ který realizuje Heidelberský institut.

V rámci projektu KOSIMO pracuje tým Franka R. Pfetsche na výzkumu mezinárodních politických konfliktů. Pracovníci projektu využívají tzv. pětistupňovou škálu pro hodnocení intenzity konfliktů. Rozhodujícím prvkem pro členění konfliktů je zde

---

¹⁶ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 39.

¹⁷ Tamtéž, s. 40.

¹⁸ TESAŘ, F. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007, s. 26.

¹⁹ Tamtéž, s. 27.

²⁰ Informace o Heidelberském institutu také na: *Heidelberg Institute for International Conflict Research* [online]. [cit. 2012-11-02]. Dostupné z [www: <http://www.hiik.de/en/index.html>](http://www.hiik.de/en/index.html).

²¹ Databáze KOSIMO (Konflikt-Simulations-Modell) obsahuje údaje o politických konfliktech od roku 1945 až po současnost. Databáze je výsledkem práce *Heidelberg Institute of International Conflict Research*. Heidelberský institut se zabývá zaznamenáváním a zkoumáním vnitrostátních a mezistátních konfliktů (zdroj: *Heidelberg Institute for International Conflict Research: Conis* [online]. [cit. 2012-11-02]. Dostupné z [www: <http://hiik.de/en/kosimo/index.html>](http://hiik.de/en/kosimo/index.html)).

užití/neužití násilí. Prvním stupněm je tzv. latentní konflikt, tedy konflikt nenásilný. Jako příklad poslouží spor mezi Slovenskem a Maďarskem o autonomii a zdroje. Druhý stupeň představuje konflikt manifestovaný, též nenásilný, který proběhl v roce 2005 uvnitř Tanzanie. Třetí stupeň nese název krize a vyznačuje se občasným užitím násilí jedné strany vůči straně druhé. Tento druh konfliktu proběhl například uvnitř Libanonu mezi jednotlivými náboženskými skupinami. Mezi Bangladéšem a Indií proběhl spor o teritorium a vodní zdroje, v rámci něhož bylo použito opakované násilí. Stav nazýváme vážnou krizí. Posledním stupněm je válka, tedy dlouhodobé ozbrojené násilí, které lze zaznamenat například v Iráku.²²

Výsledky projektu KOSIMO také uvádějí nejčastější příčiny mezinárodních konfliktů, kterými jsou spory o území a hranice, snaha o dosažení národní nezávislosti, etnické a náboženské konflikty, nesouhlas se státní ideologií a touha po moci a zdrojích. Z výzkumu vyplývá, že počet konfliktů ve světě neustále narůstá. Nejvíce konfliktů bylo zaznamenáno v Asii a Africe. V Evropě převažují konflikty nenásilné (latentní) a krize. V roce 2001 byl v Evropě zaznamenán jen jeden případ války, a to válka Ruské federace s čečenskými rebely. V Evropě vznikly i tři vážné krize – secesionistický konflikt v Albánii, autonomistické snahy v Makedonii a konflikt mezi ETA a španělskou vládou. Celkově mezi konflikty převažují konflikty vnitrostátní.²³

1.3 Dynamika konfliktů v mezinárodních vztazích

„Konflikt je sociální vztah mezi dvěma či více aktéry, kteří mohou postupně měnit své zájmy, cíle, chování a jednání. Změna zájmů, cílů, jednání a chování aktérů vede k proměně jejich vzájemného sociálního vztahu a může vést k proměně konfliktu či k jeho zformování a manifestaci. Proces proměny konfliktního vztahu mezi aktéry je základní determinantou způsobu jeho řešení. Konflikty jsou sociální procesy s vlastní dynamikou a jako takové mají

---

²² *Conflict Barometer 2009: 18th Annual Conflict Analysis* [online]. Heidelberg: Campus Bergheim, 2009, s. 84. [cit. 2012-11-02].

²³ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 42. Citováno z: *Heidelberg Institute for International Conflict Research: Conflict barometer* [online]. [cit. 2012-11-02]. Dostupné z [www.<http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/index.html>](http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/index.html). *Conflict Barometer* - vydává od roku 1992 Heidelberský institut. Jedná se o roční analýzu globálních konfliktních událostí.

*různá stádia či stupně intenzity, jimiž procházejí. Intenzita a dynamika konfliktu ovlivňuje jak nástroje a strategie stran sporu, tak možnosti řešení.*²⁴

Existuje sedm stupňů intenzity konfliktů:

- 1) latentní konflikt,
- 2) manifestace,
- 3) eskalace,
- 4) mrtvý bod,
- 5) deeskalace,
- 6) řešení konfliktu,
- 7) postkonfliktní urovnání vztahů – budování míru.

Mezinárodní konflikt nemusí nutně projít všemi uvedenými fázemi, ale může například zůstat několik let v jedné fázi, nebo se vrátit o krok zpět.²⁵

V první fázi – v tzv. latentní fázi – se snaží více aktérů získat statek, jehož množství je ve skutečnosti omezené. Tato fáze je charakterizována neslučitelností zájmů aktérů, avšak nedochází zde k rozhodnému jednání. Preventivní diplomacie a komunikace obou stran pomůže spor řešit takovým způsobem, aby se nešířil do další – druhé - fáze, kterou nazýváme manifestace.²⁶ Manifestace se vyznačuje veřejnou artikulací zájmů alespoň jednoho ze zúčastněných aktérů. Preventivní diplomatické styky zde zabraňují přestupu konfliktu do třetí fáze, jíž je tzv. eskalace konfliktu. V eskalaci dochází k neústupnému postavení obou stran, žádná ze stran se nechce vzdát svých požadavků ani z nich ustoupit. Průběh eskalační fáze je závislý na předmětu a podmínkách sporu, síle aktérů či na komunikaci.²⁷ Rozhodující fází pro řešení konfliktu je tzv. mrtvý bod. Ani jedna ze zúčastněných stran sporu nemá dostatek sil pro zničení svého protivníka, proto se zde objevuje příležitost pro zahájení jednání. Jsou-li obnoveny diplomatické vztahy a komunikace mezi aktéry, je-li zahájeno jednání o příměří, snižují-li se požadavky obou stran, dochází k oslabení konfliktu a nacházíme se tedy ve fázi deeskalace.²⁸

Nyní se dostáváme do stádia šestého, konkrétně do stádia řešení a ukončení konfliktů, které může nabýt více podob:

---

²⁴ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 49.

²⁵ Tamtéž, s. 49 – 50.

²⁶ Tamtéž, s. 50.

²⁷ Tamtéž, s. 51.

²⁸ Tamtéž, s. 53 - 54.

- a) Změna pořadí priorit politiky – aktéři jsou schopni konat kompromisy a zahájit jednání. Většinou také dochází k výměně politických aktérů. Příkladem je nástup Michaila Sergejeviče Gorbačova do funkce generálního tajemníka KSSS²⁹, což značně ovlivnilo sovětskou zahraniční politiku, a došlo tak k uvolnění napjatých vztahů mezi Východem a Západem.³⁰

Michail Sergejevič Gorbačov se účastnil mnoha summitů, které hrály důležitou roli při odzbrojování ve světě a přibližování se Východu se Západem. Evropa pro něj nepředstavovala zeměpisnou a politickou entitu, ale kulturní společenství, které bylo založeno na demokratických principech. Společenství zahrnovalo jak Evropu, tak Severní Ameriku.

Roku 1988 Michail Sergejevič Gorbačov v zájmu dohody se Západem oznámil stažení vojsk z Afghánistánu, čímž zastavil agresivní zahraniční politiku. Pokoušel se také o omezení vyčerpávajícího zbrojení.³¹ Dále se Michailovi Sergejeviči Gorbačovi podařilo navázat důvěrné vztahy s významnými západními politiky, např. s Margaret Thatcherovou nebo se západoněmeckým kancléřem Helmutem Kohlem. V roce 1987 ve Washingtonu podepsal s prezidentem Spojených států Ronaldem Reganem *Smlouvu o likvidaci raket kratšího a středního doletu v Evropě*, což výrazně snížilo světové napětí. Roku 1991 podepsal v Moskvě společně s Georgem Bushem dohodu o snížení počtu strategických zbraní.³²

Politika Michaila Sergejeviče Gorbačova získala odezvu v mnoha zemích komunistického bloku. V některých zemích dokonce vyústila v pád komunismu.³³

- b) Rozdělení statku – na základě rozdělení předmětu sporu mezi aktéry dochází alespoň k částečnému uspokojení vlastních potřeb. Jako příklad poslouží dohoda, uzavřená v roce 1976, mezi Anglií a Islandem o výměře území k lovu tresek.³⁴
- c) Tzv. obchod kus za kus – každý aktér získá takový statek, který si sám zvolí. Uvedený způsob řešení konfliktu byl proveden na Srí Lance, kde žijí dva národy – Sinhálci a Tamilové. V rámci tzv. obchodu kus za kus jedna ze zúčastněných stran (Tamilové)

---

²⁹ Komunistická strana Sovětského svazu.

³⁰ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 54.

³¹ MEZIHORÁK, F. *Galerie velkých Evropanů*. Olomouc, 2002, s. 72.

³² TOTALITA: *Sovětský svaz v éře Michaila Gorbačova*. [online]. [cit. 2012-11-02]. Dostupné z [www: <http://www.totalita.cz/vysvetlivky/sssr_gorb.php>](http://www.totalita.cz/vysvetlivky/sssr_gorb.php).

³³ MEZIHORÁK, F. *Galerie velkých Evropanů*. Olomouc, 2002, s. 72.

³⁴ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 55.

získala kontrolu nad městem Jaffna a druhá ze stran (Sinhálci) mohla rozhodnout o úrovni politické autonomie.

Výše uvedený případ sahá až do 18. století, kdy byl ostrov Srí Lanka prohlášen britskou kolonií s názvem Cejlon. Sinhálcům se britská kolonizace nezamlouvala, kdežto Tamilové jí využili pro své obchodní záměry.³⁵ Roku 1948 byli však paradoxně právě Tamilové zbaveni cejlonského občanství a volebního práva. Roku 1956 se stala úředním jazykem sinhálština, což mělo za následek krvavé boje mezi Tamily a Sinhálci. Opakované požadavky Tamilů na zrovnoprávnění tamilštiny byly vždy zamítnuty. V 70. letech 20. století Tamilové vytvořili vlastní organizaci Tygři osvobozeného tamilského Ílamu.³⁶ Tamilové v bojích se Sinhálci nakonec dosáhli zrovnoprávnění jazyka a na základě rozhodnutí Sinhálců jim byla udělena autonomie pro výrazně tamilskou Severní provincii. Tamilové také roku 1995 získali již zmíněnou kontrolu nad městem Jaffna a dalšími významnými městy.³⁷ Boje však i nadále pokračovaly. Až roku 2009 byli Tamilové definitivně poraženi Sinhálci. Vztah mezi etnickými skupinami však zůstává i nadále napjatý.³⁸

- d) Sdílená kontrola – aktéři se dohodnou na společném užívání téhož statku. Tímto územím, tzv. kondominiem, byla například v letech 1278 – 1993 Andorra. Do roku 1993, kdy se Andorra stala samostatným státem, nad ní správu vykonávalo Španělsko a Francie.
- e) Přenechání kontroly třetí straně – „*znamená externalizaci kontroly sporného statku. Příkladem jsou mezinárodní protektoráty. V 90. letech byl vytvořen mezinárodní protektorát nad Bosnou a Hercegovinou (protektorem je Úřad vysokého představitele pro dodržování mírové dohody, který byl ustanoven Daytonskou mírovou dohodou).*“³⁹

Od počátku 90. let 20. století docházelo k postupnému rozpadu jugoslávské federace. V Bosně žily tři etnické skupiny, z nichž na nezávislosti Bosny a Hercegoviny měla zájem pouze jediná - muslimští Bosňáci. Druhou etnickou skupinu tvořili Srbové, kterým existence federace značně vyhovovala, a chtěli ji v každém případě zachovat. Poslední skupinou byli Chorvaté soustředění hlavně

³⁵ BAAR, V. *Národy na prahu 21. století*. Ostrava: Tilia, 2002, s. 188.

³⁶ Tamilové si kladli za cíl vytvořit na Srí Lance nezávislý tamilský stát Ílam.

³⁷ BAAR, V. *Národy na prahu 21. století*. Ostrava: Tilia, 2002, s. 189 – 190 (v horní části strany).

³⁸ *Aktuálně.cz: Živě ze Srí Lanky: Dobožováno. Ne všem je ale do zpěvu.* [online]. [cit. 2012-11-17]. Dostupné z [www: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/asie-a-pacifik/clanek.phtml?id=637850>](http://aktualne.centrum.cz/zahranici/asie-a-pacifik/clanek.phtml?id=637850).

³⁹ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 56.

v Hercegovině. Z hlediska mezinárodního práva bylo uznání nezávislosti Bosny a Hercegoviny problémem především z toho důvodu, že Srbové tento nápad neustále bojkotovali.⁴⁰ Mezi jednotlivými národy v Bosně vypukla občanská válka. K zásadnímu zvratu dochází až roku 1995, kdy spojené síly Chorvatska, bosenských Chorvatů a sarajevské vlády zahájily ofenzívu proti Srbům. Téhož roku se za účasti představitelů Bosny a Hercegoviny, Chorvatska, Jugoslávie, Spojených států amerických, Francie, Velké Británie, Německa a Ruska podepsaly v americkém Daytonu již zmíněné dohody, které nastolily mír v Bosně. Bosna tak byla rozdělena do dvou územních celků a tzv. distriktu Brčko, tedy území společné správy.⁴¹

Jedna z možných alternativ budoucího vývoje v Bosně předpokládá, že se na základě Daytonských dohod a za pomoci vnějších vojenských nástrojů podaří v zemi udržet trvalý mír. Skupiny žijící v této oblasti tak budou mít vytvořeny podmínky pro vzájemné soužití.⁴²

- f) Volba vnějšího mechanismu – konflikt je řešen třetí stranou – například Mezinárodním soudním dvorem v Haagu. Tento druh řešení sporu byl využit v letech 1990—1994 při vymezování hranic mezi Libyí a Čadem.⁴³

Na počátku 80. let 20. století vypukla válka o vlastnictví oblasti Aouzou mezi Libyí a Čadem. Spor byl vyřešen až roku 1994, kdy Mezinárodní soudní dvůr přisoudil oblast Aouzou Čadu⁴⁴ a vymezil mezi těmito dvěma státy tzv. z vnějšku nařízenou hraniční linii, která nereflektuje kulturní prvky daných států.⁴⁵

- g) Odsunutí do pozadí – konflikt není vyřešen, avšak ani jedna ze zúčastněných stran už nemá zájem o jeho ukončení. V tomto případě není podepsána dohoda o příměří a vztahy se již nepovažují za konfliktní. Situace nastala po druhé světové válce mezi Sovětským svazem a Japonskem.⁴⁶

---

⁴⁰ BAAR, V. *Národy na prahu 21. století*. Ostrava: Tilia, 2002, s. 213.

⁴¹ Tamtéž, s. 214.

⁴² Tamtéž, s. 215.

⁴³ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 56.

⁴⁴ *Politické problémy rozvojových zemí: Libye* [online]. [cit. 2012-11-03]. Dostupné z [www: <http://rozvojovky.vse.cz/st-liby.php>](http://rozvojovky.vse.cz/st-liby.php).

⁴⁵ WAISOVÁ, Š. A KOL. *Atlas mezinárodních vztahů. Prostor a politika po skončení studené války*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 27.

⁴⁶ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 57.

h) Donucovací zásah třetí strany – jedná se o vynucení míru třetí stranou. V Somálsku proběhl tento druh vynucovací mise OSN⁴⁷ pod názvem UNOSOM.⁴⁸

V první polovině 90. let 20. století probíhala v Somálsku občanská válka. V zemi vládl nekontrolovatelný chaos a vznikaly i konflikty mezi jednotlivými klany. Roku 1992 OSN do těchto míst vyslala mírovou misi. Úkolem mise UNOSOM I (United Nations Operation in Somalia I) bylo monitorování příměří v hlavním městě Somálska Mogadišo, ochrana příslušníků a zařízení OSN. Jelikož v zemi vládl hladomor, byl nutný i eskort dodávek humanitární pomoci.⁴⁹ Podobnými úkoly byla pověřena mise UNOSOM II, kterou do země OSN vyslala roku 1993.⁵⁰

Poslední, zároveň nejdelší, fázi konfliktu je na základě členění Šárky Waisové již výše uvedené postkonfliktní urovnání vztahů a budování míru, jehož cílem je vytvoření trvalého míru. V tomto stádiu dochází k obnově diplomatických vztahů a k začátkům spolupráce mezi aktéry konfliktu.⁵¹

Postkonfliktní rekonstrukci konkrétně chápeme jako „*komplex aktivit, které se pokoušejí po skončení (mezistátního či vnitrostátního) válečného konfliktu obnovit socioekonomickou strukturu společnosti, a vytvořit tak podmínky pro fungující mírovou společnost, včetně systému vládnutí a vlády práva.*“⁵² Na rekonstrukci se podílejí jak mezinárodní aktéři, tak i státy zasažené konfliktem.

Postkonfliktní rekonstrukci tvoří čtyři složky, které jsou vzájemně provázané. Na prvním místě je důležitá především bezpečnost obyvatelstva, proto je nutná obnova institucí, které tuto bezpečnost zajišťují.⁵³ Dalším klíčovým bodem je vytvoření efektivního vynucení práva a funkčního právního systému. Důležitou úlohu zde plní mezinárodní soudní tribunály, konkrétně Mezinárodní trestní soud v Haagu.⁵⁴ Za třetí musí být v postkonfliktní rekonstrukci zajištěn ekonomický a sociální blahobyt, nutně tedy musí dojít k obnově

---

⁴⁷ Dále jen OSN. Informace o OSN v češtině dostupné na: *OSN Praha: O OSN* [online]. [cit. 2012-11-04]. Dostupné z [www: <http://www.osn.cz/system-osn/o-osn/>](http://www.osn.cz/system-osn/o-osn/).

⁴⁸ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 58.

⁴⁹ *United nations: UNITED NATIONS OPERATION IN SOMALIA I (UNOSOM I) – Mandate* [online]. [cit. 2012-11-03]. Dostupné z [www: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unosom1mandate.html>](http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unosom1mandate.html).

⁵⁰ *United nations: UNITED NATIONS OPERATION IN SOMALIA II (UNOSOM II) – Mandate* [online]. [cit. 2012-11-03]. Dostupné z [www: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unosom2mandate.html>](http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unosom2mandate.html).

⁵¹ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 58.

⁵² Tamtéž, s. 99.

⁵³ Tamtéž, s. 100.

⁵⁴ EICHLER, J. *Šárka Waisová: Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. In *Mezinárodní vztahy*. 2006, roč. 41, č. 1, s. 155.

základních služeb pro obyvatelstvo a k obnově ekonomického systému. Rekonstrukce sociální a ekonomické oblasti také zajišťuje obyvatelstvu ochranu před epidemiemi a chudobou. V neposlední řadě vyžaduje postkonfliktní rekonstrukce přeměnu politického myšlení a vytvoření demokratických podmínek, zajišťující různým skupinám možnost účasti na tvorbě vlády a místní samosprávy.⁵⁵

Dynamikou konfliktů se zabývají i politologové Vladimír Vaňura a Tomáš Šmíd. Na základě jejich teorie se konflikt stupňuje od míru k válce:

- a) Trvalý mír – ideální stav, který v čisté podobě neexistuje. V každé společnosti totiž vždy panují určité neshody mezi občany, například co se týče odlišného sociálního postavení, majetku nebo politického názoru. Tyto neshody však nejsou podpořeny násilím či dokonce zbrojením.⁵⁶
- b) Stálý mír – napětí ve státě stoupá, ovšem nepřechází do stádia ozbrojeného konfliktu.⁵⁷
- c) Nestabilní mír – v této fázi napětí výrazně stoupá, hrozí nebezpečí ozbrojeného konfliktu, nikdo si není jist, zda mír je trvalý.⁵⁸
- d) Konflikt nízké intenzity – nastává v případě, kdy jedna ze stran konfliktu užije zbraní.
- e) Občanská válka čili konflikt vysoké intenzity – stupeň nejvyššího napětí, vyznačující se válečnými střety na obou zúčastněných stranách.⁵⁹

1.4 Prevence vypuknutí násilí

Jelikož se v odborné literatuře setkáváme s mnoha různými interpretacemi prevence konfliktů, nelze užitý termín jednoznačně definovat. Například tajemník OSN Butrus

---

⁵⁵ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 101.

⁵⁶ ŠMÍD, T. a VAŘURA, V. *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 34.

⁵⁷ Může nastat i tzv. politická krize = nárůst preferencí extrémistických hnutí a politických organizací (zdroj: ŠMÍD, T. a VAŘURA, V. *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 35.).

⁵⁸ Typickým projevem tohoto stádia je demonstrace, která často přechází v ozbrojené násilí. ŠMÍD, T. a VAŘURA, V. *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 35).

⁵⁹ ŠMÍD, T. a VAŘURA, V. *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 36.

Butrus-Ghálí⁶⁰ ve výroční zprávě o činnosti OSN *Agenda pro mír* interpretoval prevenci konfliktů⁶¹ následovně: „*Prevence konfliktů je činnost, jejímž cílem je předcházet vzniku sporů a jejich vyhrocení do ozbrojených konfliktů a omezit jejich šíření, pokud se objeví.*“⁶²

Existují dva přístupy k prevenci vypuknutí násilí. Prvním z nich je tzv. přímá prevence, jíž cílem je zabránit ozbrojené eskalaci konfliktu a snížit nebezpečí jeho vyhrocení. Nástrojem přímé prevence může být diplomacie či mise. Druhý přístup, tj. strukturální prevence, usiluje o to, aby konflikty vznikaly ojediněle a riziko jejich vyhrocení zůstalo na nejnižším stupni. Snaží se také řešit opakující se problémy v mezinárodních vztazích, které bývají příčinami konfliktů. Mezi nástroje strukturální prevence patří dlouhodobá podpora budování občanské společnosti či hospodářská a politická spolupráce.⁶³

Činnost mezinárodních organizací v oblasti preventivní diplomacie upravuje Charta OSN kapitola VIII „*Oblastní dohody*“.⁶⁴ V současné době se většina států snaží prosazovat koncepci tzv. včasného předcházení vypuknutí násilí, která v konečném důsledku zabraňuje ztrátám na životech a ztrátám materiálním. Roku 1998 ve spolupráci mezi OSN a regionálními vládními i nevládními organizacemi vznikl program pro koordinaci v oblasti prevence násilí. Program dal v roce 2000 vzniknout týmu pro prevenci v rámci OSN, jež sleduje a vyhodnocuje situaci v nestabilních územích.⁶⁵

OSN také spolupracuje se Světovou bankou. Obě instituce vycházejí z předpokladu, že vypuknutí konfliktu souvisí s úrovní ekonomického rozvoje. Existují rozvojové oblasti, kde je nedostatek pitné vody či zdravotnické péče a Světová banka usiluje o posílení ekonomiky těchto oblastí, aby zabránila vzniku sporu.

Světová banka také vytvořila koncept tzv. procesu přezkoumání rizik, v rámci něhož se sledují jednotlivé ukazatele a příznaky změny prostředí, které mohou vést k vyhrocení konfliktů. Na základě tohoto programu Banka tedy sleduje, zda v dané oblasti probíhal násilný konflikt v posledním desetiletí, protože právě zde se zvyšuje pravděpodobnost jeho

---

⁶⁰ Butrus Butrus-Ghálí - generální tajemník OSN v letech 1992 – 1996. Zdroj: REINER, T. *OSN. Novinky.cz* [online]. [cit. 2012-11-04]. Dostupné z www: <<http://tema.novinky.cz/osn>>.

⁶¹ Srovnej s: WAISOVÁ, Š. *Mezinárodní organizace a režimy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 108 (ve spodní části strany) – 109 (v horní části strany).

⁶² WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 65 – citace dle Ramsbotham – Woodhouse, 1999: 47 – 48.

⁶³ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 66.

⁶⁴ Dostupné v: *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora* [online]. [cit. 2012-11-04 Dostupné z www: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>>.

⁶⁵ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 68.

recidivy.⁶⁶ Světovou banku dále zajímá nízký příjem státu či závislost země na vývozu jedné suroviny, politická nestabilita, s čímž souvisí také omezování občanských a politických práv, dále militarizace země, protože u států s velkými výdaji na zbrojení existuje větší pravděpodobnost vstupu do ozbrojených konfliktů. Mezi tyto státy patří např. Turecko, Irák, ale také Chorvatsko. V neposlední řadě se Banka zaměřuje na etnicitu, probíhající konflikty a nezaměstnanost mládeže, jejíž vysoký podíl vede k časté radikalizaci mladých lidí. V závěru je nutno podotknout, že vliv jednotlivých faktorů na vyhocení konfliktu je zcela individuální a závisí také na charakteru dané společnosti.⁶⁷

Podstatnou podmínkou pro zachování míru a zabránění násilí se stává také volba nástrojů a mechanismů prevence konfliktů. Nástroje prevence, k nimž řadíme jednotlivé programy a návrhy politiky, jsou zakotveny v kapitole VI. Charty OSN „*Pokojné řešení sporů*“.⁶⁸ Mezi nástroje prevence v první řadě patří oficiální diplomacie (např. mírové konference, diplomatické sankce, aj.) a neoficiální diplomacie, jež podporuje tradiční způsoby řešení sporů (např. rada starších).⁶⁹ Nástrojem je však také armáda a její vojenská pomoc, kontrola zbrojení či odstrašování, dále ekonomická a sociální sféra (podpora ekonomického rozvoje), politická a právní oblast (podpora lidských práv) a v neposlední řadě jsou důležitým prevenčním nástrojem i média a vzdělávání.⁷⁰

Důležitou roli v prevenci vypuknutí násilí hrají její aktéři, jimiž nejčastěji jsou mezinárodní a regionální organizace. Regionální organizace díky znalosti prostředí velice rychle identifikují a reagují na vzniklý spor. Tento druh organizace se stává kontaktním partnerem, protože mezi její členy patří jak účastníci konfliktu, tak nezúčastněné země.⁷¹ Mezinárodní organizace zase fungují jako distributoři informací mezi svými členy a poskytují prostor pro nenásilné řešení konfliktů. Nejdůležitější mezinárodní organizací v tomto směru je OBSE, tj. Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, jejíž hlavním cílem je zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.⁷² Aktéry však mohou být také nevládní organizace, které jsou výhodné především pro svoji nezájatost a nestrannost. Mezi ostatními typy organizací vynikají zejména svoji znalostí lokálních problémů, pohybují se totiž v oblasti konfliktu.

---

⁶⁶ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 69.

⁶⁷ Tamtéž, s. 70 – 71 (v horní části strany).

⁶⁸ Dostupné v: *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora* [online]. [cit. 2012-11-04 Dostupné z [www: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>](http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf).

⁶⁹ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 77.

⁷⁰ Tamtéž, 2005, s. 78.

⁷¹ WAISOVÁ, Š. *Mezinárodní organizace a režimy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 109.

⁷² WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 80.

Nevládní organizace také monitorují dodržování a porušování lidských práv, podporují ekonomický rozvoj či zprostředkovávají jednání, bývají mezi prvními aktéry, kteří se do postižené oblasti dostanou.⁷³ Dalšími důležitými aktéry v oblasti prevence vypuknutí násilí jsou jednotlivci, z nichž nejdůležitější je generální tajemník OSN, který vystupuje jako zprostředkovatel nebo návrhvatel mezi protivníky. Funkce generálního tajemníka zaručuje nestrannost, odbornost, vysokou prestiž a důvěru.⁷⁴

1.5 Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích prostřednictvím OSN

Hlavním cílem Organizace spojených národů je zabezpečení nenásilného řešení konfliktů mezi členskými státy a zajištění politické i ekonomické stability mezinárodního systému. OSN se skládá celkem ze šesti orgánů: Valné shromáždění, Rada bezpečnosti, sekretariát, Ekonomická a sociální rada, Poručenská rada a Mezinárodní soudní dvůr.⁷⁵

Úkolem Diplomové práce není popsat organizační strukturu OSN, ale zmiňme o ní alespoň na okraj podstatné informace. Valné shromáždění podporuje služby generálního tajemníka OSN a poskytuje svým členům prostor pro jednání a spolupráci.⁷⁶ V čele sekretariátu, který je mj. zodpovědný za výkon a rozhodnutí orgánů OSN a za řízení mírových operací, stojí generální tajemník, jenž předkládá Radě bezpečnosti návrhy činů, které ohrožují mezinárodní bezpečnost.⁷⁷ Ekonomická a sociální rada usiluje o zvyšování ekonomické úrovně v chudých oblastech světa, což výrazně snižuje riziko vypuknutí sporu.⁷⁸ Spory mezi státy řeší Mezinárodní soudní dvůr se sídlem v nizozemském Haagu. Soudní dvůr je otevřen všem členským státům.⁷⁹ Cílem dalšího orgánu OSN - Poručenské rady bylo dovést k samostatnosti jedenáct oblastí. Rada ukončila svoji činnost v roce 1994, kdy získalo nezávislost poslední poručenské území.⁸⁰ Klíčovým orgánem v oblasti řešení konfliktů v mezinárodních vztazích je však Rada bezpečnosti, která odpovídá za udržování světového

---

⁷³ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 81.

⁷⁴ Tamtéž, s. 83.

⁷⁵ Tamtéž, s. 119.

⁷⁶ Tamtéž, s. 120.

⁷⁷ Tamtéž, s. 123 a 124.

⁷⁸ Tamtéž, s. 125.

⁷⁹ *OSN Praha: Organizační struktura* [online]. [cit. 2012-11-04]. Dostupné z www: <<http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/?i=189>>.

⁸⁰ *OSN Praha: Organizační struktura* [online]. [cit. 2012-11-04]. Dostupné z www: <<http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/?i=188>>.

míru a mezinárodní bezpečnosti. Zabývá se takovými konflikty, které by mohly vést k vypuknutí násilí. Rada bezpečnosti může například uvalit embargo, rozhoduje o užití vojenské síly či vysílá jednotky na podporu udržení míru. Rada bezpečnosti může také zřizovat mezinárodní trestní tribunály, jejichž cílem je stíhat narušitele mezinárodního humanitárního práva.⁸¹ Za dobu své existence zřídila Rada dva tribunály: Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii⁸² a Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu.⁸³ ICTY byl zřízen roku 1993 a jeho úkolem je stíhat osoby, které jsou zodpovědné za závažné porušování mezinárodního humanitárního práva na území bývalé Jugoslávie od roku 1991. Doposud bylo obžalováno více jako 130 lidí.⁸⁴ ICTR byl zřízen o rok později, konkrétně roku 1994, a má za úkol stíhat osoby, které se dopustily roku 1994 na území státu Rwanda (týká se i obyvatel Rwandy, kteří se zločinu dopustili na území sousedních států) genocidy a dalších zločinů.⁸⁵

Pravděpodobně nejdůležitější aktivitu OSN představují tzv. mírové operace (angl. peacekeeping), které slouží k řešení konfliktů a udržení míru a mezinárodní bezpečnosti. Mírové operace podléhají dohodě Rady bezpečnosti a aktivity těchto operací přispívají k nenásilnému řešení konfliktů. Ustanovení o mírových operacích v Chartě OSN není konkrétně definováno. Mírové operace tak lze zařazovat ke kapitole VI „*Pokojné řešení sporů*“ a VII „*Akce při ohrožení míru, porušení míru a činech útočných*“ Charty OSN, avšak ani toto zařazení není zcela adekvátní.⁸⁶

V šedesátých letech 20. století byly vytvořeny principy, jimiž se mírové mise řídí:

- 1) Vyslání mírové mise na základě souhlasu státu, do něhož se jednotka umístí.
- 2) Jednotky mírových misí nepoužívají sílu, prosazují morální autoritu.
- 3) Jednotky získávají peníze z dobrovolných příspěvků ve formě jednotek z malých neutrálních států.
- 4) Nestrannost mírových misí.
- 5) Činnost mírových operací podléhá generálnímu tajemníkovi OSN.⁸⁷

---

⁸¹ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 121.

⁸² Dále jen ICTY.

⁸³ Dále jen ICTR.

⁸⁴ *OSN Praha: Mezinárodní soudní tribunály: Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (ICTY)* [online]. [cit. 2012-11-04]. Dostupné z [www: <http://www.osn.cz/system-osn/mezinarodni-tribunaly/?i=135>](http://www.osn.cz/system-osn/mezinarodni-tribunaly/?i=135).

⁸⁵ *OSN Praha: Mezinárodní soudní tribunály: Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (ICTR)* [online]. [cit. 2012-11-04]. Dostupné z [www: <http://www.osn.cz/system-osn/mezinarodni-tribunaly/?i=136>](http://www.osn.cz/system-osn/mezinarodni-tribunaly/?i=136).

⁸⁶ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 137.

⁸⁷ WAISOVÁ, Š. A KOL. *Atlas mezinárodních vztahů. Prostor a politika po skončení studené války*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 105.

Uvedené principy vytváří hlavní myšlenky tzv. mírových misí první generace. Mandát těchto misí byl omezen na monitorování příměří. Ve druhé polovině 20. století však vznikla potřeba mírové mise reformovat, a vznikají tak mírové mise druhé generace. Náplň práce těchto mírových operací je již širší, sahá od pozorovacích akcí až k misím, které usilují o obnovu infrastruktury dané země. Mírové mise třetí generace usilují o omezení ztrát ve vlastních řadách a v řadách civilního obyvatelstva. Snaží se také o stabilizaci postižené oblasti.⁸⁸ Diskuse o mírových misích však ani nadále neutichaly a konkrétně v roce 2000 Pracovní skupina pro mírové mise OSN pod vedením tehdejšího alžírského ministra zahraničních věcí Lakhdara Brahimiho vydala *Zprávu o reformě peacekeepingových misí*, v níž zdůrazňuje především využívání vyšetřovacích misí při vypuknutí konfliktu, zlepšování spolupráce s jednotlivými vládami, mezinárodními i regionálními institucemi, posílení role civilní policie, účast OSN v jednáních o příměří, poválečnou rekonstrukci postižených oblastí, zlepšení kooperace mezi Radou bezpečnosti a zeměmi, jež vysílají do misí na udržení míru své vojáky.⁸⁹

Již od konce druhé světové války probíhají mírové a politické mise OSN⁹⁰ téměř po celém světě. V Evropě například v letech 1992—1995 působily mírové jednotky pod názvem UNPROFOR⁹¹ ve válce v Jugoslávii, v letech 1994—1996 působila Operace spojených národů na obnovení důvěry (UNCRO)⁹² v nově vzniklém státě Chorvatsku. Stěžejní náplní této práce však bude konflikt v Afghánistánu, zmiňme proto i některé mírové mise probíhající právě v této zemi. Například v letech 1988—1990 probíhala Zprostředkovací mise OSN, tzv. UNGOMAP⁹³ v Afghánistánu a v Pákistánu. V roce 2002 zahájila OSN operaci UNAMA, tj. Mise OSN pro Afghánistán.⁹⁴

V uvedené kapitole jsme se zabývali především teoretickým vymezením konfliktu, jeho výzkumem, dynamikou a různými způsoby jeho řešení. Podrobně jsme také pojali již zmíněnou dynamikou konfliktů v mezinárodních vztazích. V podkapitole Prevence vypuknutí násilí informujeme o Chartě OSN, která ve svých jednotlivých kapitolách mj. definuje

---

⁸⁸ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005, s. 140.

⁸⁹ Tamtéž, s. 147 a 148.

⁹⁰ Seznam Operací na udržení míru OSN v letech 1948 – 2007 také v: BUREŠ, O. *Operace na udržení míru OSN*. 1 Olomouc: UP Olomouc, 2007, s. 173 – 180.

⁹¹ BUREŠ, O. *Operace na udržení míru OSN*. Olomouc: UP Olomouc, 2007, s. 175.

⁹² Tamtéž, s. 177.

⁹³ Tamtéž, s. 174.

⁹⁴ *OSN Praha: Zprávy 2007* [online]. [cit. 2012-11-17]. Dostupné z [www: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1288>](http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1288).

preventivní diplomacii a jednotlivé nástroje prevence. Zabýváme se zde také aktéry, konkrétně mezinárodními a regionálními organizacemi, jež mají nezastupitelnou roli v oblasti prevence vypuknutí násilí. Poslední podkapitola je věnována OSN a jejímu vztahu k mezinárodním konfliktům. Zde nejdříve v krátkosti uvádíme informace o struktuře OSN, poté se blíže zaměřujeme na orgán OSN Radu bezpečnosti, protože právě ten je nejdůležitější v oblasti řešení mezinárodních sporů. Podkapitola je ukončena informacemi o mírových operacích OSN.

Některé teoretické informace uvedené v první kapitole Teorie konfliktu budou důležité pro aplikaci v další kapitole věnující se Afghánskému konfliktu a jeho souvislostem.

2 Afghánský konflikt a jeho souvislosti

V následující kapitole uvedeme základní informace o Afghánistánu a jeho historii. Nejdříve bude věnována pozornost etnickému složení místního obyvatelstva, jakožto hlavnímu důvodu občanské války, poté ponecháváme značný prostor pro vymezení historických souvislostí. Pro stanovení rámce afghánského konfliktu budou významné nejen události, které proběhly na přelomu 19. a 20. století, ale také sovětská okupace země v letech 1978—1989. V neposlední řadě bude uvedena pasáž o dimenzi afghánského konfliktu za vlády vojensky organizovaného hnutí Tálibán v letech 1994—2001.

2.1 Základní charakteristika Afghánistánu

Afghánistán leží v hornatém vnitrozemí západní Asie a tvoří přechod mezi jižní, jihozápadní a Střední Asií. Země patří k nejhudším a hospodářsky nejzaostalejším státům na světě.⁹⁵ K této skutečnosti nejvíce přispívá dlouhotrvající občanská válka. Úřední název země zní Islámská republika Afghánistán. Státním zřízením Afghánistánu je tedy republika, zde konkrétně islámská republika. Rozloha Afghánistánu činí 647 500 km², hlavní město se nazývá Kábul a místní měnou je tzv. afghání (AFA).⁹⁶

Vláda roku 1964 rozdělila zemi do 29 provincií (*velájat*), každou z nich spravuje guvernér. Nižšími jednotkami jsou okresy (*vulusváli*) nebo oblasti (*alákadári*). Okres nebo oblast představuje skupinu několika vesnic či kočovných kmenů. V čele okresu stojí náčelník (*hákim*), v čele oblasti starosta (*alákadár*). Počet správních jednotek se však mění, například v roce 2006 byl Afghánistán rozdělen již do 34 provincií.⁹⁷

V čele státu stojí prezident, který je volený na pět let, přičemž zvolen může být maximálně dvakrát za sebou. Výkonnou moc zde představuje vláda, která má právo vydávat zákony. Nejvyšším orgánem zákonodárné moci je kmenová rada, tzv. *Velká džirga*.⁹⁸ Jedná se o „*poradní shromáždění nejvyšších představitelů kmenových svazů. Svolává se jen při*

---

⁹⁵ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 342.

⁹⁶ Tamtéž, s. 341.

⁹⁷ Tamtéž, s. 343. Termíny z afghánštiny uvedené v tomto odstavci (*velájat*, *vulusváli*, *alákadári*, *hákim*, *alákadár*) dle Jana Marka (MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006.)

⁹⁸ Velká džirga = Lója džirga - grafická podoba termínu dle Jana Marka (MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 345.).

*výjimečných příležitostech, má právo měnit ústavu, odvolávat prezidenta, rozhodovat o otázkách nezávislosti, národní svrchovanosti, územní celistvosti apod. Od prosince 2003 fungovala jako ústavodárné shromáždění a 4. ledna 2004 schválila novou ústavu. Ta zajišťuje nedotknutelnost islámu jako státního náboženství.*⁹⁹ Zákodárný orgán představuje také dvoukomorový parlament, sestávající z dolní¹⁰⁰ a horní sněmovny¹⁰¹.

Hlavní zdroje obživy afghánského obyvatelstva představuje zemědělství. Pěstuje se tu mj. pšenice a kukuřice. Pěstuje se tu ale také opiový mák, z tohoto důvodu Afghánistán patří mezi státy s vysokou produkcí heroínu a hašiše. Dalším zdrojem obživy místního obyvatelstva je pastevectví. Chovají se zde především ovce, kozy, skot a velbloudi. Se zemědělstvím souvisí rozvoj textilního průmyslu (např. bavlnářství, vlnářství). Moderní průmysl zde skoro neexistuje.¹⁰²

2.2 Etnické složení afghánského obyvatelstva

Celkový počet obyvatel Afghánistánu činí kolem 32 milionů, přesný počet není znám.¹⁰³ Národnostní složení země je následující: Paštuni (42%), Tádžici (27%), Hazárové (9%), Uzbeki (9%), Ajmaci (4%), Turkmeni (3%), Balúčové (2%), Kyrgyzové, Núristánci, Brahujové, Arabové, Indové (celkem 4%).¹⁰⁴ Etnické rozmístění obyvatelstva však neodpovídá výše uvedenému správnímu dělení Afghánistánu.¹⁰⁵

Afghánistán je zemí mnoha národností, ale i zemí, ve které neexistuje jeden úřední jazyk. Úředními jazyky zde jsou darijština = kábulská perština (50%), dále paštština = afghánština (35%), uzbečtina a turkmenština (11%), ostatní jazyky (4%).¹⁰⁶

---

⁹⁹ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 345.

¹⁰⁰ Dolní sněmovna = Sněmovna lidu, *Vulusí džirga*. Celkem 249 křesel. Grafická podoba termínu dle Jana Marka. (MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 345.)

¹⁰¹ Horní sněmovna = Senát, Rada starších, *Mešrano džirga*. Celkem 102 křesel. Grafická podoba termínu dle Jana Marka. (MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 345.)

¹⁰² MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 346.

¹⁰³ *Afghanistan Online: General Information About Afghanistan* [online]. [cit. 2012-11-17]. Dostupné z [www: <http://www.afghan-web.com/facts.html >](http://www.afghan-web.com/facts.html).

¹⁰⁴ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 345.

¹⁰⁵ Viz podkapitola 2.1 Základní charakteristika Afghánistánu. Zdroj: MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 15.

¹⁰⁶ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 344.

V rámci náboženské víry jsou obyvatelé Afghánistánu více jednotní, protože 99% obyvatel se hlásí k muslimské víře, ale najdeme zde například i hinduisty či buddhisty (1%).¹⁰⁷

Právě etnické složení obyvatelstva Afghánistánu je patrně jedním z nejvýznamnějších důvodů občanské války. Proto považujeme za nezbytně nutné uvést stěžejní informace o jednotlivých afghánských etnických skupinách.

Paštunové žijí na východě a na jihu Afghánistánu a tvoří nepočtenější etickou skupinu v Afghánistánu.¹⁰⁸ „*Pojem Paštun neoznačuje ani tak jednotný národ jako spíše paštunská kmenová společenství, kterých lze napočítat až 380.*“¹⁰⁹ Nejvýznamnější z nich jsou společenství Durrání, žijící na jihu země, a společenství Ghilzají, žijící na východě Afghánistánu. Společenství Durrání se původně nazývalo Abdálí podle zakladatele a prvního sjednotitele afghánské říše Ahmada Šáh Abdálího (1748—1773). Mezi oběma společenstvími však po celou historii vládne neustálá rivalita.¹¹⁰

V 90. letech 20. století v zemi vypukla občanská válka, která ještě více rozdělila již tak diferenciované paštunské obyvatelstvo. Nejdůležitějším hnutím se stala islámská strana Gulbuddína Hekmatjára¹¹¹, jejíž hlavním cílem bylo sjednocení všech paštunských kmenů. Z toho důvodu tato strana představovala nebezpečí pro vůdce jednotlivých paštunských kmenů. Gulbuddína Hekmatjára zpočátku podporoval Pákistán, který však později odmítl mj. spolupracovat na sjednocování Paštunů. Roku 1994 našel Pákistán oporu v tradicionalistickém hnutí Tálibán, jehož vůdcové pocházeli ze společenství Ghilzají. Roku 1996 Tálibán ovládl hlavní město Kábul, následkem čehož došlo k postupné paštunizaci místního obyvatelstva. V zemi byl tedy na čas vytvořen pocit jednoty. Roku 2001 byl však Spojenými státy americkými do čela paštunského hnutí dosazen vůdce Hamíd Karzají z kmene Durrání, což Paštuny podnítilo k novým ozbrojeným střetům mezi podporovateli nového vůdce a jeho odpůrci.¹¹² Na počátku 1. desetiletí 21. století však Paštunové ztratili na svém významu, protože i nadále podporovali tálibánský režim, s nímž utrpěli vojenskou porážku. To bylo hlavním důvodem, proč se jim ve vládě roku 2001 podařilo získat jen těsnou většinu.¹¹³

---

¹⁰⁷ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 345.

¹⁰⁸ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 9.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 9.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 9.

¹¹¹ Bližší informace o G. Hekmatjárovi nalezneme v: VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. 1. vydání. Praha: Grada, 2010. 368 s. D. ISBN 978-80-247-3077-6. Konkrétně s. 304 – 305.

¹¹² HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 9.

¹¹³ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 16.

Na základě uvedených informací lze vypořádat, že pro Paštuny je nejdůležitější kmenová příslušnost, kterou jsou schopni hájit se zbraní v ruce.¹¹⁴ Paštunové se také řídí vlastním zákoníkem, který se nazývá *paštunváli*.¹¹⁵ Jelikož je v praxi zákoník podřízen i některým ustanovením islámského náboženského práva (*šaría*¹¹⁶), bývá pro vládu složité vymáhat jeho dodržování.¹¹⁷

Tádžikové žijí na severu a severozápadu země a představují druhou nejvýznamnější národnost v Afghánistánu. Tádžikové mluví dialektem íránské perštiny, který je zde znám jako darijština.¹¹⁸

Vliv Tádžiků v zemi byl však vždy poměrně slabý, k moci se dostali pouze třikrát.¹¹⁹ Poprvé roku 1929, kdy povstali proti reformám krále Amulláha a do vedení země se dostal vůdce z kmene Tádžiků později oficiálně titulovaný jako Habídulláh II.¹²⁰ Druhým případem je rok 1992. Moc v zemi totiž získal tádžický profesor Burhánuddín Rabbání.¹²¹ Roku 2001 se Tádžikům znovu podařilo dostat do vedení, jelikož podporovali protitalibánskou Severní alianci.¹²²

Hazárové žijí v oblasti středního Afghánistánu a tvoří necelou desetinu z celkového počtu místního obyvatelstva.¹²³ Hazárové se hlásí k šiitskému vyznání, což se v minulosti často stávalo příčinou sporu s většinovou sunnitskou populací. Po roce 1979 Hazárové zahájili ozbrojený odpor proti komunistické vládě. V této souvislosti založili v 80. letech vlastní organizaci *sázmán-i nasr-i Afghánistán*¹²⁴ (Organizace vítězství Afghánistánu). Opozičním hnutím se stalo *šúra-ji inghiláb-i ittifág-i islámí-i Afghánistán*¹²⁵ (Revoluční rada islámské jednoty Afghánistánu). Obě organizace soupeřily o vliv mezi místními obyvateli.¹²⁶

---

¹¹⁴ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 20.

¹¹⁵ Paštunváli = grafická podoba termínu dle Jana Marka (MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006.)

¹¹⁶ Bližší informace o islámském náboženském právu *šaría* nalezneme též v: KROPÁČEK, L. *Blízký východ na přelomu tisíciletí*. 1. vydání. Praha: Vyšehrad, 1999. 288 s. ISBN 80-7021-298-5. Konkrétně s. 164 – 167. Grafická podoba termínu dle Luboše Kropáčka.

¹¹⁷ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 20.

¹¹⁸ VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 38.

¹¹⁹ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 12.

¹²⁰ Tamtéž, s. 12.

¹²¹ Tamtéž, s. 13.

¹²² MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 21.

¹²³ Tamtéž, s. 22.

¹²⁴ Sázmán-i nasr-i Afghánistán = grafická podoba termínu dle Slavomíra Horáka (HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005.)

¹²⁵ Šúra-ji inghiláb-i ittifág-i islámí-i Afghánistán = grafická podoba termínu dle Slavomíra Horáka (HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005.)

¹²⁶ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 13.

Roku 1997 do konfliktu vstoupil také Tálibán, jenž odřízнул oblast, kterou Hazárové obývali, od důležitých zásobovacích cest.¹²⁷ „*Vláda Tálibánu nad Hazáry skončila v době nástupu Severní aliance na podzim 2001, kdy se jednotky Karíma Chalíliho přidaly k ofenzivě protitálibánských sil, podporované zvenčí spojeneckými údery.*“¹²⁸ V současnosti tak Hazárové mohou vystupovat na důležitých postech v afghánské vládě.¹²⁹

Uzbeci, Turkmeni a ostatní etnické skupiny žijí především v pohraničních oblastech Afghánistánu. Nejvýznamnější roli v dějinách těchto etnik sehrál zřejmě Uzbek Abdul Rašíd Dostúm, generál komunistické armády, který však později přechází k opozici a se svými jednotkami stojí u definitivní porážky komunistické vlády v zemi.¹³⁰

Ostatní afgánská etnika nepředstavovala v dějinách Afghánistánu tak důležitý element, který by měl vliv na politické dění v zemi.¹³¹

2.3 Vývoj v Afghánistánu na konci 19. století a v první polovině 20. století

„*Území dnešního Afghánistánu mělo od starověku význam především jako tranzitní oblast, přes kterou se přepravovalo zboží mezi indickým subkontinentem, Čínou, Íránem, zeměmi Blízkého východu, Střední Asie a Ruskem.*“¹³² Právě kvůli této strategické poloze Afghánistánu projevila o vliv v zemi zájem Velká Británie. V první britsko-afghánské válce v letech 1838—1842 však byli Britové neúspěšní. Ve 2. polovině 70. let 19. století se posunuly hranice carského Ruska až k hranicím Afghánistánu. Tento krok vyvolal u Velké Británie obavy o afghánské území, proto se Británie rozhodla s Ruskem podepsat smlouvu o vytyčení hranice sfér zájmů.¹³³ Afghánskému emírovi Šer Alímu se však mezitím podařilo s Ruskem také uzavřít dohodu, konkrétně o přátelství a spolupráci, což podnítilo Brity k druhé britsko-afghánské válce, která probíhala v letech 1878—1880. Ozbrojený konflikt skončil

---

¹²⁷ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 15.

¹²⁸ Tamtéž, s. 15.

¹²⁹ Tamtéž, s. 15.

¹³⁰ Tamtéž, s. 16.

¹³¹ Tamtéž, s. 16.

¹³² Tamtéž, s. 31.

¹³³ Hranice probíhala podél toku řeky Amudarja (území severního Afghánistánu). Zdroj: HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 32.

opět porážkou britských vojsk, avšak s tím rozdílem, že afghánský emír musel svěřit zahraniční politiku země do rukou Britů.¹³⁴

Na základě smlouvy z roku 1893 byla mezi Britskou Indií a Afghánistánem vytvořena hranice, tzv. Durandova linie.¹³⁵ Paštunové se tak ocitli za hranicemi Afghánistánu. Rozdělení oblasti se ve 20. století stalo zdrojem mnoha konfliktů mezi Afghánistánem a Pákistánem, protože tzv. Paštunistán po dekolonizaci Britské Indie připadl právě Pákistánu.¹³⁶

Spory mezi Velkou Británií a Ruskem ukončila dohoda o rozhraničení sfér vlivu z roku 1907.¹³⁷ Roku 1917, kdy došlo k zániku ruského impéria, však Velká Británie podnikla další útok na Afghánistán, čímž vypukla třetí britsko-afghánská válka. Opakované vojenské neúspěchy Velké Británie v Afghánistánu však přinutily britského vicekrále v Indii roku 1919 k podpisu smlouvy o uznání nezávislosti afghánského státu.¹³⁸ Téhož roku marně žádal Afghánistán Pákistán o navrácení paštunského území. Odpovědí na negativní reakci Pákistánu bylo vytvoření nezávislého Paštunistánu s cílem budoucího spojení s Afghánistánem.¹³⁹

Ve 40. letech 20. století se Afghánistán snažil o ekonomický rozvoj a v této souvislosti se obrátil ke Spojeným státům americkým. Spojené státy se tak staly obchodním partnerem nezávislého Afghánistánu. Na konci 40. let se však Spojené státy obrátily na stranu Pákistánu a přerušily dodávky zbraní pro Afghánistán.¹⁴⁰ Roku 1950 tedy Afghánistán uzavřel obchodní dohodu s Ruskem. Do rozvojové pomoci Afghánistánu se zapojilo i mnoho dalších států ze sovětského bloku. Výjimkou nebylo ani tehdejší Československo.¹⁴¹

2.4 Cesta k sovětské okupaci

Roku 1953 se ujala moci nová vláda, v jejímž čele stál Muhammad Dáud. Premiér se rozhodl řešit sociální problémy v zemi, a proto na základě sovětského vzoru země přestoupila k tzv. politice řízeného hospodářství. První pětiletý plán schválila vláda na léta

---

¹³⁴ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 32.

¹³⁵ Durandova linie – hraniční linie pojmenovaná podle britského vyjednavče sira Mortimera Duranda. Zdroj: BAAR, V. *Národy na prahu 21. století*. Ostrava: Tilia, 2002, s. 270.

¹³⁶ BAAR, V. *Národy na prahu 21. století*. Ostrava: Tilia, 2002, s. 270.

¹³⁷ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 32.

¹³⁸ Tamtéž, s. 33.

¹³⁹ BAAR, V. *Národy na prahu 21. století*. Ostrava: Tilia, 2002, s. 270.

¹⁴⁰ Důvodem bylo zhoršení afghánsko-pákistánských vztahů na přelomu 40. – 50. let 20. století. Zdroj: HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 34.

¹⁴¹ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 35.

1956/57—1961/62 a ze tří čtvrtin jej financoval Sovětský svaz.¹⁴² 60. léta 20. století pro Afghánistán tedy znamenala období hospodářského růstu. Druhý pětiletý plán, tzv. industrializační plán, byl vydán na léta 1962/63—1967/68. Afghánistán za pomoci Sovětského svazu mj. vystavěl závody lehkého průmyslu, vybudoval důležité silnice, rozvíjela se řemeslná výroba a byla zkoumána ložiska ropy a zemního plynu. Afghánistán se tak stále více stával ekonomicky závislým na Sovětském svazu.¹⁴³

Od poloviny 60. let 20. století začali levicově smýšlející armádní důstojníci a studenti vysokých škol zakládat marxistické politické skupiny, které se posléze sjednotily do politické strany, a tak 1. ledna 1965 mohla být v Kábulu ustanovena prosovětská Lidová demokratická strana Afghánistánu (LDSA, *Hizbe demokrátike chalke Afghánistán*).¹⁴⁴ O rok později se strana rozdělila do dvou frakcí: *Chalk* a *Parčam*.¹⁴⁵ Frakce *Chalk* (Lid) našla základy v socialismu a paštunském nacionalismu. Frakce *Parčam* (Vlajka), často také nazývána jako královská komunistická strana, získala přízeň v nepaštunsky založeném obyvatelstvu.¹⁴⁶ Opozici představovali islamisté, kteří usilovali zejména o očištění islámského náboženství. Paradoxem se však stává fakt, že tito islamisté nestavěli na tradičních hodnotách islámu, ale usilovali o užití islámu k výrazné modernizaci afghánské společnosti.¹⁴⁷

Roku 1973 byl svržen král Muhammad Záhír Šáh z trůnu a protimonarchisticky smýšlející důstojníci vyhlásili zemi republikou, jejímž prezidentem se stal někdejší premiér Muhammad Daúd. Muhammada Daúda podporovala frakce komunistické strany *Parčam* a afghánská armáda. Naopak za nepřítelé byli považováni členové islamistického hnutí.¹⁴⁸ Až na 200 přívrženců tohoto hnutí Muhammad Daúd roku 1974 uvrhl do vězení. Gulbuddínovi Hekmatjárovi a Burhánuddínovi Rabánímu¹⁴⁹ se však podařilo uprchnout do Pákistánu, odkud zorganizovali mnoho povstání v Afghánistánu proti Muhammadovi Daúdovi.¹⁵⁰ „*Tento vývoj skutečnosti představoval začátek války v Afghánistánu, která pokračuje až do dnešních dnů.*“¹⁵¹

---

¹⁴² MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 253.

¹⁴³ Tamtéž, s. 257.

¹⁴⁴ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 258. Hizbe demokrátike chalke Afghánistán = grafická podoba termínů dle Jana Marka.

¹⁴⁵ Chalk, Parčam = grafická podoba termínů Willema Vogelsanga (VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010.)

¹⁴⁶ VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 290.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 291.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 292.

¹⁴⁹ Viz kapitola 2.2. Etnické složení Afghánského obyvatelstva.

¹⁵⁰ VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 293.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 293.

30. ledna 1977 nabyla platnosti nová ústava, na základě jejíhož obsahu byli všichni členové LDSA vykázáni ze shromáždění. Spor mezi prezidentem Muhammadem Daúdem a LDSA vedl k nárůstu napětí mezi Afghánistánem a Sovětským svazem. Sovětský svaz posléze označil Afghánistán za nespolehlivého spojence.¹⁵² Muhammad Daúd se z toho důvodu snažil, aby se země nedostala do jednostranné závislosti na jakékoliv mocnosti, a proto se více orientoval k západním zemím a k pravicovým režimům v Asii. Konkrétně navázal styky s Íránem, který slíbil financování afghánské železnice vedoucí do íránského přístavu Bandar-e Abássu, ale také s arabskými státy.¹⁵³

Roku 1977 byla vydána čtvrtá ústava, která omezovala moc parlamentu a svěřovala ji do rukou prezidenta Muhammada Daúda. LDSA spojila obě frakce a roku 1978 provedla ozbrojené povstání, v jehož důsledku byl režim prezidenta Muhammada Daúda svržen.¹⁵⁴ LDSA převzala moc v zemi a vytvořila zde prosovětsky orientovaný režim.¹⁵⁵ 30. dubna roku 1978 byla vyhlášena Afghánská demokratická republika, jejímž prezidentem byl zvolen Núr Muhammad Tarakí.¹⁵⁶ Nová afghánská vláda podporovala islámské náboženství¹⁵⁷ a mj. zaručila stejná práva pro muže a ženy, omezila vlastnictví půdy a prohlásila za neplatné dluhy a hypotéky z doby před rokem 1973.¹⁵⁸

5. prosince roku 1978 afghánský státní převrat uznal i Sovětský svaz.¹⁵⁹ Naopak Spojené státy americké situace v Afghánistánu poněkud překvapila. CIA¹⁶⁰ však nepotvrdila účast Sovětského svazu na puči, a tak i prezident Washington nový režim schválil. Spojené státy tak nadále poskytovaly Afghánistánu ekonomickou pomoc. Prezident Núr Muhammad Tarakí se však se žádostmi o podporu obracel také na Sovětský svaz. Ten však s větší

---

¹⁵² VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 294.

¹⁵³ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 52.

¹⁵⁴ Hlavním realizátorem puče byl generál Abdulkádír, člen frakce Parčam, bývalý Daúdův spojenec. Při ozbrojeném povstání byl prezident Muhammad Daúd zabit. Zdroj: VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 296.

¹⁵⁵ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 261.

¹⁵⁶ NÁLEVKA, V. *Horká krize studené války*. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 160.

¹⁵⁷ Většinu afghánského obyvatelstva tvořili muslimové, kteří nesouhlasili s komunistickým režimem. Vláda se tedy rozhodla proti muslimům nevystupovat, naopak islám podporovala a ochraňovala. Zdroj: MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 262.

¹⁵⁸ VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 296.

¹⁵⁹ NÁLEVKA, V. *Horká krize studené války*. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 160.

¹⁶⁰ CIA = Ústřední zpravodajská služba Spojených států amerických. CIA byla vytvořena roku 1947. Zabývá se především sběrem, korelací a vyhodnocováním zpravodajských informací týkajících se národní bezpečnosti. Zdroj: CIA: *About CIA* [online]. [cit. 2013-02-02]. Dostupné z www: <<https://www.cia.gov/about-cia/index.html>>.

angažovaností v Afghánistánu zpočátku váhal, protože předchozí pokusy o socialistické reformy narazily na odpor většinové afghánské populace.¹⁶¹

Situace v Afghánistánu získala nový rozměr v souvislosti s mocenskou změnou v sousedním Íránu. Roku 1979 zde byla proamerická vláda Mohammada Rezy Pahlavího vystřídána režimem šíitského duchovního vůdce Músavího Chomejního, který byl významným dodavatelem zbraní pro islámské bojovníky v Afghánistánu. Spojené státy americké byly také ovlivněny zavádějící informací o chystaném průniku Sovětského svazu přes Afghánistán a Írán k Perskému zálivu a k Indickému oceánu. Z tohoto důvodu začaly Spojené státy vytvářet protisovětské bariéry v těchto důležitých oblastech.¹⁶²

V březnu roku 1979 vypuklo v afghánské provincii Herát ozbrojené povstání proti stávající vládě. Sovětský svaz uvažoval o okamžité vojenské intervenci, avšak sovětský ministr zahraničí Andrej Andrejevič Gromyko v této souvislosti prohlásil: „*Jestliže budeme riskovat a pošleme naše vojska do Afghánistánu, pak výsledky tohoto kroku budou negativní. Vytvoříme si neuvěřitelně těžkou situaci z hlediska zahraniční politiky.*“¹⁶³

Mezitím LDSA podnikla mnoho závažných unáhlených kroků, jimiž narušovala předem schválenou politickou linii v zemi, čehož využil Hafízulláh Amín, člen ústředního výboru LDSA. Hafízulláh Amín na sebe strhl politickou moc a nechal popravit prezidenta republiky Núra Muhammada Tarakího. Hafízulláh Amín prohlašoval, že Afghánistán je připraven na přechod k socialismu a vydával reformy, které negativně zasahovaly do života afghánské obyvatelstva. Opozice, sestavená především z pravicových představitelů, chystala státní převrat. Nový prezident z tohoto důvodu žádal Sovětský svaz o vojenskou intervenci a uzavřel s ním dohodu o přátelství, dobrém sousedství a spolupráci, která vojenský zásah umožňovala.¹⁶⁴

27. prosince 1979 prosovětsky orientovaní důstojníci a umírnění členové LDSA provedli státní převrat a do čela vlády nastoupil Babrak Karmal,¹⁶⁵ který znovu požádal Sovětský svaz o vojenskou pomoc, a tak 27. prosince 1979 Sovětský svaz vyslal do Afghánistánu své ozbrojené síly.¹⁶⁶

---

¹⁶¹ NÁLEVKA, V. *Horká krize studené války*. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 161.

¹⁶² Tamtéž, s. 161.

¹⁶³ Tamtéž, s. 161.

¹⁶⁴ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 263 (ve spodní části strany) a 264.

¹⁶⁵ Babrak Karmal (1929 – 1966), bývalý vůdce stranické frakce Parčam, ve druhé polovině roku 1978 působil v tehdejší Československu jako afghánský velvyslanec. Zdroj: MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 264.

¹⁶⁶ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 265.

Nejostřeji proti sovětské okupaci vystoupili Paštunové, následně třetina z nich ze země emigrovala. V Afghánistánu tak došlo ke změně v etnickém složení obyvatelstva – „v roce 1987 tvořili většinu Tádžici (34%), Paštunové jen 22% a Uzbeki a Hazárové po 14 %.“¹⁶⁷ Někteří Paštunové se uchýlovali do severských oblastí země, ovšem zde se dostali do sporu s ostatními afghánskými etniky – Uzbeky, Turkmeny a Hazáry.¹⁶⁸ Paštunům bylo také znemožněno zastávat vedoucí stranické funkce, dále byla zrušena Paštunská akademie v Kábulu a v neposlední řadě se rozsáhlá amnestie z roku 1979¹⁶⁹ netýkala paštunských vězňů.¹⁷⁰

21. dubna 1980 byla vydána Prozatímní ústava, která zaručovala svobodu náboženského vyznání. Nejvyšším státním orgánem se stala *Lója džirga*, avšak opravdovou moc měla tzv. Revoluční rada.¹⁷¹

Sovětskou invazi do Afgánistánu tvrdě odsoudily Spojené státy americké. Prezident Jimmy Carter prohlásil, že Sovětský svaz touto invazí ohrozil světový mír. Pro Spojené státy tak byla započata další fáze tzv. studené války¹⁷². Již 28. prosince roku 1979 zahájily Spojené státy americké mezipojenecké konzultace o odvetných opatřeních a na počátku roku 1980 uvalily embargo na vývoz moderních technologií a obilovin do Sovětského svazu.¹⁷³

Sovětskou invazi odsoudila také OSN. V lednu 1980 Rada bezpečnosti a Valné shromáždění OSN přijaly rezoluce, v rámci nichž požadovaly stažení cizích vojsk z Afghánistánu.¹⁷⁴ Odboj proti sovětskému vojsku však vedly i jednotky složené z místních obyvatel a zahraniční skupiny. Tento odboj byl ve většině případů založen na islámu a bojovníci se sami začali nazývat *mudžáhidy*.¹⁷⁵ „Mezi lety 1980 a 1988 probíhala krutá válka sovětských sil v Afghánistánu a kábulského režimu proti afghánským mudžáhidům.“¹⁷⁶

---

¹⁶⁷ BAAR, V. *Národy na prahu 21. století*. Ostrava: Tilia, 2002, s. 271.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 271.

¹⁶⁹ Vláda Babraka Karmala vyhlásila roku 1979 amnestii, která umožňovala propuštění cca 15 000 politických vězňů. Zdroj: MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 266.

¹⁷⁰ BAAR, V. *Národy na prahu 21. století*. Ostrava: Tilia, 2002, s. 273.

¹⁷¹ VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 300.

¹⁷² Studená válka = období extrémního napětí mezi supervelmocemi a bloky (konkrétně mezi Spojenými státy americkými a Sovětským svazem), které je charakteristické vzájemným nepřátelským stavem. Americký ministr zahraničních věcí A. Dulles tento stav označil termínem brinkmanship = balancování na pokraji války. Zdroj: LITERA, B. *Studená válka*. 1. vydání. Praha: HaH, 1993, s. 3.

¹⁷³ NÁLEVKA, V. *Horká krize studené války*. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 165.

¹⁷⁴ VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 301.

¹⁷⁵ Mudžáhedíni = ti, kdo bojují v džihádu. Bojovali proti nevěřícím = socialistům. Zdroj: VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 302.

¹⁷⁶ VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 308.

V letech 1980—1982 se sovětská armáda soustředovala v Afghánistánu zejména na zajištění velkých měst a hlavních silnic. V letech 1983—1985 se Sověti zaměřili na likvidaci základů mudžáhidů.¹⁷⁷

V průběhu války, konkrétně roku 1982 afghánská vláda ustanovila Výbor pro plánování, jehož úkolem bylo vyhotovit nové plány pro řízení národního hospodářství. Dále byly zřizovány nové průmyslové závody, strojírny a elektrárny.¹⁷⁸

V květnu roku 1986 byl svolán mimořádný sjezd LDSA, na němž byl odvolán Babrak Karmal z funkce generálního tajemníka. Ve vedení strany stanul dr. Muhammad Nadžibulláh. 30. prosince 1986 vydal ústřední výbor strany tzv. Program národního usmíření, čímž LDSA přiznala, že není schopna válečný konflikt v zemi vyřešit.¹⁷⁹ Strana vydala mnoho ústupkových opatření, mj. vyhlásila amnestii pro protivládní válečníky, kteří budou ochotni spolupracovat s komunistickým režimem, ale také začala vyjednávat s vůdci mudžáhidů. Vizi bylo vytvořit koaliční vládu národní jednoty, ve které by byla zastoupena všechna politická seskupení, jež by uznávala stranickou politiku. Tím by byla vytvořena cesta k trvalému míru. Navržený program však selhal.¹⁸⁰

Se sovětskou okupací nesouhlasila většina afghánského obyvatelstva. Celkem sedm opozičních skupin se zúčastňovalo bojů proti sovětským okupantům. Zde je jejich výčet:

- a) Islámská strana Afghánistánu (*Hizbe islámije Afghánistán*) – vedená Muhammadem Júnem Chálím,
- b) Národní fronta islámu (*Maháze mellije islám*) – v jejím čele stál Sajjid Ahmad Gílání. Strana udržovala vztahy s bývalým králem Afghánistánu Záhirem, který žil v emigraci v Římě.
- c) Islámská jednota za svobodu (*Ittiháde islámí baráje ázádí*) – v čele s Abdurrabím Rasúlem Sajjáfem,
- d) Fronta národního osvobození (*Džabhate nedžáte mellí*) – strana podporovaná Spojenými státy americkými a vedená Sibghatulláhem Mudžáddadím,
- e) Islámská strana (*Hizbe islámí*) – v čele s Gulbuddínem Hekmatjárem,
- f) Islámské společenství (*Džamíjate islámí*) – strana vedená profesorem islámské teologie Burhánuddínem Rabbáním,

¹⁷⁷ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 66.

¹⁷⁸ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 268.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 272.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 273.

g) Hnutí islámské revoluce (*Harakate inkilábe islámi*) – řízená M. N. Muhammádim.

Roku 1983 vytvořily tyto strany alianci pod názvem Islámská jednota bojovníků za víru (*Ittiháde islámíje mudžáhídíne Afghánistán*).¹⁸¹ Sovětská armáda nedokázala opozici čelit, zejména pak v afghánských horách, ve kterých se mudžáhíde orientovali. Vláda tedy byla nucena začít s těmito skupinami jednat o změně politického režimu. Podařilo se jí svolat Velkou džirgu, jejíhož zasedání se zúčastnili zástupci všech vrstev obyvatelstva, a 30. listopadu 1987 v zájmu národního usmíření tak byla schválena a přijata nová ústava Afghánské republiky.¹⁸² Prezidentem byl zvolen Muhammad Nadžíbulláh a islám byl prohlášen za státní náboženství. V dubnu 1988 se konaly první svobodné volby do parlamentu. LDSA v nich získala necelou pětinu hlasů, nadpoloviční většinu křesel tak získali nestraníci.¹⁸³ Výsledkem tak byla vláda sestavená z koalice levicových stran.¹⁸⁴

V letech 1985—1987 nedosahovala ve válce sovětská armáda velkých úspěchů, naopak aktivita opozice, finančně podporovaná především Spojenými státy americkými, neustále vzrůstala.¹⁸⁵

Válku v Afghánistánu i přes veškerou vojenskou a materiálovou převahu nakonec prohrál Sovětský svaz. Došlo také k narušení tzv. procesu détente¹⁸⁶ a v nové etapě studené války převzaly iniciativu Spojené státy americké.¹⁸⁷

Vedení Sovětského svazu v čele s M. S. Gorbačovem již v této době jednalo o odsunu sovětských vojsk z Afghánistánu.¹⁸⁸ Také v Ženevě probíhala jednání o urovnání afghánské války. „*Ženevských rozhovorů o mírovém řešení afghánské otázky se od roku 1985 za zprostředkování OSN účastnil Sovětský svaz, Spojené státy, Pákistán a Afghánistán. V dubnu 1986 byly po dlouhých debatách konečně podepsány tzv. dohody o politickém urovnání situace kolem Afghánistánu.*“¹⁸⁹ Na zasedání v Ženevě bylo také dohodnuto,

---

¹⁸¹ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 274 (ve spodní části strany) – 275. Grafická podoba uvedených termínů (= konkr. názvů uvedených polit. stran) je dle Jana Marka (MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006.)

¹⁸² MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 276.

¹⁸³ Tamtéž, s. 277.

¹⁸⁴ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 71.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 72.

¹⁸⁶ Détente – v překladu znamená politika uvolňování. V tomto případě uvolňování napětí mezi Spojenými státy americkými a Sovětským svazem. Termín pochází od francouzského prezidenta Ch. de Gaulla. Zdroj: *Občanský institut: Americká politika detente*. [online]. [cit. 2013-02-08]. Dostupné z [www: <http://www.obcinst.cz/cs/AMERICKA-POLITIKA-DETENTE-c1457/>](http://www.obcinst.cz/cs/AMERICKA-POLITIKA-DETENTE-c1457/).

¹⁸⁷ NÁLEVKA, V. *Horká krize studené války*. Praha: Vyšehrad, 2010. s. 166.

¹⁸⁸ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 72.

¹⁸⁹ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 278.

že k 15. únoru 1989 ze země odejdou poslední sovětské vojenské jednotky, což Sovětský svaz také dodržel.¹⁹⁰

2.5 Postsovětské období

Ze zápisu ÚV KSSS ze dne 24. ledna 1989 vyplynulo, že i přes odchod vojsk z Afghánistánu byla nutná další spolupráce Sovětského svazu s touto zemí. Důkazem toho byla i návštěva sovětského ministra obrany Dmitrije Jazova, který vyzýval afghánské obyvatelstvo k podpoře režimu generála Nadžibulláha.¹⁹¹ „*Za velmi znepokojivou skutečnost pak Moskva označuje nikterak neskryvanou podporu pákistánské vlády povstalcům i osobní angažování generála Zijáula Haka, tehdejšího pákistánského prezidenta, v afghánské krizi. Komunistická vláda v Kábulu prý ale může své naděje spojovat zejména s nejednotností opozice a s možností navázat kontakty s jednotlivými povstaleckými vůdci.*“¹⁹²

Ve druhé polovině roku 1989 se však zájem Sovětského svazu obrátil k obhajování vlastních pozic, a starost o dění v Afghánistánu tak upadla.¹⁹³

Po odchodu sovětských vojsk z Afghánistánu se sousední stát Pákistán zavázal, že nebude své území druhé straně propůjčovat k dalším nepřátelským akcím a nebude poskytovat pomoc afghánským ozbrojeným skupinám. Většinu svých prohlášení však nedodržel. Vojenská vláda Pákistánu nadále podporovala mudžáhidy a v lednu roku 1989 dokonce umožnila zasedání Poradního shromáždění (*madžlise šúra*),¹⁹⁴ tedy prozatímního parlamentu afghánských opozičních stran. 23. února 1989 jeho představitelé ustanovili prozatímní vládu, jejímž předsedou se stal Abdurrabí Rasúl Sajjáf.¹⁹⁵ Afghánským exilovým prezidentem byl zvolen Sibghatulláh Mudžáddadí, předseda Fronty národního osvobození.

---

¹⁹⁰ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 278.

¹⁹¹ GEORGIEV, J. *Historické souvislosti sovětské invaze do Afghánistánu*. In *Mezinárodní vztahy*. 2002, roč. 37, č. 1, s. 69.

¹⁹² Tamtéž s. 69.

¹⁹³ Tamtéž, s. 69.

¹⁹⁴ Madžlise šúra = grafická podoba termínu dle Jana Marka (MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006.)

¹⁹⁵ Abdurrabí Rasúl Sajjáf – fundamentalistický představitel Islámské jednoty za svobodu. Viz Výčet opozičních skupin v boji proti sovětským okupantům. Zdroj: MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 279.

Exilovou prozatímní vládu již v polovině března uznala mj. Saúdská Arábie, Súdán a Bahrajn.¹⁹⁶

Afghánská komunistická vláda se však za silné podpory Sovětského svazu stále držela u moci. 18. února 1989 zavedla v zemi výjimečný stav a ustanovila vojenskou radu obrany státu v čele s prezidentem Muhammadem Nadžibulláhem.¹⁹⁷ Avšak v důsledku rozpadu Sovětského svazu na konci roku 1991 byla pomoc pro Afghánistán ukončena. Prezident ztratil podporu také u generála Abdula Rašída Dostúma, jenž svoji armádu spojil s ismaílity, kteří pocházeli ze severovýchodních oblastí Afghánistánu, a s nepaštunským vedením LDSA.¹⁹⁸

V dubnu roku 1992 oznámil prezident Muhammad Nadžibulláh svoji ochotu odstoupit. Opozice však již mezitím dobyla Kábul a dne 28. dubna 1992 převzala ve městě moc. Byla vytvořena nová prozatímní vláda mudžáhidů, jejímž předsedou se stal Gulbuddín Hekmatjár. Prezidentem byl zvolen Burhánuddín Rabbání.¹⁹⁹ Na vládě se však chtěli podílet všichni zástupci již tak nehomogenní opozice, nedokázali se ovšem dohodnout a začali mezi sebou bojovat.²⁰⁰ Hlavními koalicemi opozice byla Islámská strana (*Hizbe islámi*) Gulbuddína Hekmatjára, Strana jednoty (*Hizbe vahdát*)²⁰¹ Abdula Alího Mazárího a Národní hnutí (*Džumbiš-e millí*)²⁰² generála Abdurrašída Dostúma.²⁰³ Opoziční skupiny usilovaly o získání hlavního města Kábul, ale také o upevnění moci v krajích, ze kterých pocházely.²⁰⁴ Řešením občanské války se měla stát mírová smlouva uzavřená mezi hlavními účastníky bojů v březnu roku 1993. Opoziční skupiny však ústřední kábulskou vládu neuznávaly, ke smlouvě se tedy necítily být zavázány. Situaci se snažila vyřešit i mírová míse OSN, jejíž hlavní představitel Mahmúd Mistírí společně s Afghánci sestavil návrh mírového plánu. Jeho předání se mělo uskutečnit 21. března 1995. Postup OSN byl však neúspěšný, protože do války vstoupilo nové hnutí Tálibán.²⁰⁵

---

¹⁹⁶ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 279.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 281.

¹⁹⁸ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 76.

¹⁹⁹ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 282.

²⁰⁰ Na vládě se chtěli podílet náčelníci dalších opozičních skupin, např. ze šíitského Íránu, ale také polní velitelé partyzánských jednotek bojujících v Afghánistánu. Právě partyzánské jednotky si připisovali největší zásluhu za osvobození země. Zdroj: MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 282.

²⁰¹ Hizbe vahdát = grafická podoba termínu Willema Vogelsanga (VOGELANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010.)

²⁰² Džumbiš-e millí = grafická podoba termínu dle Jana Marka (MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006.)

²⁰³ VOGELANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 315.

²⁰⁴ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 283.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 285.

2.6 Dimenze afghánského konfliktu za vlády Tálibánu v letech 1994—2001

„Tálibán²⁰⁶ bylo vojensky organizované islámské fundamentalistické hnutí, do něhož dobrovolně vstupovali mladí mužové jak z Afghánistánu, tak z Pákistánu.“²⁰⁷ Původním záměrem Tálibánu bylo, aby všechny ozbrojené skupiny složily zbraně a následně mohl být v zemi nastolen mír.²⁰⁸ Zamýšlený klid zbraní však nedodržel ani samotný Tálibán. Uvádí se, že prvním válečným výstupem tohoto hnutí bylo obsazení pohraničního bodu Spin Baldak, který ovládal Gulbuddín Hekmatjár. Tálibánu se zde podařilo získat zbraně, a tak vyzbrojen v listopadu roku 1994 obsadil i město Kandahár a jeho přilehlé oblasti. Roku 1995 se Tálibán spojil s oddíly Burhánuddína Rabbáního a Nábího Muhammada, aby mohly společně postupovat proti Gulbuddínovi Hekmatjárovi.²⁰⁹

Roku 1996 Tálibán obsadil Čagharán, hlavní město oblasti Ghór ve středním Afghánistánu. V této fázi války se spojencem Tálibánu stal Rašíd Dostúm a Strana jednoty (*Hizbe vahdt*). Společnými silami dobyli hlavní město Kábul a zavraždili afghánského prezidenta Muhammada Nadžíbulláha.²¹⁰

V čele nové vlády stanul samozvaný náboženský vůdce Tálibánu Muhammad Umar, který zemi přejmenoval na Islámský emirát Afghánistán.²¹¹ Zpočátku se Tálíbům podařilo získat si přízeň afghánského obyvatelstva, protože jejich zásluhou v zemi skončilo tříleté bezvládí. Tálibové také zakázali pěstování opiového máku, jehož nelegální prodej sice představoval výrazný zdroj příjmů, avšak měl být nahrazen zisky z obchodů legálních.²¹² Tálibán však také vydal řadu nařízení, která omezovala lidská práva. Ženy se tak bez doprovodu muže nemohly pohybovat na veřejných prostranstvích a nemohly pracovat mimo dům.²¹³ Také musely začít chodit zahalené v tzv. burkách²¹⁴ a bylo jim odebráno právo

---

²⁰⁶ V afghánské perštině znamená Tálibán „hledači vědění“. Příslušníci Tálibánu se považují za hledače Pravdy, tj. Boha a usilují o nastolení pravého božího řádu. Zdroj: MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 285.

²⁰⁷ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 285.

²⁰⁸ Tamtéž, s. 285.

²⁰⁹ VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 317.

²¹⁰ Tamtéž, s. 318.

²¹¹ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 288.

²¹² Tamtéž, s. 288.

²¹³ VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 318.

²¹⁴ Burka = pytlovitý přehoz, kterým si ženy zahalují celé tělo. Zdroj: MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 288.

na lékařskou péči.²¹⁵ Naopak muži si museli nechat narůst plnovous. V zemi byly také obnoveny nejpřísnější způsoby trestání, mezi které patřilo bičování, kamenování či popravování. Neexistovaly zde nezávislé soudy ani platný právní řád. Ve velké míře zde tedy docházelo k porušování občanských a lidských práv, což vyvolalo odpor jak u Afghánců, tak u mezinárodních společenství.²¹⁶ Právě z těchto důvodů začali být Tálibové považováni za skupinu náboženských fanatiků, která usiluje o návrat Afghánistánu zpět do středověku.²¹⁷

V říjnu roku 1996 došlo k seskupení opozičních sil vůči hnutí Tálibán. Ahmad Šáh Masúd, Burhánuddín Rabbání, ale i Rašíd Dostúm vytvořili tzv. Nejvyšší radu pro obranu vlasti (*šurá-ji álí-i defá-ji watani*),²¹⁸ která v pozdějších letech dostala název Severní aliance.²¹⁹

Tálibán chtěl dobýt celé území Afghánistánu, proto již na počátku roku 1997 zahájil tažení také na sever země. Narazil zde však nejen na odpor jednotek generála Adbula Rašída Dostúma, ale i na tlak stoupců Ismaíla Chána, kterému podporu poskytoval Írán, a na hazárské oddíly Strany jednoty (*Hizbe vahdat*).²²⁰ V konečném důsledku zde sice Tálibán utrpěl porážku, ale přesto se mu podařilo své pozice na severu země upevnit.²²¹

V srpnu roku 1998 se Tálibánu podařilo obsadit strategický bod právě na severu země, město Mazáre Šaríf. Téhož roku dobyl také údolí Bamiján ve střední části Afghánistánu.²²²

Tálibán však také usiloval o uznání v mezinárodním měřítku. Z tohoto důvodu byla vedena jednání s Íránem, Turkmenistánem, Pákistánem, Velkou Británií a Japonskem. Tálibán však svého záměru nedosáhl.²²³ Ani Spojené státy americké nebyly výjimkou. V listopadu roku 1997 odsoudila ministryně zahraničí Spojených států Madeleine Albrightová politiku hnutí Tálibán, především poukázala na porušování lidských práv, ale také na nárůst výroby opia.²²⁴

V letech 1999—2001 se boje v Afghánistánu odehrávaly na třech frontách – hazáradžátská fronta v centru země, centrální fronta v oblasti Salanzského průsmyku a

---

²¹⁵ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 288.

²¹⁶ Tamtéž, s. 288 – 289 (v horní části strany).

²¹⁷ VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 318.

²¹⁸ Šurá-ji álí-i defá-ji watani = grafická podoba termínu dle Slavomíra Horáka (HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005.)

²¹⁹ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 103 – 104 (v horní části strany).

²²⁰ Tamtéž, s. 107.

²²¹ Tamtéž, s. 108.

²²² VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 322.

²²³ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 112.

²²⁴ VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 321.

fronta v severovýchodní oblasti.²²⁵ V těchto letech se Tálibánu podařilo ovládnout již téměř tři čtvrtiny území Afghánistánu.²²⁶

Jelikož hnutí vzniklo z venkovské inteligence, získalo si nejprve přízeň u afghánských vesničanů. Učitel (*mulla*)²²⁷ představoval ve vesnicích přirozenou autoritu a shromažďoval kolem sebe skupiny studentů (*tálibů*), které posléze vedl v bojích občanské války. Také obyvatelé afghánských měst, zklamáni předchozími vládami, které vzešly z městských kruhů, uvítali Tálibán jakožto venkovské hnutí, jež jim zaručí politickou stabilitu a společenský řád.²²⁸

Ve válce v Afghánistánu působilo velké množství mezinárodních organizací, které se zabývaly humanitární pomocí. Existovaly tu však i organizace, jež cvičily k boji mudžáhidy. Jednou z nich byla i tzv. Islámská koordinační rada, v jejímž čele stál Usáma bin Ládín.²²⁹ Usáma bin Ládín se zapojil do afghánské války na počátku 80. let 20. století. Vlastnil stavební firmy, které prováděly inženýrské práce pro protisovětskou opozici. Zpočátku byl podporován Spojenými státy americkými a Pákistánem. Roku 1989 založil organizaci al-Qáidu, která seskupovala arabské dobrovolníky pro boj v Afghánistánu. Usáma bin Ládín tak pro Tálibán představoval značný přísun nejen bojovníků, ale i financí potřebných pro vedení války. Nedotknutelným hostem mezi Táliby se stal v okamžiku, kdy uzavřel sňatek s dcerou vůdce hnutí Muhammada Omara a nemohl být tedy v žádném případě nikomu vydán.²³⁰

19. ledna roku 2001 vydala OSN rezoluci, kterou byly zavedeny sankce a embargo na dodávky zbraní pro hnutí Tálibán. Téhož roku se pod vedením afghánského prezidenta Burhanuddína Rabbáního a Ahmada Šáha Masúda začala formovat opozice vůči Tálibánu, která získala uznání a podporu v mezinárodním měřítku. Výsledkem těchto aktivit bylo nasazení jednotek generála Rašída Dostúma a Ismaíla Chána v severozápadním Afghánistánu.²³¹

---

²²⁵ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 115.

²²⁶ Tamtéž, s. 120.

²²⁷ Mulla = učitel. Grafická podoba termínu dle Slavomíra Horáka (HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005.)

²²⁸ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 120.

²²⁹ Tamtéž, s. 133. Usáma bin Ládín = grafická podoba termínů také dle Slavomíra Horáka.

²³⁰ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 134 – 135 (v horní části strany).

²³¹ Tamtéž, s. 140.

9. září roku 2011 se však Tálíbům podařilo provést úspěšný atentát na Ahmada Šáha Masúda. Uvádí se, že právě tento čin vyprovokoval Spojené státy americké a další země k odvetným útokům.²³²

Ve druhé kapitole jsou popsány základní informace o Afghánistánu. Zaměřujeme se zde především na etnické složení místního obyvatelstva, protože patří mezi nejdůležitější příčiny afghánské občanské války. Dále zde jsou nastíněny základní aspekty týkající se historie Afghánistánu. Pozornost je nejdříve věnována vývoji v Afghánistánu na přelomu 19. a 20. století, poté sovětské okupaci země a v neposlední řadě také období, které následovalo po odchodu sovětských vojsk z Afghánistánu. Výčet historických událostí je ukončen informacemi o Usáma bin Ládínovi, al-Qáidě a o formování opoziční skupiny vůči hnutí Tálíbán.

---

²³² HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 141.

3 Vývoj v Afghánistánu po 11. září 2001 a válka proti terorismu

Na tomto prostoru bude věnována pozornost teroristickým útokům, které ve Spojených státech amerických dne 11. září roku 2001 provedla organizace al-Qáida pod vedením Usámy bin Ládína. Zejména se však zaměříme na události, jež po tomto atentátu následovaly a které měly dopad na bezpečnost, politiku a ekonomiku nejen ve Spojených státech amerických a Afghánistánu, ale téměř po celém světě. Bezprostředně po atentátu na Světové obchodní centrum v New Yorku vyhlásily Spojené státy americké Tálíbánu válku proti terorismu. Byla zahájena operace Trvalá svoboda, v jejímž závěru byl v Afghánistánu svržen režim hnutí Tálíbán. V neposlední řadě se budeme věnovat situaci v Afghánistánu, jež nastala po svržení tohoto režimu.

3.1 Atentát na Světové obchodní centrum v New Yorku

V 90. letech 20. století se Usáma bin Ládínovi podařilo napojit hnutí Tálíbán na radikální islámská hnutí po celém světě. „*Vnutil mu bojovnou rétoriku vůči Západu a získal ho pro svou fanatickou vizi globální svaté války proti Spojeným státům.*“²³³

Dne 11. září roku 2001 provedla organizace al-Qáida²³⁴ ve Spojených státech amerických sérii teroristických útoků. Devatenáct příslušníků této organizace, jednajících na rozkaz Usámy bin Ládína, uneslo ve Spojených státech celkem čtyři letadla. Posléze dvě z nich narazily do věží Světového obchodního centra v New Yorku. Obě věže se po útoku ihned zhroutily. Třetí letadlo zasáhlo Pentagon ve Washingtonu, sídlo Ministerstva obrany Spojených států. Poslední z letadel se zřítilo do polí v Pensylvánii, než stačilo doletět k Bílému domu, oficiálnímu sídlu prezidenta Spojených států amerických. Při těchto útocích zemřely asi tři tisíce lidí.²³⁵

Teroristické útoky z 11. září 2001 zcela změnilly situaci nejen ve Spojených státech, ale i v celém světě. Upozornily především na skutečnost, jak velkou hrozbu může islámský

---

²³³ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 290.

²³⁴ al-Qáida – grafická podoba termínu dle Slavomíra Horáka (HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005.)

²³⁵ VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 326.

terorismus představovat. Po útocích vláda prezidenta George Bushe zvýšila ve Spojených státech bezpečnostní opatření a zřídila nové ministerstvo vnitřní bezpečnosti, jehož cílem bylo koordinovat činnost amerických tajných služeb.²³⁶

Spojené státy americké připsaly teroristické útoky organizaci al-Qáida a požadovaly vydání jejich vůdců v čele s Usámou bin Ládínem. Hnutí však své vůdce odmítlo vydat, a tak Spojené státy vyhlásily Tálibánu válku proti terorismu. Již v polovině září roku 2001 začal přesun amerických vojsk a jejich britských a australských spojenců do Afghánistánu. Také Rusko a Uzbekistán se přihlásily ke spojení se Spojenými státy. Právě uzbecká armáda se ukázala v afghánském hornatém terénu nejvíce bojeschopná.²³⁷

Po atentátu na Světové obchodní centrum přestal podporovat tálibánský režim i Pákistán. Tento stát stál u vzestupu hnutí Tálibán roku 1994 a oficiálně uznával jeho vládu. Ovšem na základě rostoucího vlivu Usáma bin Ládína se hnutí přestalo pákistánskými radami řídit. Tálibán také začal ovlivňovat pákistánské Paštuny žijící na afghánsko-pákistánské hranici. V tomto okamžiku si pákistánská vláda uvědomila, že hnutí může představovat nebezpečí pro samotný Pákistán.²³⁸ Spojené státy americké tedy také s Pákistánem uzavřely dohodu o spojení. Odmítnutí spolupráce by totiž pro Pákistán představovalo nebezpečí, že bude zařazen mezi státy, které podporují terorismus. Spojené státy tak získaly strategicky důležité území, přes něž vedla stěžejní část leteckých koridorů z letadlových lodí v Arabském moři. Dalšími důležitými spojenci, díky nimž mohly Spojené státy využívat základny v Perském zálivu, byly Spojené arabské emiráty a Saúdská Arábie.²³⁹

V říjnu roku 2001 byla vytvořena tzv. Severní aliance, která představovala spojení všech afghánských protivníků Tálibánu. Patřili mezi ně především Tádžikové, Uzbekové a Hazárové. Jak již bylo uvedeno výše, dne 9. září 2001 byl tálibánci zavražděn vůdce Severní aliance Ahmad Šáh Masúd. Po atentátu z 11. září tedy Severní aliance uzavřela spojení se Spojenými státy, které jí i se svými spojenci poskytovali rozsáhlou vojenskou pomoc v boji proti opozičnímu hnutí Tálibán.²⁴⁰

Otázkou války v Afghánistánu se zabývala také Rada bezpečnosti OSN. Dne 14. listopadu 2001 vydala rezoluci č. 1378, na základě které byla Tálibánu přiřknuta

---

²³⁶ ŠVAMBERK, A. *Teroristický útok z 11. září 2001 v New Yorku a Washingtonu*. *Novinky.cz* [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z [www: <http://tema.novinky.cz/teroristicky-utok-z-11-zari-2001-v-new-yorku-a-washingtonu>](http://tema.novinky.cz/teroristicky-utok-z-11-zari-2001-v-new-yorku-a-washingtonu).

²³⁷ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 142.

²³⁸ VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 326.

²³⁹ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 143.

²⁴⁰ VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 327.

odpovědnost za to, že dovolil al-Qáidě zneužívat území Afghánistánu pro vytváření vojenských základen. Uvedené rozhodnutí OSN tedy vycházelo z faktu, že Afghánistán jako stát Spojené státy nenapadl.²⁴¹

3.2 Operace Trvalá svoboda

Dne 7. října roku 2001 v rámci celosvětové kampaně proti terorismu zahájily Spojené státy americké a Velká Británie operaci nazvanou Trvalá svoboda. Jednalo se zejména o letecké útoky namířené proti tálibánským výcvikovým táborem a vojenským základnám především ve městech Kábul, Kandahár a Džalálábád.²⁴²

Ještě v říjnu roku 2001 dobyla Severní aliance jednu z nejdůležitějších leteckých základen Tálibánu v Mazáre Šarífu. V této fázi války byla také zničena tálibánská protiletecká obrana a důležité administrativní budovy. Rozsáhlé bombardování však napáchalo škody i v civilních oblastech. Bylo zničeno několik humanitárních skladů OSN či civilní čtvrti v hlavním městě a v Kandaháru.²⁴³ V polovině října mělo dojít k rozhodující pozemní operaci, ve které měly být zlikvidovány tálibánské mobilní jednotky. Z tohoto důvodu Rusko urychlilo dodávky zbraní pro jednotky Muhammada Fahíma.²⁴⁴ V této fázi operace byl generál Rašíd Dostúm podporován Uzbekistánem a Spojenými státy, kdežto Ismaíla Chána vyzbrojil k bojům Írán. Spojené státy podporovaly také ale tádžické a hazárské jednotky a Hamída Karzajího, velitele paštunských kmenů.²⁴⁵

Již 8. listopadu roku 2001 Severní aliance obsadila severní část země a město Mazáre Šaríf. 12. listopadu 2001 Tálibové vyklidili hlavní město Kábul, o den později města Džalálábád a Herát. A konečně - 13. listopadu 2001 byl dobyt i Kandahár, hlavní centrum Tálibánu. Vstupem protitálibánských sil do tohoto města tak byla završena pětiletá vláda hnutí Tálibán v Afghánistánu.²⁴⁶

---

²⁴¹ EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21. století*. Praha: Karolinum, 2007, s. 247.

²⁴² MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 292.

²⁴³ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 145 (ve spodní části strany) a 146.

²⁴⁴ Muhammad Fahím – velitel Severní aliance. Do funkce nastupuje po smrti Ahmada Šáha Masúda, na kterého Tálibové 9. září roku 2001 spáchali úspěšný atentát. Zdroj: MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 292.

²⁴⁵ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 147.

²⁴⁶ Tamtéž, s. 147 (ve spodní části strany) a 148.

Organizace al-Qáida i hnutí Tálibán však z Afghánistánu úplně nevymizely, pouze se přestěhovaly na východ a jihovýchod země do provincií Paktijá a Chóst, kde našly svoji novou podporu. Mezitím se do sousedního Pákistánu podařilo zmizet vůdci al-Qáidy Usáma bin Ládínovi a vůdci Tálibánu Muhammadu Umarovi. Spojené státy americké se tedy začaly soustřeďovat na jejich dopadení.²⁴⁷ Za tímto účelem proběhla v březnu roku 2002 tzv. operace Anakonda, v jejímž rámci sice došlo k eliminaci teroristických činů, avšak hlavní aktéři dopadeni nebyli. Se stejným neúspěchem skončila i další operace tzv. Horský levhart, realizovaná v květnu téhož roku. V březnu roku 2004 se jednalo o operaci pod názvem Bouře v poušti, avšak ani v tomto případě Usáma bin Ládín dopaden nebyl, a tak se pro většinu muslimů stal symbolem boje proti Západu a jeho hodnotám.²⁴⁸

V souvislosti s příchodem amerických vojsk do Afghánistánu se ve světě objevily spekulace o tom, zda Spojené státy budou vůbec schopny Afgháncům v bojích čelit. V minulosti se tento stát pokoušela ovládnout nejen Velká Británie, ale i Sovětský svaz, v obou případech ovšem bezúspěšně. Spojeným státům však nahrávalo několik faktorů. Zaprvé bylo afghánské obyvatelstvo velice vyčerpané neustálým válčením a zadruhé se ve společnosti objevovaly silné protitálibánské nálady. Také americká vojenská technika byla oproti jednoduché afghánské výzbroji na vysoké úrovni, proto neměl Tálibán téměř žádnou šanci se v bojích proti Spojeným státům americkým ubránit.²⁴⁹

Organizaci al-Qáida se teroristickým útokem na Světové obchodní centrum v New Yorku podařilo narušit stabilitu ekonomiky Spojených států. Zatímco v roce 2001 dosahoval americký dluh necelých 6 biliónů dolarů, roku 2011 dluh činil již přes 14 biliónů dolarů. Útok se projevil nejen na ztracených pracovních místech, ale i na poškozené infrastruktuře a snížených příjmech z daní. Zásadní dopad na ekonomiku Spojených států mělo však až rozhodnutí o vedení války v Afghánistánu, ale i v dalších zemích, a to v Pákistánu a Iráku. Ekonomové odhadují celkové výdaje této války na 4 bilióny dolarů.²⁵⁰ Dle dostupných

---

²⁴⁷ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 149.

²⁴⁸ BOHÁČ, A. *Afghánistán v letech 2001–2005: politicko-geografická analýza*. *Internetový politologický časopis e-Polis* [online]. [cit. 2013-02-08]. Dostupné z [www: <http://www.e-polis.cz/nezarazene-clanky/324-afghanistan-v-letech-2001-2005-politicko-geograficka-analyza.html>](http://www.e-polis.cz/nezarazene-clanky/324-afghanistan-v-letech-2001-2005-politicko-geograficka-analyza.html).

²⁴⁹ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 144.

²⁵⁰ Údaj platný k 10. září 2011. Zdroj: *Česká televize: al-Káida donutila Američany sáhnout hlouběji do kapsy* [online]. [cit. 2013-02-08]. Dostupné z [www: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/135710-9-11-al-kaida-donutila-americy-sahnout-hlouběji-do-kapsy/>](http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/135710-9-11-al-kaida-donutila-americy-sahnout-hlouběji-do-kapsy/).

informací však za recesí americké ekonomiky stojí i problémy na trhu s nemovitostmi a hypotékami.²⁵¹

3.3 Afghánistán po svržení režimu hnutí Tálibán

OSN v prosinci roku 2001 vyzvalo všechny zástupce protitálibánských sil k rozhovorům o mírovém uspořádání Afghánistánu. Zasedání se uskutečnilo v Petersbergu u Bonnu a vyústilo v dohodu o složení tzv. dočasné vlády široké jednoty, která zahájila svoji činnost již k 22. prosinci roku 2001. Vláda se skládala celkem ze třiceti členů tehdejší tálibánské opozice a v jejím čele stanul Hamíd Karzájí.²⁵²

V červnu roku 2002 byla svolána Velká džirga, která zvolila prezidentem Hamída Karzajího. Viceprezidenty se stali představitelé největších afghánských etnických skupin – Tádžik Muhammad Fahím, Hazár Karím Chalílí, Paštun Abdul Kádir a Uzbek Nematulláh Šáhrání. I když se v nové vládě odrážely podíly jednotlivých národností, kontrolu nad nejdůležitějšími mocenskými složkami si zachovali velitelé Severní aliance.²⁵³ Reálná moc centrální vlády však nesahala daleko za hranice hlavního města Kábul, za níž již začínalo území kontrolované místními veliteli, kteří si stále udržovali vlastní ozbrojené jednotky. Dalším problémem, se kterým se centrální vláda potýkala, byl nedostatek finančních prostředků. Příjmy do státního rozpočtu byly minimální, většinou se jednalo o finance plynoucí z výběru cla na hranicích. Z tohoto důvodu se musela vláda spoléhat na zahraniční pomoc.²⁵⁴

I v tomto období docházelo k častým střetům mezi jednotlivými místními seskupeními. Ve většině případů se jednalo o konflikty mezi jednotkami *džunbiš*²⁵⁵ generála Rašída Dostúma a složkami *džamiját*²⁵⁶ velitele Ustáda Atty v severní části Afghánistánu. Boje byly nejčastěji vedeny o rozdělení sfér vlivu v zemědělských oblastech a o ovládnutí

---

²⁵¹ Česká televize: *al-Káida donutila Američany sáhnout hlouběji do kapsy* [online]. [cit. 2013-02-08]. Dostupné z [www: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/135710-9-11-al-kaida-donutila-americy-sahnout-hlouběji-do-kapsy/>](http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/135710-9-11-al-kaida-donutila-americy-sahnout-hlouběji-do-kapsy/).

²⁵² MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 292.

²⁵³ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 154.

²⁵⁴ Tamtéž, s. 155 – 156 (v horní části strany).

²⁵⁵ Džunbiš = grafická podoba termínu dle Slavomíra Horáka (HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005.)

²⁵⁶ Džamiját = grafická podoba termínu dle Jana Marka (MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006.)

města Mazár-e Šaríf.²⁵⁷ Napětí bylo přítomno také na jihu země. Především v oblasti pašunského kmenového svazu *Ghilzájí* byl stále patrný vliv hnutí Tálibán.²⁵⁸

Na dalších zasedáních Velké džirgy byla schválena nová ústava, která byla přijata v lednu roku 2004. Ústava definovala Afghánistán jako „jednotnou islámskou republiku s exekutivou, legislativou a judikativou, v čele s prezidentem a zákonodárným shromážděním tvořeným dvěma parlamentními komorami, Lidovým shromážděním (*Wolesi džirga*) a Shromážděním představitelů starších (*Mešrano džirga*). Žádný přijatý zákon nesmí dle ústavy odporovat víře a ustanovením islámu, na což má dbát devítičlenný Nejvyšší soud, který se stal jednou z klíčových afghánských institucí. Byly ustaveny i lokální soudy a jejich funkce. Ústava nařizuje dodržování lidských práv, Afghánistán se v ní zavazuje k dodržování Charty OSN a dalších mezinárodních dokumentů, jež afghánští vládní představitelé podepsali. Konstituce deklaruje rovnoprávnost žen, jež mají zaručeny minimálně dvě parlamentní křesla za každou z dvaatřiceti provincií. Afghánistán je dle ústavy jednotnou nezávislou zemí všech etnik žijících na jeho území. Náboženským menšinám je zajištěna svoboda vyznání.“²⁵⁹

Již 9. října roku 2004 se konaly první prezidentské volby, ve kterých Hamíd Karzájí získal více jak 60 % hlasů.²⁶⁰ Původně se prezidentské volby měly konat nejpozději do června roku 2004, ale musely být odloženy z důvodu nedostatečných demografických údajů o afghánském obyvatelstvu. Volbám tedy předcházelo sčítání lidu, které zaštiťovalo OSN v rámci mise UNAMA (United Nations Assistance Mission in Afghanistan = Mise OSN pro Afghánistán). V září roku 2005 se konaly také volby do parlamentu, kterých se zúčastnilo 50 % zaregistrovaných voličů.²⁶¹

Po svém zvolení prosazoval prezident Hamíd Karzájí politiku pašunizace centrálních orgánů. Například v březnu roku 2004 byl na post ministra plánování dosazen Paštun Ramazán Bašárdóst místo Hazára Mahummada Mahoqiqa.²⁶²

Roku 2004 se v Afghánistánu konaly již druhé prezidentské volby, ve kterých zvítězil Hamíd Karzájí. O post prezidenta se tehdy ucházelo celkem 40 kandidátů. Volební účast

---

²⁵⁷ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 156. Mazár-e Šaríf - grafická podoba terminů dle Slavomíra Horáka.

²⁵⁸ Tamtéž, s. 157.

²⁵⁹ BOHÁČ, A. *Afghánistán v letech 2001—2005: politicko-geografická analýza*. *Internetový politologický časopis e-Polis* [online]. [cit. 2013-02-08]. Dostupné z [www: <http://www.e-polis.cz/nezarazene-clanky/324-afghanistan-v-letech-2001-2005-politicko-geograficka-analyza.html>](http://www.e-polis.cz/nezarazene-clanky/324-afghanistan-v-letech-2001-2005-politicko-geograficka-analyza.html).

²⁶⁰ VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Grada, 2010, s. 328.

²⁶¹ BOHÁČ, A. *Afghánistán v letech 2001—2005: politicko-geografická analýza*. *Internetový politologický časopis e-Polis* [online]. [cit. 2013-02-08]. Dostupné z [www: <http://www.e-polis.cz/nezarazene-clanky/324-afghanistan-v-letech-2001-2005-politicko-geograficka-analyza.html>](http://www.e-polis.cz/nezarazene-clanky/324-afghanistan-v-letech-2001-2005-politicko-geograficka-analyza.html).

²⁶² HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 161.

se pohybovala kolem 50 %. Důvodem nízké volební účasti ve srovnání s předchozími lety byla mj. nedostatečná informovanost Afghánců o prezidentských volbách, ale také snadná ovlivnitelnost negramotného obyvatelstva ze strany jednotlivých kandidátů.²⁶³

V prezidentských volbách roku 2009 byly odhaleny zfalšované hlasy ve prospěch Hamída Karzájího. Bylo tedy vyhlášeno druhé kolo prezidentských voleb, ve kterých se konkurentem Hamída Karzájího stal Abdullad Abdullah. Bez větší politické rivality byl prezidentem opět zvolen Hamíd Karzájí, protože jeho rival z důvodu protestu odstoupil.²⁶⁴

Dne 2. května 2011 byl v pákistánském městě Abbottabád americkými speciálními silami zabit Usáma bin Ládín, vůdce teroristické skupiny al-Qáida, která stála za leteckými útoky na Světové obchodní centrum v New Yorku z 11. září roku 2001. Při teroristově likvidaci zemřelo i několik členů jeho rodiny.²⁶⁵ Na základě islámských tradic bylo tělo Usámy bin Ládína pohřbeno do 24 hodin od jeho úmrtí, avšak nezcela tradičním způsobem. Američané totiž z důvodů obav, že se z hrobu vůdce al-Qáidy stane poutní místo muslimů, raději tělo svrhli do moře.²⁶⁶

3. května 2011 potvrdila smrt svého vůdce také organizace al-Qáida. Prezident Spojených států amerických Barack Obama v této souvislosti prohlásil, že i nadále trvá hrozba útoků ze strany teroristické sítě al-Qáida.²⁶⁷

Po smrti Usámy bin Ládína nebylo možné očekávat ani zlepšení situace v Afghánistánu. Dle odborníků byl Usáma bin Ládín spíše symbolickým vůdcem al-Qáidy, a tak bylo nutné předpokládat, že útoky této teroristické skupiny nebudou ani v tomto případě zastaveny. Silnou pozici si zde také neustále drželo fundamentalistické hnutí Tálibán.²⁶⁸ Po likvidaci Usámy bin Ládína to byl právě Tálibán, který vyzval k odvetným bojům proti pákistánské vládě a Spojeným státům americkým. Již 23. května roku 2011 uvedené hnutí

---

²⁶³ ADAMČÍKOVÁ, J. *Volby v Afghánistánu potvrdily moc bývalých vojenských velitelů. Infoservis společnosti Člověk v tísni při České televizi* [online]. [cit. 2013-02-08]. Dostupné z [www: <http://www.infoservis.net/art.php?id=1069233678>](http://www.infoservis.net/art.php?id=1069233678).

²⁶⁴ LANG, V. *Hamíd Karzái. Novinky.cz* [online]. [cit. 2013-02-08]. Dostupné z [www: <http://tema.novinky.cz/hamid-karzai>](http://tema.novinky.cz/hamid-karzai).

²⁶⁵ HANÁČKOVÁ, M. a kol. *Usáma bin Ládín je mrtev. Američané ho zabili v Pákistánu. Zprávy.rozhlas.cz* [online]. [cit. 2013-02-17]. Dostupné z [www: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/blizkyvychod/_zprava/886590>](http://www.rozhlas.cz/zpravy/blizkyvychod/_zprava/886590).

²⁶⁶ ŠLAJCHRTOVÁ, L. a kol. *Americké komando zabilo bin Ládína, pohřbili ho do moře. iDNES.cz* [online]. [cit. 2013-02-17]. Dostupné z [www: <http://zpravy.idnes.cz/americke-komando-zabilo-bin-ladina-pohrbili-ho-do-more-pda/zahranicni.aspx?c=A110502_064024_zahranicni_kop>](http://zpravy.idnes.cz/americke-komando-zabilo-bin-ladina-pohrbili-ho-do-more-pda/zahranicni.aspx?c=A110502_064024_zahranicni_kop).

²⁶⁷ HANÁČKOVÁ, M. a kol. *Usáma bin Ládín je mrtev. Američané ho zabili v Pákistánu. Zprávy.rozhlas.cz* [online]. [cit. 2013-02-17]. Dostupné z [www: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/blizkyvychod/_zprava/886590>](http://www.rozhlas.cz/zpravy/blizkyvychod/_zprava/886590).

²⁶⁸ TUREČEK, B. a kol. *Smrtí Usámy bin Ládína podle expertů akce světových teroristů nekončí. Zprávy.rozhlas.cz* [online]. [cit. 2013-02-17]. Dostupné z [www: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/blizkyvychod/_zprava/smrti-usamy-bin-ladina-podle-expertu-akce-svetovych-teroristu-nekonci--887018>](http://www.rozhlas.cz/zpravy/blizkyvychod/_zprava/smrti-usamy-bin-ladina-podle-expertu-akce-svetovych-teroristu-nekonci--887018).

spáchalo útok na základnu námořního letectva v Karáči. Akce tak byla odplatou za smrt vůdce organizace al-Qáidy.²⁶⁹

V historii této země se několikrát ukázalo, že pokud je centrální vláda podporována zvenčí, je její vliv v zemi značně posílený. V případě, že je však zahraniční pomoc ukončena, afghánská vláda není schopna udržet pod svoji kontrolou velitele jednotlivých regionů země, a v zemi tak nastane rozvrat. Stejná situace panuje v Afghánistánu i v současnosti. Společně se Slavomírem Horákem můžeme konstatovat, že afghánský prezident Hamíd Karzájí je produktem zahraniční intervence a centrální vláda je zcela závislá na amerických zdrojích nejen finančních, ale především vojenských. V regionech se navíc stále u moci drží místní vůdci, kteří jsou rovněž podporováni ze zahraničí.²⁷⁰ Například Saudská Arábie pod hlavičkou humanitárních organizací stále tajně podporuje zbytky hnutí Tálibán v Pákistánu i Afghánistánu.²⁷¹ V zemi tak panuje určité dvojvládí, kdy na jedné straně stojí centrální vláda, na opačné straně regionální velitelé. Současné dvojvládí však nelze neustále podporovat. Stejně jako uvádí Slavomír Horák i my se domníváme, že jednoty v Afghánistánu je v současné době možno dosáhnout buď zničením center moci v jednotlivých regionech, nebo tím, že dojde k federalizaci státní moci.²⁷²

Ve třetí kapitole byla naše pozornost zaměřena především na události, které nastaly po teroristickém útoku z 11. září roku 2001. Jelikož za atentátem na Světové obchodní centrum v New Yorku a na budovu Pentagonu stála organizace al-Qáida, Spojené státy americké se začaly soustřeďovat na dopadení jejich vůdce Usámy bin Ládína. V této souvislosti vyhlásily Spojené státy Tálibánu válku a zahájily operaci Trvalá svoboda, v jejímž závěru byl režim hnutí Tálibán v Afghánistánu svržen. Již v prosinci roku 2001 došlo v Afghánistánu k vytvoření dočasné vlády široké jednoty a roku 2002 byl prezidentem tzv. islámské republiky Afghánistán zvolen Hamíd Karzájí. V závěru kapitoly nastiňujeme také zásadní aspekty, které se týkají likvidace Usámy bin Ládína.

---

²⁶⁹ *Lidovky.cz: Na základně v Karáči se bojovalo. Taliban mstil Usámu* [online]. [cit. 2013-02-17]. Dostupné z [www.<http://www.lidovky.cz/na-zakladne-v-karaci-se-bojovalo-taliban-mstil-usamu-fhw-/zpravy-svet.aspx?c=A110523_065558_ln_zahranici_ape>](http://www.lidovky.cz/na-zakladne-v-karaci-se-bojovalo-taliban-mstil-usamu-fhw-/zpravy-svet.aspx?c=A110523_065558_ln_zahranici_ape).

²⁷⁰ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 168.

²⁷¹ Tamtéž, s. 159.

²⁷² Tamtéž, s. 169.

4 Mise ISAF

V následující kapitole bude věnována pozornost misi ISAF a jejímu poslání, které spočívá ve vojenské a civilní pomoci Afghánistánu. Nejdůležitější roli při spolupráci v oblasti tohoto úsilí má OSN v rámci mise UNAMA, zásadní je také postavení NATO, které se ujalo vedení mise ISAF roku 2003. Neméně podstatné jsou zde i tzv. Provinční rekonstrukční týmy, které zajišťují rekonstrukční a rozvojové projekty v oblastech zasažených afghánským konfliktem.

4.1 Poslání a strategie mise ISAF

Na základě Bonnské konference byla Vojenská mise ISAF²⁷³ schválena v rezoluci č. 1386 Radou bezpečnosti OSN dne 20. prosince roku 2001. Posláním mise bylo poskytovat vojenskou a civilní pomoc nově zřízené afghánské přechodné vládě.²⁷⁴ Své ozbrojené jednotky do Afghánistánu vyslaly především Spojené státy americké a Velká Británie, dále například také Německo, Francie a Itálie. Do podpory činnosti této mise se zapojila i Česká republika, která do Afghánistánu vyslala nejdříve polní nemocnici a v dalších letech poskytla své ozbrojené jednotky mj. pro průzkumnou a strážní službu v Kábulu a Fajzábádu.²⁷⁵

11. srpna roku 2003 se vedení mise ISAF ujala Severoatlantická aliance.²⁷⁶ NATO se tak stalo zodpovědným za velení a koordinaci mezinárodních ozbrojených sil na území Afghánistánu.²⁷⁷ V říjnu roku 2003 Rada bezpečnosti OSN vydala rezoluci č. 1510, kterou rozšířila mandát působení mise ISAF z oblasti hlavního města Kábul a jeho okolí na celé území Afghánistánu. Rozšíření územní působnosti na sever a západ země se obešlo bez závažných ozbrojených střetů. K incidentům však docházelo na jihu a východě Afghánistánu, proto byl za tímto účelem roku 2008 na summitu NATO v Bukurešti vytvořen

---

²⁷³ ISAF = International Security Assistance Force = Mezinárodní bezpečnostní podpůrné síly.

²⁷⁴ *Stálá delegace České republiky při NATO v Bruselu: Aktuální téma Afghánistán: Role NATO a ISAF v Afghánistánu* [online]. [cit. 2013-02-17]. Dostupné z [www: <http://www.mzv.cz/nato.brussels/cz/aktualni_tema_afghanistan/role_nato_a_isaf_v_afghanistanu.html>](http://www.mzv.cz/nato.brussels/cz/aktualni_tema_afghanistan/role_nato_a_isaf_v_afghanistanu.html).

²⁷⁵ MAREK, J. Dějiny Afghánistánu. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 293.

²⁷⁶ Dále jen NATO. Informace v češtině o NATO na: www.natoaktual.cz: *Oficiální portál Informačního centra o NATO* [online]. [cit. 2013-02-17]. Dostupné z [www: <http://www.natoaktual.cz/>](http://www.natoaktual.cz).

²⁷⁷ *ISAF - International Security Assistance Force: History* [online]. [cit. 2013-02-17]. Dostupné z [www: <http://www.isaf.nato.int/history.html>](http://www.isaf.nato.int/history.html).

tzv. Komplexní strategický politicko-vojenský plán ISAF, který definoval čtyři základní zásady pro další postup NATO a ISAF. Zde je jejich výčet:

1) Společný a dlouhodobý závazek – „*znamená závazek všech spojenců plně se zapojit do společného úsilí s cílem dosáhnout stavu, kdy Afghánistán bude schopen zajistit bezpečnost a kontrolu nad svým územím, nebude ohrožovat své sousedy a nebude útočištěm pro mezinárodní terorismus. Společný závazek rovněž předpokládá vzájemnou podporu mezi spojenci při sdílení břemene, poskytnutí potřebných vojenských prostředků k dosažení stanovených cílů, a flexibilitu při jejich použití.*“²⁷⁸

2) Podpora afghánského vedení a postupné předávání odpovědnosti Afgháncům – jedná se o hlavní cíl mise ISAF, který spočívá ve výcviku a vyzbrojování Afghánské národní armády za účelem předat jí odpovědnost za bezpečnost v zemi. Již v roce 2008 se Afghánská národní armáda podílela ze 70 % na operacích mise ISAF.²⁷⁹ Také jednotlivé členské země NATO podporují Afghánskou národní armádu tím, že jí poskytují finanční prostředky potřebné na nákup vojenského zařízení a munice.²⁸⁰

3) Komplexní přístup mezinárodního společenství – nejdůležitější roli při spolupráci v oblasti civilního a vojenského úsilí má OSN v rámci mise UNAMA. Mandát této mise byl zpočátku omezený, avšak v roce 2008 jej poprvé Rada bezpečnosti OSN vydáním rezoluce č. 1833 značně rozšířila.²⁸¹ Zatím k poslednímu rozšíření mandátu mise UNAMA došlo 22. března roku 2012, konkrétně rezolucí č. 2041, na základě které se mandát mise prodloužil až do března roku 2013. Rada bezpečnosti OSN tak znovu potvrdila, že UNAMA bude i nadále hrát aktivní roli při podporování míru a stability v Afghánistánu.²⁸²

4) Spolupráce a zapojení sousedních zemí, především Pákistánu – zejména kvůli nedostatečné kontrole území na afghánsko-pákistánské hranici, kde se nacházela útočiště hnutí Tálibán a teroristické skupiny al-Qáida, bylo nutné posílit spolupráci mezi oběma zeměmi. Ke zlepšení vztahů mezi Afghánistánem, Pákistánem a mezinárodními silami došlo roku 2008 v rámci tzv. Tripartitní komise, která definovala rámec pro dialog v oblasti

---

²⁷⁸ *Stálá delegace České republiky při NATO v Bruselu: Aktuální téma Afghánistán: Role NATO a ISAF v Afghánistánu* [online]. [cit. 2013-02-17]. Dostupné z [www: <http://www.mzv.cz/nato.brussels/cz/aktualni_tema_afghanistan/role_nato_a_isaf_v_afghanistanu.html>](http://www.mzv.cz/nato.brussels/cz/aktualni_tema_afghanistan/role_nato_a_isaf_v_afghanistanu.html).

²⁷⁹ Tamtéž [cit. 2013-02-17].

²⁸⁰ *Afghanistan briefing. Helping secure Afghanistan's future* [online]. Brusel: NATO Public diplomacy division, 2008, s. 6 [cit. 2013-02-19].

²⁸¹ *Stálá delegace České republiky při NATO v Bruselu: Aktuální téma Afghánistán: Role NATO a ISAF v Afghánistánu* [online]. [cit. 2013-02-17]. Dostupné z [www: <http://www.mzv.cz/nato.brussels/cz/aktualni_tema_afghanistan/role_nato_a_isaf_v_afghanistanu.html>](http://www.mzv.cz/nato.brussels/cz/aktualni_tema_afghanistan/role_nato_a_isaf_v_afghanistanu.html).

²⁸² *UNAMA: United Nations Assistance Mission in Afghanistan: Mandate* [online]. [cit. 2013-02-18]. Dostupné z [www: <http://unama.unmissions.org/Default.aspx?tabid=12255&language=en-US>](http://unama.unmissions.org/Default.aspx?tabid=12255&language=en-US).

vojenské spolupráce mezi těmito aktéry. Téhož roku bylo otevřeno i jedno z celkem šesti pohraničních koordinačních center, která jsou vybudována po obou stranách společné hranice a tím přispívají k rozvoji další spolupráce.²⁸³

4.2 Podpora řízení, rekonstrukce a rozvoj

V rámci mise ISAF byl roku 2006 zřízen tzv. ISAF pooperační humanitární podpůrný fond, do kterého plynou finanční prostředky výhradně od dobrovolných dárců pocházejících zejména ze zemí, které jsou do mise ISAF zapojeny. Získané finance tak slouží k rychlé humanitární pomoci v oblastech zasažených konfliktem. Pomoc zahrnuje nejen poskytování přístřeší, jídla a léků, ale také opravy budov či klíčových infrastruktur.²⁸⁴

Jedním z hlavních cílů operací ISAF je vytvořit v Afghánistánu takové bezpečnostní podmínky, které budou umožňovat udržitelnou rekonstrukci země a řádnou správu věcí veřejných. Jako příklad poslouží společná operace ISAF a Afghánistánu – tzv. operace Achilles, která byla na žádost afghánské vlády zahájena v březnu roku 2007 v severní provincii Helmand. Společnými silami zde byla vystavěna přehrada na pitnou vodu, dále došlo k obnově zavlažovacích systémů a do oblasti byla zavedena také elektrická energie.²⁸⁵

„Z aliančního pohledu mají v oblasti civilně-vojenské spolupráce zásadní význam rovněž Provinční rekonstrukční týmy,²⁸⁶ které zajišťují rekonstrukční a rozvojové projekty v prostředí, kde bezpečnostní situace nedovoluje plné působení ostatních rozvojových aktérů. Jedná se o civilně-vojenské týmy, kde se početně menší civilní složka (pod národní kompetencí) věnuje rekonstrukčním projektům a vojenská složka (součást ISAF) zajišťuje bezpečnost všech členů PRT, dopravu a komunikaci s velením ISAF a národním velením.“²⁸⁷

Projekty PRT především usilují o podporu zemědělství a rozvoj venkova. Příslušníci PRT ale také opravují válkou zdevastované školy, mosty či silnice a zvyšují bezpečnost

---

²⁸³ Stálá delegace České republiky při NATO v Bruselu: Aktuální téma Afghánistán: Role NATO a ISAF v Afghánistánu [online]. [cit. 2013-02-17]. Dostupné z [www: <http://www.mzv.cz/nato.brussels/cz/aktualni_tema_afghanistan/role_nato_a_isaf_v_afghanistanu.html>](http://www.mzv.cz/nato.brussels/cz/aktualni_tema_afghanistan/role_nato_a_isaf_v_afghanistanu.html).

²⁸⁴ Afghanistan briefing. Helping secure Afghanistan's future [online]. Brusel: NATO Public diplomacy division, 2008, s. 5 [cit. 2013-02-19].

²⁸⁵ Tamtéž, s. 3 [cit. 2013-02-19].

²⁸⁶ Dále jen PRT.

²⁸⁷ Stálá delegace České republiky při NATO v Bruselu: Aktuální téma Afghánistán: Role NATO a ISAF v Afghánistánu [online]. [cit. 2013-02-17]. Dostupné z [www: <http://www.mzv.cz/nato.brussels/cz/aktualni_tema_afghanistan/role_nato_a_isaf_v_afghanistanu.html>](http://www.mzv.cz/nato.brussels/cz/aktualni_tema_afghanistan/role_nato_a_isaf_v_afghanistanu.html).

civilního obyvatelstva prostřednictvím odminování některých oblastí. Mezi konkrétní projekty PRT patří například výstavba provinční nemocnice v Badghis pod vedením španělského PRT nebo stavba protipovodňové stěny v provincii Baghlan tentokrát za výrazné pomoci maďarského PRT.²⁸⁸

K důležitým změnám došlo také v Afghánské národní armádě, která se za pomoci mise ISAF rozvíjí do podoby plnohodnotné armády. V plánech mise ISAF stojí, že Afghánská národní armáda bude do konce roku 2014 připravena převzít plnou odpovědnost za bezpečnost své země a jejích obyvatel. Předpokládá se, že tímto krokem mandát mise ISAF skončí. Proces přechodu odpovědnosti z mise ISAF na afgánské vedení byla zahájena již v roce 2011.²⁸⁹ Stažení vojsk ISAF ovšem neznamená konec angažovanosti NATO v Afghánistánu. Na summitu NATO, který se konal roku 2012 v Chicagu, bylo totiž dohodnuto, že do Afghánistánu bude vyslána nová mise, která se bude zaměřovat na vzdělávání, poradenství a pomoc afgánskému obyvatelstvu. Další spolupráce mezi NATO a Afghánistánem bude pokračovat také na základě dohody Trvalé partnerství, která byla sjednaná na summitu NATO v Lisabonu roku 2010. V současné době tato dohoda zajišťuje především diplomatické úsilí NATO v Afghánistánu, dále programy na podporu boje proti korupci, školení v oblasti veřejné správy či odborné vojenské vzdělávací programy.²⁹⁰

K červenci roku 2012 se na misi ISAF podílelo celkem padesát států, z toho dvacet osm z nich patří mezi spojence NATO.²⁹¹

Ve čtvrté kapitole byla věnována pozornost misi ISAF, jejímu poslání, zejména však projektu Strategie ISAF, ve kterém jsou definovány čtyři základní principy pro postup spolupráce mezi NATO a ISAF. Především jsme se však zabývali hlavním cílem mise ISAF, který je založen na postupném předávání odpovědnosti za bezpečnost země a jejího obyvatelstva do rukou Afghánské národní armády. Jelikož důležitou roli v oblasti vojenské a civilní pomoci má také OSN v rámci mise UNAMA, dále NATO, které stojí ve vedení mise ISAF, a v nespolední řadě i PRT, jež zajišťují rekonstrukci a rozvoj v oblastech zasažených afghánským konfliktem, jsou zde nastíněny i aspekty týkající se těchto uvedených složek.

---

²⁸⁸ *Afghanistan briefing. Helping secure Afghanistan's future* [online]. Brusel: NATO Public diplomacy division, 2008, s. 10 [cit. 2013-02-19].

²⁸⁹ *Nato and Afghanistan. Questions and answers*. [online]. Brusel: NATO Public diplomacy division, 2012, s. 11 [cit. 2013-02-19].

²⁹⁰ Tamtéž, s. 13 [cit. 2013-02-19].

²⁹¹ Tamtéž, s. 7 [cit. 2013-02-19]. Zde dostupný též výčet států mise ISAF, konkr. na s. 7.

5 Účast České republiky v Afghánistánu

V následující kapitole bude naše pozornost zaměřena na účast České republiky ve válce v Afghánistánu. Česká republika je jedním z členských států NATO, podílí se proto na všech společných vojenských a humanitárních akcích. Jednou z nich je i mise ISAF, působící na území Afghánistánu. Do činnosti této mise je Česká republika zapojena od května roku 2002, v pravidelných intervalech tedy do Afghánistánu posílá své vojáky. Důležitou roli v afghánském konfliktu sehrály také české Provinční rekonstrukční týmy a humanitární organizace. V závěru věnujeme pozornost také aktuálním misím Armády České republiky v Afghánistánu.

5.1 Podíl České republiky na činnosti NATO

Česká republika se po rozpadu Sovětského svazu a zániku Varšavské smlouvy²⁹² rozhodla, že se bude podílet na společných akcích se členskými zeměmi NATO. Bylo jí to umožněno roku 1994, když přijala tzv. alianční program Partnerství pro mír. Již roku 1997 Česká republika jako první ze všech kandidátů na připojení k NATO úspěšně prošla prvním kolem vyhodnocování své připravenosti. 15. dubna roku 1998 Poslanecká sněmovna ČR schválila přistoupení České republiky do NATO. 12. března roku 1999 se Česká republika stala oficiálním členem NATO a od této chvíle je tedy plně zapojena do všech společných vojenských a humanitárních akcí.²⁹³

Operace NATO slouží především k zajištění bezpečnosti a stability v tzv. euro-atlantickém prostoru. Jelikož však současné mezinárodní bezpečnostní prostředí definují hrozby, které vznikají za hranicemi této oblasti, působí členské státy NATO včetně České republiky i mimo své teritorium – například v Afghánistánu nebo Iráku.²⁹⁴

---

²⁹² Varšavská smlouva = vojenský pakt zemí východního bloku, existující v letech 1955 – 1991. Zdroj: MARJÁNKO, B. *Varšavská smlouva. TOTALITA* [online]. 2013 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z [www: <http://www.totalita.cz/vysvetlivky/vsml.php>](http://www.totalita.cz/vysvetlivky/vsml.php).

²⁹³ www.natoaktual.cz: *Oficiální portál Informačního centra o NATO: Česká republika a NATO. Historie vztahů ČR se Severoatlantickou aliancí* [online]. Dostupné z [www: <http://www.natoaktual.cz/ceska-republika-a-nato-0us-/na_zpravy.aspx?y=na_summit/cr-a-nato.htm>](http://www.natoaktual.cz/ceska-republika-a-nato-0us-/na_zpravy.aspx?y=na_summit/cr-a-nato.htm).

²⁹⁴ *Ministerstvo obrany: NATO: Podíl ČR na činnosti NATO* [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z [www: <http://www.mocr.army.cz/scripts/detail.php?id=8242>](http://www.mocr.army.cz/scripts/detail.php?id=8242).

Působení ozbrojených sil České republiky v zahraničí je široké. Například v roce 1999 byla pod vedením NATO zahájena mise KFOR na území Kosova, kam Česká republika vyslala mj. svoji průzkumnou rotu. Česká republika se podílela také na tzv. NTM – I neboli výcvikové misi NATO v Iráku, která byla zahájena roku 2003. Čeští vojáci zde působili až do března roku 2009.²⁹⁵ Česká republika byla zapojena také do humanitární mise WINTER RACE v Pákistánu. Roku 2005 byl Pákistán postižen ničivým zemětřesením a v této souvislosti požádala pákistánská vláda NATO o humanitární pomoc. Česká republika do této země vyslala vlastní lékařský tým.²⁹⁶

5.2 Zapojení České republiky do činnosti mise ISAF na území Afghánistánu

Česká republika je aktivním účastníkem operace ISAF, která působí na území Afghánistánu. Posláním této mise je poskytování vojenské a civilní pomoci afghánské vládě, která byla ustanovena po svržení režimu hnutí Tálibán roku 2001. Vedení mise ISAF se roku 2003 ujalo NATO.²⁹⁷

Do činnosti mise ISAF se Česká republika zapojila v květnu roku 2002, když do Afghánistánu vyslala vojenský kontingent skládající se z 6. polní nemocnice, čtyř ochrany a skupiny Vojenské policie. Hlavním úkolem českého kontingentu bylo zdravotnické zabezpečení příslušníků mezinárodních sil ISAF a poskytování humanitární pomoci pro afghánské obyvatelstvo. Polní nemocnice zajišťovala mj. výjezdy mobilních lékařských týmů, ambulanci, činnost nemocničního jádra základny, ale také spolupráci s nemocnicemi z Kábulu. V říjnu roku 2002 vystřídali příslušníky 6. polní nemocnice Armády České republiky²⁹⁸ zdravotníci 11. polní nemocnice AČR. Jejich činnost byla zařazena do přímé podřízenosti velitele ISAF. Úkolem kontingentu byla likvidace a úklid prostoru základny a příprava lékařského zařízení na převoz do České republiky. Přesun polní nemocnice

---

²⁹⁵ *Mise: Historie misí* [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z www: < <http://www.mise.army.cz/historie-misi/historie-zahranicnich-misi-3699/>>.

²⁹⁶ *Mise: WINTER RACE - humanitární operace NATO v Pákistánu* [online]. Dostupné z www: <<http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=6913>>.

²⁹⁷ Viz také kapitola č. 4 Mise ISAF.

²⁹⁸ Dále jen AČR.

do České republiky byl ukončen v únoru roku 2003. Na území Afghánistánu však až do dubna roku 2003 setrval polní chirurgický tým, který působil v rámci německé polní nemocnice.²⁹⁹

Od počátku prosince roku 2006 až do března roku 2007 byla AČR v rámci rotace mezinárodních sil ISAF pověřena velením na mezinárodním letišti v Kábulu v rámci tzv. mise ISAF KAIA. AČR tak měla odpovědnost za komplexní řízení a bezpečnost tohoto letiště.³⁰⁰

Roku 2004 byla AČR, konkrétně 601. skupina speciálních sil z Prostějova, nasazena do bojové operace TRVALÁ SVOBODA v Afghánistánu. Dle dostupných informací byla tato mise první bojovou operací AČR od konce 2. světové války. Na tuto operaci navazovalo další nasazení kontingentů českých speciálních sil do misí se stejnojmenným názvem TRVALÁ SVOBODA, konkrétně v letech 2006, 2008 a 2009.³⁰¹

Operace TRVALÁ SVOBODA zahájená roku 2006 měla za úkol provádět speciální průzkum a úderné akce na jihu Afghánistánu, čímž přispívala k vyloučení vlivu hnutí Tálibán a organizace al-Qáidy. Kontingent speciálních sil působil v sestavě mezinárodního seskupení speciálních sil. Do bojů této mise byli opětovně zapojeni příslušníci 601. skupiny speciálních sil z Prostějova.³⁰²

Další kontingent českých speciálních sil byl do mise TRVALÁ SVOBODA v Afghánistánu nasazen v letech 2008—2009, a navazoval tak na předchozí nasazení skupin speciálních sil v letech 2004 a 2006. I v tomto případě byli do kontingentu povoláni příslušníci 601. skupiny speciálních sil, kteří v Afghánistánu provedli celkem přes dvě stě bojových operací. V průběhu mise se kontingentu podařilo posílit bezpečnost afghánských obyvatel a eliminovat některé představitele protivládních sil. Kontingent se zasloužil také o výcvik příslušníků afghánských bezpečnostních složek.³⁰³

V dubnu roku 2007 byl v rámci mise ISAF KAIA na mezinárodní letiště do Kábulu vyslán 5. kontingent AČR polní nemocnice a chemické jednotky, který zde působil až do prosince roku 2008. Úkolem tohoto kontingentu bylo poskytovat zdravotnické

---

²⁹⁹ *Mise: ISAF - mírová operace (nemocnice), od 24/4 2002 do 28/1 2003, Afghánistán, 269 příslušníků* [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z [www: <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3710>](http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3710).

³⁰⁰ *Mise: ISAF-KAIA* [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z [www: <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=8804>](http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=8804).

³⁰¹ *Oficiální web 601. skupiny speciálních sil generála Moravce: Zahraniční mise 601. skupiny speciálních sil* [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z [www: <http://www.601skss.cz/mise.html>](http://www.601skss.cz/mise.html).

³⁰² *Oficiální web 601. skupiny speciálních sil generála Moravce: 601. skupina speciálních sil v operaci ENDURING FREEDOM 06* [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z [www: <http://www.601skss.cz/ef2006.html>](http://www.601skss.cz/ef2006.html).

³⁰³ *Oficiální web 601. skupiny speciálních sil generála Moravce: Fakta bojového nasazení 601. skupiny speciálních sil v Afghánistánu 2008—2009* [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z [www: <http://www.601skss.cz/mise/ef08_09/souhrn.html>](http://www.601skss.cz/mise/ef08_09/souhrn.html).

zabezpečení vojákům NATO, převoz zraněných či vykonávání preventivní a veterinární péče. Příslušníci polní nemocnice a chemické jednotky se však podíleli také na školení zdravotnického personálu Afghánské národní armády.³⁰⁴

V rámci operace HELI UNIT mise ISAF působilo v letech 2009 – 2011 v afghánské jihovýchodní provincii Paktika celkem sedm českých vrtulníkových jednotek. Vrtulníkové jednotky se podílely na přepravě osob a nákladů koaličních jednotek, na přepravě a záchraně zraněných, ale také na leteckém průzkumu afghánského území.³⁰⁵

Na základě usnesení vlády České republiky a na základě schválení obou komor Parlamentu České republiky bylo v červnu roku 2011 do Afghánistánu vysláno tzv. První úkolové seskupení speciálních sil, jehož hlavním úkolem byla ochrana Zastupitelského úřadu České republiky v Kábulu. Jednotka se skládala výhradně z příslušníků 601. skupiny speciálních sil z Prostějova. V prosinci roku 2011 bylo První úkolové seskupení speciálních sil vystřídáno tzv. Druhým úkolovým seskupením speciálních sil, které zde působilo až do června roku 2012.³⁰⁶

5.3 Český Provinční rekonstrukční tým

Český PRT působil ve východoafghánské provincii Lógar na základně Shank od března roku 2008 do 31. ledna roku 2013. V rámci této mise se za pět let v Afghánistánu vystřídal celkem deset vojenských kontingentů. Česká republika se tak stejně jako mnohé další státy NATO podílela na obnově Afghánistánu tím, že prostřednictvím PRT, společného projektu ministerstev zahraničních věcí a ministerstev obrany, zajišťovala v této zemi rekonstrukční a rozvojové projekty.³⁰⁷

PRT se skládá ze dvou složek: civilní a vojenské. Mezi hlavní úkoly civilní složky českého PRT patřila podpora afghánské vlády a s tím související obnova a rozvoj provincie Lógar. Pro zajištění rozvoje se však nezbytnou podmínkou stává i bezpečnost, proto vojenská

³⁰⁴ *Mise: ISAF - Polní nemocnice a chemický odřad - do prosince 2008* [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z [www: <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=12573>](http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=12573).

³⁰⁵ *Mise: Afghánistán Šarana (HELI UNIT ISAF)* [online]. cit. 2013-02-24]. Dostupné z [www: <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=15554>](http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=15554).

³⁰⁶ *Mise: 1. úkolové uskupení speciálních sil v ISAF, Afghánistán, Nangarhár (601. skss)* [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z [www: <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=64012>](http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=64012).

³⁰⁷ *Mise: Češi končí působení v provinčním rekonstrukčním týmu* [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z [www: <http://www.mise.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/cesi-konci-pusobeni-v-provincnim-rekonstrukcnim-tymu-79366>](http://www.mise.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/cesi-konci-pusobeni-v-provincnim-rekonstrukcnim-tymu-79366).

složka českého PRT zajišťovala ochranu těchto civilních expertů, podílela se však také na podpoře a výcviku příslušníků Afghánské národní armády a Afghánské národní policie.³⁰⁸ Příslušníci českého PRT se společně s dalšími koaličními složkami podíleli na mnoha operacích, mj. také na operaci v distriktu Azra. V rámci této operace český tým zabezpečoval průběh prezidentských voleb v roce 2009. Právě díky přítomnosti českých vojáků v oblasti tohoto distriktu došlo k incidentům pouze ojediněle.³⁰⁹

Mezi nejvýznamnější projekty českého PRT v Afghánistánu patří stavba Střední zemědělské a mechanické školy v Pol-e Alam v provincii Lógar, ve které se již od března roku 2012 vyučuje. Ve druhé polovině roku 2012 přibyla ke škole také jídelna a ubytovna pro 220 studentů.³¹⁰ V oblasti školství se český PRT zasloužil také o opravu celkem patnácti afghánských škol. Například v roce 2011 financoval tři projekty rekonstrukcí školských budov v okresech Muhammad Agha, Pol-e Alam a Baraki Barak. Uvedené školy prošly nejen rozsáhlými opravami, ale byly tu vybudovány i nové studny.³¹¹

Součástí PRT byla také skupina PSYOPS/CIMIC, která velice aktivně spolupracovala s afghánským civilním obyvatelstvem. Skupina realizovala pro místní obyvatelstvo tzv. projekty rychlého dopadu, zaměřené především na oblast školství a zdravotnictví. Na financování těchto projektů se podílela ČR ze svého státního rozpočtu, ale také mnoho humanitárních organizací. Konkrétně například mezinárodní humanitární organizace ADRA či mírové hnutí Na vlastních nohách - Stonožka.³¹²

„Český PRT od roku 2008 realizoval celkem 248 projektů (141 velkých rekonstrukčních a 107 menších projektů rychlého dopadu), prioritně v oblastech bezpečnosti, podpory vládní infrastruktury, zemědělství, vodního hospodářství a médií. Kromě toho se však věnoval řadě aktivit i ve školství, zdravotnictví či místní infrastruktuře. Nedílnou součástí

---

³⁰⁸ KOVÁŘOVÁ, L. *Přátelské podání ruky*. In A-REPORT. 2011, roč. 2001, č. 7, s. 10.

³⁰⁹ Tamtéž, s. 12.

³¹⁰ MORAVEC, F. a kol. *PRT Lógar - V areálu zemědělské školy vyrostla nová jídelna a ubytovna*. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. [cit. 2013-02-25]. Dostupné z [www: <http://afghanistan.mzv.cz/prtlogar/cz/aktuality/v_arealu_zemedelske_skoly_vyrostla_nova.html>](http://afghanistan.mzv.cz/prtlogar/cz/aktuality/v_arealu_zemedelske_skoly_vyrostla_nova.html).

³¹¹ MORAVEC, F. *PRT opravil ve spolupráci s provinční vládou další tři školy*. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. [cit. 2013-02-25]. Dostupné z [www: <http://afghanistan.mzv.cz/prtlogar/cz/aktuality/prt_opravil_ve_spolupraci_s_provincni.html>](http://afghanistan.mzv.cz/prtlogar/cz/aktuality/prt_opravil_ve_spolupraci_s_provincni.html).

³¹² *Mise: Češi končí působení v provinčním rekonstrukčním týmu* [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z [www: <http://www.mise.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/cesi-konci-pusobeni-v-provincnim-rekonstrukcnim-tymu-79366>](http://www.mise.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/cesi-konci-pusobeni-v-provincnim-rekonstrukcnim-tymu-79366).

*činnosti PRT byla i podpora afghánské policie a armády. Z bezpečnostních či jiných důvodů se nepodařilo dokončit pouze 3 projekty.*³¹³

V současné době působí ve východoafghánské provincii Lógar česká 11. jednotka PRT, která má starosti vyklízení základny Shank. Jednotka bude také zajišťovat převoz vojenského materiálu a techniky zpět do České republiky. 11. jednotka PRT bude v Afghánistánu působit až do července roku 2013.³¹⁴

5.4 České humanitární organizace působící na území Afghánistánu

Afghánistán řadíme mezi země, které neustále sužují válečné konflikty. Afghánské obyvatelstvo je tedy z toho důvodu ve velké míře závislé na poskytování zahraniční pomoci. Na humanitární pomoci se podílí i různé neziskové organizace z České republiky. Mezi tyto české organizace mj. patří i nevládní nezisková humanitární organizace Člověk v tísni, která se podílí na poskytování pomoci v krizových oblastech a usiluje o dodržování lidských práv ve světě.³¹⁵ V Afghánistánu tato organizace začala působit na konci roku 2001, tedy v době, kdy došlo ke svržení režimu hnutí Tálibán. Organizace se zde zaměřuje nejen na poskytování základní humanitární pomoci, ale usiluje také o rozvoj afghánského venkova.³¹⁶ Za účelem poskytnutí pomoci v této oblasti byly vytvořeny konkrétní programy, zmiňme například program Rozvoj vesnické infrastruktury, jehož cílem je dlouhodobý udržitelný rozvoj venkovských komunit. „V rámci programu si komunity volí zastupitelstvo, diskutují o nejnnutnějších potřebách obce a na základě společného konsensu pak realizují projekty reflektující největší potřeby dané komunity. Jedná se především o vesnickou infrastrukturu jako například školy, zdroje vody, cesty, mosty či malé vodní elektrárny. Tyto projekty jsou

---

³¹³ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: *Společné tiskové prohlášení MZV a MO ČR: Po pěti letech končí práce rekonstrukčního týmu v Lógaru* [online]. [cit. 2013-02-25]. Dostupné z [www: <http://afghanistan.mzv.cz/prtlogar/cz/bezpecnost/prace_rekonstrukcniho_tymu_skoncila_po.html>](http://afghanistan.mzv.cz/prtlogar/cz/bezpecnost/prace_rekonstrukcniho_tymu_skoncila_po.html).

³¹⁴ *Mise: Češi končí působení v provinčním rekonstrukčním týmu* [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z [www: <http://www.mise.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/cesi-konci-pusobeni-v-provincnim-rekonstrukcnim-tymu-79366>](http://www.mise.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/cesi-konci-pusobeni-v-provincnim-rekonstrukcnim-tymu-79366).

³¹⁵ *Člověk v tísni: O nás* [online]. [cit. 2013-02-26]. Dostupné z [www: <http://www.clovekvtsni.cz/cs/o-nas>](http://www.clovekvtsni.cz/cs/o-nas).

³¹⁶ *Člověk v tísni: Místní rozvoj* [online]. [cit. 2013-02-26]. Dostupné z [www: <http://www.clovekvtsni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/afghanistan/mistni-rozvoj>](http://www.clovekvtsni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/afghanistan/mistni-rozvoj).

*financovány z rozpočtu afghánského Ministerstva pro místní rozvoj.*³¹⁷ Zástupci organizace Člověk v tísni tu pak působí ve funkcích školitelů zvoleného místního zastupitelstva.³¹⁸

Organizace Člověk v tísni usiluje také o to, aby obyvatelé, především ti z afghánských vesnic, získali snadnější přístup k pitné vodě a zlepšili si s tím související osvojení hygienických návyků. Organizace tak ve vesnicích pomáhá s budováním rozvodných sítí na pitnou vodu či s výstavbou studní, dále se zaměřuje na osvětu místních obyvatel zaměřenou na uchovávání vody či na osobní hygienu.³¹⁹

Velice důležitou oblastí, do které organizace Člověk v tísni v Afghánistánu svojí pomocí zasahuje, je i vzdělání. Organizace se zaměřuje především na podporu vzdělávání v oboru zemědělství. Za tímto účelem byly doposud vytvořeny celkem dva programy: program Podpora kapacit Ministerstva školství, který usiluje o zajištění kvalitního zemědělského vzdělání, a program Zlepšení kvality zemědělských škol, v rámci něhož mj. probíhá školení afghánských učitelů působících právě na tomto typu škol.³²⁰

Další humanitární organizací působící v Afghánistánu je občanské sdružení Berkat, které založila novinářka Petra Procházková. Sdružení zahájilo svoji činnost v Afghánistánu prostřednictvím projektu, který se zaměřoval na pomoc slepému chlapci Adžamalovi. V rámci tohoto projektu čeští specialisté školili afghánské lékaře o metodách transplantace oční rohovky. Díky pomoci tohoto sdružení se tak podařilo navrátit zrak stovkám nemocným.³²¹

Svoji pomoc Afghánistánu poskytuje také již zmíněné mírové hnutí Na vlastních nohou – Stonožka. Hnutí mj. poskytlo finanční prostředky na zdravotnický materiál určený na výcvik porodních asistentek či zajistilo Kurz kojení a výživy péče o dítě.³²²

---

³¹⁷ *Člověk v tísni: Afghánistán – programy* [online]. [cit. 2013-02-26]. Dostupné z [www: <http://www.clovekvtisni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/afghanistan/programy#rozvoj-vesnicke-infrastruktury>](http://www.clovekvtisni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/afghanistan/programy#rozvoj-vesnicke-infrastruktury).

³¹⁸ Tamtéž. [cit. 2013-02-26].

³¹⁹ *Člověk v tísni: Afghánistán – programy* [online]. [cit. 2013-02-26]. Dostupné z [www: <http://www.clovekvtisni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/afghanistan/programy#zlepseni-pristupu-k-pitne-vode>](http://www.clovekvtisni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/afghanistan/programy#zlepseni-pristupu-k-pitne-vode).

³²⁰ *Člověk v tísni: Afghánistán – programy* [online]. [cit. 2013-02-26]. Dostupné z [www: <http://www.clovekvtisni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/afghanistan/programy#zlepseni-kvality-strednich-zemedelskych-skol>](http://www.clovekvtisni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/afghanistan/programy#zlepseni-kvality-strednich-zemedelskych-skol).

³²¹ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 336.

³²² *Stonožka: Pomoc Lógaru pokračuje* [online]. [cit. 2013-02-26]. Dostupné z [www: <http://www.stonozka.org/pomoc_logaru.html>](http://www.stonozka.org/pomoc_logaru.html).

5.5 Aktuální mise České republiky v Afghánistánu

V červnu roku 2010 bylo vytvořeno tzv. Úkolové uskupení AČR ISAF, které organizačně zastřešuje všechny jednotky AČR působící na území Afghánistánu. Hlavním společným cílem těchto jednotek je především logistická a administrativní podpora českých jednotek v operaci ISAF. V současnosti do organizační struktury Úkolového uskupení AČR ISAF patří:

- a) Velitelství Úkolového uskupení AČR ISAF – umístěné na mezinárodním letišti v Kábulu.
- b) Zástupci AČR na velitelství ISAF v Kábulu a Bagramu – příslušníci jsou dislokováni na různých pozicích v mezinárodních štábech na jednotlivých stupních velitelství ISAF a provádí mj. činnosti spojené s vojenskou logistikou či řízením letového provozu na mezinárodním letišti v Kábulu.
- c) Jednotka ATT (Air Adviser Team) v Kábulu – tzv. Tým pro výcvik pilotáže je nasazen na mezinárodním letišti v Kábulu. Mezi hlavní úkoly týmu patří výcvik pilotů Afghánské národní armády. Jedná se o jeden z dílčích cílů mise ISAF. Jak již bylo uvedeno, hlavní cíl mise ISAF spočívá v postupném předávání odpovědnosti za bezpečnost země Afghánské národní armádě.
- d) Jednotka chemické a biologické obrany – umístěna na Kábulském mezinárodním letišti. Provádí chemické průzkumy na celém území Afghánistánu. Jelikož se jednotka podílí na výcviku chemických odborníků Afghánské národní armády, plní rovněž jeden z dílčích cílů mise ISAF.
- e) Jednotka polního chirurgického týmu – působí v rámci oddílu francouzské vojenské nemocnice a poskytuje odbornou chirurgickou pomoc nejen příslušníkům koaličních sil, ale i afghánskému obyvatelstvu.
- f) Národní podpůrný prvek AČR neboli jednotka NSE – zajišťuje podporu všech jednotek AČR v Afghánistánu. Jednotka se podílí především na systému administrativní a logistické podpory. Zajišťuje dopravu materiálu a osob do místa nasazení a skladuje vojenský materiál.

Součástí jednotky NSE je i jednotka Vojenské policie, která mj. zajišťuje doprovod občanů České republiky vyjíždějících mimo základnu v Kábulu.³²³ Jednotka Vojenské policie se však především podílí na výcviku příslušníků složek afghánské policie, konkrétně Afghánské národní policie, Afghánské uniformované policie, Afghánské lokální policie a Afghánské pohraniční policie. Získané dovednosti by afghánští policisté měli v budoucnu využít při výcviku svých podřízených.³²⁴

- g) 5. jednotka poradního a výcvikového týmu (OMLT – Operational Mentoring and Liaison Team) ve Wardaku – jednotka se podílí na výcviku a řízení pěší jednotky Afghánské národní armády. Jednotka se skládá z celkem 54 českých vojáků, kteří působí v afghánské provincii Wardak od listopadu 2012 do dubna 2013.³²⁵ Český tým zde spolupracuje s americkými jednotkami. Společnými silami se jim doposud podařilo předat velitelům Afghánské národní armády alespoň částečnou odpovědnost v plánování vojenských operací. Afghánští velitelé tak sami určují, které operace budou v následujícím období prováděny. Zahraniční spojenci zde pak pomáhají s plánováním a koordinací těchto vojenských akcí.³²⁶
- h) Do organizační struktury Úkolového uskupení AČR ISAF patří i již zmíněná 11. jednotka PRT působící v Lógaru.

5.6 Názorová stanoviska k účasti České republiky v Afghánistánu

V současné době česká veřejnost neprojevuje zájem o dění vojáků AČR ve válce v Afghánistánu. Naopak se čeští vojáci stávají častým terčem posměchů a urážek ze strany zaujatých občanů. Bývají tak mnohdy negativně nazýváni žoldáky či vrahy.

---

³²³ *Mise: Úkolové uskupení AČR ISAF* [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z [www: <http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/ukolove-uskupeni-acr-isaf-42409/>](http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/ukolove-uskupeni-acr-isaf-42409/).

³²⁴ *Mise: Češi připravují ve Wardaku nové afghánské policisty* [online]. [cit. 2013-02-25]. Dostupné z [www: <http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/afghanistan-wardak/zprav-wardak/cesi-pripravuji-ve-wardaku-nove-afghanske-policisty-64179/>](http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/afghanistan-wardak/zprav-wardak/cesi-pripravuji-ve-wardaku-nove-afghanske-policisty-64179/).

³²⁵ *Mise: Afghánistán Wardak (OMLT ISAF)* [online]. [cit. 2013-02-25]. Dostupné z [www: <http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/afghanistan-wardak/afghanistan-wardak-46900/>](http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/afghanistan-wardak/afghanistan-wardak-46900/).

³²⁶ *Mise: 5. jednotka OMLT má za sebou téměř dvě třetiny svého působení v provincii Wardak* [online]. [cit. 2013-02-25]. Dostupné z [www: <http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/afghanistan-wardak/zprav-wardak/5-jednotka-omlt-ma-za-sebou-temer-dve-tretiny-sveho-pusobeni-v-provincii-wardak-79905/>](http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/afghanistan-wardak/zprav-wardak/5-jednotka-omlt-ma-za-sebou-temer-dve-tretiny-sveho-pusobeni-v-provincii-wardak-79905/).

Postoj nově zvoleného prezidenta České republiky Miloše Zemana je však zcela opačný. Prezident vnímá účast vojáků AČR v Afghánistánu pozitivně, dokonce je hodlá v nejbližším možném termínu navštívit. V programu návštěvy, který se v současné době plánuje, se zřejmě objeví i prostor pro jednání českého prezidenta Miloše Zemana s afghánským prezidentem Hamídem Karzájím.³²⁷

Na tomto prostoru se nabízí uvést také názorové stanovisko samotných vojáků AČR. Například kapitán Robert Šiška, zástupce náčelníka štábu pro operace, se celkem třikrát účastnil armádní mise v Afghánistánu. Naposledy zde působil v letech 2010—2011 jako velitel mentorovacího týmu v provincii Wardak. Kapitán uvádí, že jej mrzí již zmíněný postoj veřejnosti k českým vojákům. Pozastavuje se také nad nezájmem lidí o tuto problematiku. Domnívá se, že česká veřejnost se o armádu přestala zajímat v okamžiku, kdy byla zrušena povinná základní vojenská služba. Dále nepřímou poukazuje na nezájem médií, která by lidu informace o působení vojáků v zahraničních misích měla přinášet. Kapitán se však zamýšlí také nad systémem českého základního školství, konkrétně nad vyučovacím předmětem Dějepis. Dle jeho názoru výuka v tomto předmětu končí u učiva týkající se druhé světové války. Druhá polovina 20. století, která se života žáků dotýká nejvíce, tak zůstává neprobrána. Pro pochopení aktuální situace v České republice a ve světě, tak žákům chybí důležité informace, proto nejsou schopni řadit si události do souvislostí. S uvedeným tvrzením kapitána Roberta Šišky naprosto souhlasíme.

Kapitán uvádí také záporné stránky účasti vojáků AČR v zahraničních misích. V první řadě zde stojí riziko úmrtí vojáka ve válce. Ve druhé řadě uvedme možné trvalé následky, fyzické či psychické, se kterými se voják z mise může vrátit domů. V neposlední řadě můžeme hovořit o dopadech, které se dotýkají osobního života vojáků.³²⁸

Česká republika se jakožto člen NATO podílí na všech společných vojenských a humanitárních akcích této mezinárodní organizace. Jednou z nich je i mise ISAF, která působí v Afghánistánu od roku 2001. Česká republika vysílá vojenské kontingenty do mise ISAF od května roku 2002, ve zkratce se zde tedy zabýváme historií těchto českých misí.

---

³²⁷ *ČeskéNoviny.cz: Zemanova návštěva v Afghánistánu závisí na bezpečnostní situaci* [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z [www: <http://www.ceskenoviny.cz/domov/prezident/zpravy/zemanova-navsteva-v-afghanistanu-zavisi-na-bezpecnosti-situaci/912647>](http://www.ceskenoviny.cz/domov/prezident/zpravy/zemanova-navsteva-v-afghanistanu-zavisi-na-bezpecnosti-situaci/912647).

³²⁸ LUKÁŠKOVÁ, M. *Já tomu říkám válka. Elitní voják české armády, kapitán Robert Šiška, který prošel peklem bojových operací proti terorismu.* In REFLEX. 2013, roč. XXIV, č. 10, s. 22 – 24.

Věnovali jsme se také českému Provinčnímu rekonstrukčnímu týmu, jeho rozvojovým projektům, dále také českým humanitárním organizacím, které usilují v Afghánistánu o rozvoj venkova či podporu vzdělání. V závěru následuje výčet a poslání aktuálních misí AČR, které v Afghánistánu vykonávají svoji činnost. Kapitulu také doplňují názorová stanoviska k problematice afghánského konfliktu.

6 Současný vývoj

V současné době se v Afghánistánu u moci drží vláda, která není schopna zajistit trvalý mír v celé zemi. Na území Afghánistánu tak neustále probíhají ozbrojené střety mezi vládními jednotkami a jejich odpůrci, zejména představiteli zbytku hnutí Tálibán. V zemi také stále působí mezinárodní jednotky, které se podílí na uskutečňování vládních zájmů. Důležitý mezník však představuje rok 2014, kdy bojové jednotky mise ISAF budou z Afghánistánu staženy. V tomto roce jsou na programu také afghánské prezidentské volby.

6.1 Současný Afghánistán

Aktuální situace v Afghánistánu je vymezena dvěma klíčovými faktory. Jedním z nich je složitý historický vývoj země, který determinuje současnou kritickou situaci v Afghánistánu. Druhý faktor představuje komplexnost, se kterou je nutno přistupovat k událostem v centru země a v jejích regionech.³²⁹ Jak již bylo uvedeno, v zemi se stále u moci drží legitimně zvolená vláda z roku 2001, která však není schopna převzít odpovědnost na celém území Afghánistánu. V jednotlivých provinciích země se totiž u moci drží místní velitelé, kteří odmítají jakékoliv podřízení se centrální vládě. Ministerstva mají navíc tendenci k výrazné centralizaci, což se odráží na vystupování úředníků v regionech země. Zde jsou tyto zástupci často považováni za zkorumpované, čímž je snižována legitimita současné vlády. Stěžejní problémy politické moci tedy zůstávají od roku 2001 de facto nezměněné.³³⁰

Na afghánském území stále operují mezinárodní vojenské jednotky. I když tyto jednotky dokázaly ovládnout značné území Afghánistánu, stále nejsou schopny zajistit ovládnutí celé země. Zaprvé by na kontrolu celého Afghánistánu bylo potřeba větší nasazení vojenských sil a zadruhé se vojska ISAF poměrně dlouhou dobu zdržovala v Kábulu, teprve po roce 2006 začala prostupovat do jednotlivých regionů země, hlavních ohnisek konfliktů.

Mezinárodní vojenské jednotky na území Afghánistánu sice podnikají úspěšné bojové operace, avšak problematické je pro ně udržet si trvalou kontrolu nad právě dobytou oblastí. Navíc je prokazatelné, že po dobytí daného území nejsou mezinárodní vojska schopna

---

³²⁹ HORÁK, S. *Začarované kruhy afghánské*. In *Obrana a strategie*. 2008, roč. 2008, č. 2, s. 6.

³³⁰ Tamtéž, s. 8.

uskutečnit ani rozvojový plán, který by ukazoval přednost kábulské vlády před hnutím Tálibán.³³¹

Jak jsme již předeslali, roku 2011 byl zahájen proces přechodu odpovědnosti za bezpečnost v zemi z mise ISAF na afgánské vedení. Za tímto účelem byla již v listopadu roku 2009 zřízena tzv. Výcviková mise NATO v Afghánistánu, která má za úkol na základě spolupráce s Afghánskou národní armádou vybudovat bezpečný a stabilní Afghánistán. Spojenci se tak podílí na výcviku afghánské armády a policie. V závěru této mise má být předána plná odpovědnost za bezpečnost v zemi právě Afghánské národní armádě. V prognózách stojí, že cíl této mise by měl být naplněn do prosince roku 2014. V této souvislosti se však objevují spekulace o tom, zda bude Afghánská národní armáda vůbec schopna bez mezinárodní pomoci bezpečnost v zemi zajistit.³³²

V Afghánistánu také působí mezinárodní humanitární organizace. Jejich projekty jsou však místním obyvatelstvem přijímány ve stále větší míře pasivně. V rámci působení humanitárních organizací je za problematické považováno především to, že jejich pomoc se omezuje často pouze na technickou výstavbu, konkrétně například na výstavbu místních škol či nemocnic, kdežto dlouhodobé projekty na udržení funkčnosti daných zařízení se mezi afghánskými obyvateli prosazují velice těžko.³³³

Poválečná obnova Afghánistánu je nejen hlavním úkolem mise ISAF, ale také většiny mezinárodních nevládních organizací, které tu působí. Paradoxem se stává fakt, že právě velké množství paralelně působících aktérů poválečné rekonstrukce vůbec neusnadňuje obnovu země, naopak ji ještě zhoršuje. Efektivitu celkové poválečné obnovy oslabují zejména nevládní organizace, prostřednictvím nichž plyne do země velké množství nekontrolovatelných zdrojů, čímž jsou oslabovány pravomoci již tak nestabilní stávající vlády.³³⁴ V Afghánistánu je tedy možné vysledovat jistou konkurenci mezi vládou a těmito nevládními organizacemi. Představitelé vlády spatřují problém především v nezávislosti nevládních organizací. Nevládní organizace také disponují značnými finančními zdroji a působí v oblastech, kam vláda nebyla schopna zatím proniknout. Tyto faktory jen nahrávají

---

³³¹ HORÁK, S. *Začarované kruhy afghánské*. In *Obrana a strategie*. 2008, roč. 2008, č. 2, s. 13.

³³² *NATO Review: Týmová práce, transparentnost a předání moci v Afghánistánu* [online]. [cit. 2013-03-03]. Dostupné z [www: <http://www.nato.int/docu/review/2011/Afghanistan-2011/Teaming-Transparency-Transition/CS/index.htm>](http://www.nato.int/docu/review/2011/Afghanistan-2011/Teaming-Transparency-Transition/CS/index.htm).

³³³ HORÁK, S. *Začarované kruhy afghánské*. In *Obrana a strategie*. 2008, roč. 2008, č. 2, s. 14.

³³⁴ WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav MU, 2008, s. 152.

k oslabování moci centrální vlády.³³⁵ Jednou z nejdéle působících nevládních organizací v Afghánistánu je například Švédská organizace pro Afghánistán, která od poloviny 90. let 20. století získává finanční prostředky od Evropské komise a Světové banky.³³⁶

Výrazný problém, který Afghánistán dále provází, je také korupce, pro kterou nedostatečná kontrola ekonomiky a roztržičnost země vytváří ideální podmínky. V současnosti není v silách žádná mezinárodní organizace, působící na území Afghánistánu, korupci alespoň snížit. Když přihlídneme k hodnocení Transparency International, byl index vnímání korupce v Afghánistánu například roku 2005 pouze 2,5, zatímco roku 2007 představoval hodnotu 1,8. Nejnovější výsledky přinášejí informace z roku 2012, kdy index vnímání korupce v Afghánistánu představoval hodnotu 8.³³⁷ S vysokou mírou korupce souvisí také kriminalita, kterou není vláda schopna řešit. Ekonomickou situaci v zemi navíc komplikuje nezaměstnanost a levný import, kterému afghánská produkce nemůže konkurovat. Dalším výrazným problémem, se kterým se afghánská ekonomika potýká, je existence a fungování nadnárodních podniků, které v Afghánistánu těží nerostné suroviny pouze pro vlastní zisk.³³⁸

Značná část zkorumpované státní správy je úzce spojena s obchodem s drogami. Jedná se zejména o afghánské policisty, kteří se podílí na přepravě narkotik, či chrání jiné kurýry. Produkci opia podporují také protivládní složky, mezi nimi nechybí ani hnutí Tálibán. Vláda a mezinárodní organizace působící v Afghánistánu nejsou stále schopny problém s drogami odstranit. Do praxe zavádí programy na snižování produkce narkotik, které však nejsou dostatečně efektivní, protože sledují zejména okamžitý efekt, nikoliv dlouhodobé řešení tohoto problému.³³⁹

V závěru nastínění současného vývoje v Afghánistánu nezbyvá než souhlasit s výrokem Slavomíra Horáka: „*Mezinárodní společenství i místní populace chtějí od slabé vlády (v celoafghánském měřítku) příliš mnoho protichůdných kroků najednou – silnou vládu v Kábulu, lidská práva, odzbrojení, řešení problematiky produkce narkotik, zlepšení životní*

---

³³⁵ WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav MU, 2008, s. 153.

³³⁶ Tamtéž, s. 130.

³³⁷ Index vnímání korupce = škála od 0 do 100, přičemž čím vyšší číslo, tím lepší výsledek (tím menší míra vnímání korupce). Zdroj: *Transparency International: Country Profiles* [online]. [cit. 2013-03-03]. Dostupné z [www: <http://www.transparency.org/country#AFG>](http://www.transparency.org/country#AFG).

³³⁸ HORÁK, S. *Začarované kruhy afghánské*. In *Obrana a strategie*. 2008, roč. 2008, č. 2, s. 8.

³³⁹ Tamtéž, s. 10.

*úrovně atd. Ani vláda s mnohem silnějším mandátem by nebyla schopna řešit žádný z těchto problémů v krátkém časovém období.*³⁴⁰

6.2 Perspektivy afghánského vývoje

V květnu roku 2012 se konal summit NATO v Chicagu. Jedním z bodů k projednání byla i situace v Afghánistánu. Vrcholní představitelé členských států zhodnotili prozatímní misi ISAF a dohodli se na jejím ukončení. Upozornili však na to, že stažení této mise z Afghánistánu neznamena konec angažovanosti NATO v této zemi. Jak jsme již naznačili, NATO plánuje do Afghánistánu vyslat novou misi, která bude mít, nikoliv bojovný, ale pouze podpůrný a asistenční charakter. Prezident Spojených států Barack Obama uvedl, že budoucí mise by měla čítat asi 25 tisíc aliančních vojáků,³⁴¹ kteří by v zemi působili až do roku 2024. Většinu z nich by měli tvořit Američané.³⁴²

5. dubna roku 2014 se budou v Afghánistánu konat prezidentské volby, jelikož vyprší prezidentský mandát Hamídu Karzájímu. V současné době nejsou oficiálně známí kandidáti na post prezidenta, hovoří se však o bratru současného prezidenta Hamída Karzájího Kajumovi Karzájím, dále také o bývalém ministru zahraničí Abdulláhovi Abdulláhovi. Jelikož současný prezident nebude moci ve volbách již kandidovat, spekuluje se o tom, že se bude snažit udržet si moc i v nově zvolené vládě. K prezidentským volbám se vyjádřili i představitelé Tálíbanu, kteří je označili za naprosto zbytečné. Poukázali na to, že Spojené státy americké si v rámci těchto voleb budou chtít pouze vybrat ty aktéry, kteří s nimi budou ochotni v budoucnu spolupracovat.³⁴³

Pro další vývoj v Afghánistánu je důležité, aby během politické a vojenské transformace, která proběhne roku 2014, byl zaručen koncept právního státu, v němž

---

³⁴⁰ HORÁK, S. *Začarované kruhy afghánské*. In *Obrana a strategie*. 2008, roč. 2008, č. 2, s. 8.

³⁴¹ Jednotky mise ISAF měly k roku 2012 celkem 130 tisíc vojáků. Zdroj: *www.natoaktual.cz: Za pomalý rozvoj kyberobrany mohou generační rozdíly* [online]. [cit. 2013-03-03]. Dostupné z [www: <http://www.natoaktual.cz/na_media.aspx?r=na_media&c=A120404_170631_na_media_m02#--usa-hlavnim-tematem-aliancniho-summitu-bude-afghanistan>](http://www.natoaktual.cz/na_media.aspx?r=na_media&c=A120404_170631_na_media_m02#--usa-hlavnim-tematem-aliancniho-summitu-bude-afghanistan).

³⁴² *iDNES.cz: NATO chystá novou misi v Afghánistánu. Bude jen podpůrná, shodli se ministři* [online]. [cit. 2013-03-03]. Dostupné z [www: <http://zpravy.idnes.cz/nato-chysta-novou-misi-v-afghanistanu-dxp-/zpr_nato.aspx?c=A121010_145803_zpr_nato_inc >](http://zpravy.idnes.cz/nato-chysta-novou-misi-v-afghanistanu-dxp-/zpr_nato.aspx?c=A121010_145803_zpr_nato_inc).

³⁴³ *www.natoaktual.cz: Afghánské prezidentské volby se uskuteční v roce 2014* [online]. [cit. 2013-03-03]. Dostupné z [www: <http://www.natoaktual.cz/afghanske-prezidentske-volby-se-uskutecni-v-roce-2014-fh6-/na_media.aspx?c=A121101_162116_na_media_m02>](http://www.natoaktual.cz/afghanske-prezidentske-volby-se-uskutecni-v-roce-2014-fh6-/na_media.aspx?c=A121101_162116_na_media_m02).

se předpokládá podřízení státní moci právnímu řádu. Pokud se tento koncept nepodaří zajistit, může následovat období dalších rozporů a konfliktů v rámci vládnoucí elity, což v nejhorším případě může vyvolat občanskou válku.³⁴⁴

Z tohoto důvodu vydala International crisis group: working to prevent conflict worldwide (= Mezinárodní krizová organizace, pracující na předcházení konfliktů ve světě) řadu doporučení, při jejichž dodržení by měl být v Afghánistánu roku 2014 zajištěn mírový politický přechod. Jednou z podmínek je zavedení smíšeného volebního systému, který kombinuje systém poměrného zastoupení se systémem jednoho převoditelného hlasu. Další důležitou nutností je přezkoumání volebního práva či zajištění potřebného počtu hlasovacích středisek.

Afghánistán tak v současné době stojí před politickou výzvou, jejíž realizace může změnit jeho další směřování.³⁴⁵

Ze zmíněných údajů vyplývá charakter současné situace v Afghánistánu. U moci se zde drží centrální vláda, která musí neustále čelit tlakům ze strany jednotlivých regionálních vůdců. Dalším výrazným problémem, se kterým se vládní představitelé musí potýkat, představuje nejen korupce, ale také masová nezaměstnanost, kriminalita či obchod s drogami. Vojenskou a civilní podporu afghánské vládě proto poskytovala mise ISAF, která však svoji činnost ukončí v prosinci roku 2014. Bezpečnost v zemi tak plnohodnotně převezme Afghánská národní armáda. Pro další vývoj v zemi budou důležité také prezidentské volby, které se uskuteční v dubnu roku 2014.

---

³⁴⁴ *International Crisis Group: Afghanistan: The Long, Hard Road to the 2014 Transition* [online]. [cit. 2013-03-03]. Dostupné z www: < <http://www.crisisgroup.org/en/regions/asia/south-asia/afghanistan/236-afghanistan-the-long-hard-road-to-the-2014-transition.aspx>>.

³⁴⁵ Tamtéž [cit. 2013-03-03].

7 Pedagogická aplikace zvoleného tématu ve výuce

V následující kapitole přineseme pedagogickou aplikaci tématu Afghánský konflikt a zapojení České republiky v jeho rámci. Téma nejdříve hodláme zakotvit do Rámcových vzdělávacích programů, posléze je budeme aplikovat do praxe prostřednictvím Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia. Přineseme také návrh časově-tematického plánu, který bude posléze možné zařadit do Školního vzdělávacího programu daného gymnázia. Vyhotovíme také návrhy pracovních listů, návrhy k možným diskusím či zadání k písemným testům.

7.1 Zakotvení tématu v Rámcových vzdělávacích programech

„V souladu s novými principy kurikulární politiky, zformulovanými v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílé knize) a zakotvenými v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), se do vzdělávací soustavy zavádí nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Kurikulární dokumenty jsou vytvářeny na dvou úrovních – státní a školní. Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů představují Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy.³⁴⁶ Národní program vzdělávání vymezuje počáteční vzdělávání jako celek. RVP vymezují závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy – předškolní, základní a střední vzdělávání. Školní úroveň představují školní vzdělávací programy,³⁴⁷ podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách.“³⁴⁸

Ve školní praxi tak mj. existují RVP pro předškolní vzdělávání, RVP pro základní vzdělávání³⁴⁹, RVP pro gymnaziální vzdělávání³⁵⁰ a RVP pro odborné vzdělávání.³⁵¹ Pro pedagogickou aplikaci našeho tématu Afghánský konflikt a zapojení České republiky v jeho rámci budou důležité zejména RVP ZV a RVP GV.

---

³⁴⁶ Dále jen RVP.

³⁴⁷ Dále jen ŠVP.

³⁴⁸ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: VÚP, 2010, s. 9. [cit. 2013-03-04].

³⁴⁹ Dále jen RVP ZV.

³⁵⁰ Dále jen RVP GV.

³⁵¹ *MŠMT ČR: Rámcové vzdělávací programy* [online]. [cit. 2013-03-04]. Dostupné z [www: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>](http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy).

RVP se dělí do vzdělávacích oblastí, které se dále člení na vzdělávací obory, jež mají vymezeny své vzdělávací obsahy. Jednotlivé vzdělávací obsahy definují učivo a konkrétní výstupy, kterých má žák v průběhu studia daného vzdělávací oboru dosáhnout.

RVP ZV obsahuje následující vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Informační a komunikační technologie, Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda, Přírodopis, Umění a kultura, Člověk a zdraví, Člověk a svět práce, Doplňující vzdělávací obory (např. Další cizí jazyk či Dramatický výchova).³⁵² Pro aplikaci tématu Afghánský konflikt a zapojení České republiky v jeho rámci bude v RVP ZV stěžejní vzdělávací oblast Člověk a společnost. Téma bude konkrétně zakotveno do vzdělávacího oboru Výchova k občanství. Dotýkat se bude jeho vzdělávacího obsahu Mezinárodní vztahy, globální svět a jeho učiva Mezinárodní spolupráce – ekonomická, bezpečnostní spolupráce mezi státy, její výhody, významné mezinárodní organizace (NATO, OSN).³⁵³

RVP GV je členěno do následujících vzdělávacích oblastí: Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Člověk a příroda, Člověk a společnost, Člověk a svět práce, Umění a kultura, Člověk a zdraví, Informatika a informační a komunikační technologie.³⁵⁴ Téma Afghánský konflikt a zapojení České republiky v jeho rámci bude v RVP GV zakotveno ve vzdělávací oblasti Člověk a společnost a v jejím vzdělávacím oboru Občanský a společenskovední základ. Konkrétně se bude týkat vzdělávacího obsahu Mezinárodní vztahy, globální svět a učiva Mezinárodní spolupráce – důvody, význam a výhody, významné mezinárodní organizace a společenství – NATO, OSN, jejich účel a náplň činnosti.³⁵⁵

7.2 Návrh časově-tematického plánu

Pro naše účely budeme téma Afghánský konflikt a zapojení České republiky v jeho rámci aplikovat do praxe prostřednictvím RVP GV. Zvolené téma navrhujeme zakotvit

---

³⁵² *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: VÚP, 2010, s. 5. [cit. 2013-03-04].

³⁵³ Tamtéž, s. 48 a 50. [cit. 2013-03-04].

³⁵⁴ *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. [online]. Praha: VÚP, 2007, s. 3 a 4 (v horní části strany). [cit. 2013-03-04].

³⁵⁵ Tamtéž, s. 42. [cit. 2013-03-04].

do vyučovacího předmětu Občanský a společenskovední základ. S ohledem na rozsah a záběr tématu jej zařazujeme do 4. ročníku gymnázia.

Podáváme zde návrh konkrétní podoby časově-tematického plánu, který lze zařadit do ŠVP daného gymnázia.

<p style="text-align: center;">ČASOVĚ-TEMATICKÝ PLÁN UČIVO: MEZINÁRODNÍ VZTAHY, GLOBÁLNÍ SVĚT TÉMA: AFGHÁNSKÝ KONFLIKT PŘEDMĚT: OBČANSKÝ A SPOLEČENSKOVĚDNÍ ZÁKLAD PRO: 4. ROČNÍK GYMNÁZIA</p>					
<p>Programový cíl: Žák vlastními slovy objasní příčinu afghánského konfliktu a jeho vývoj. Žák vyjmenuje mezinárodní organizace podílející se na řešení afghánského konfliktu a objasní jejich poslání. Žák také vysvětlí, jakým způsobem se do řešení afghánského konfliktu zapojuje Česká republika. Žák se vyjadřuje kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci. Žák v diskusi prokáže náklonnost k řešení afghánského konfliktu za účelem celosvětového míru.</p>			<p>Způsob ověření, zda byly VC naplněny: Souhrnný didaktický test: Afgánský konflikt</p>		
Výuková jednotka č.	Výukový cíl	Způsob ověření naplnění cíle	Učivo	Hlavní strategie: - výuk. metody, - org. formy.	Mezipředmětové vztahy, klíčové kompetence.
1	Žák na základě výkladu učitele popíše organizační strukturu OSN a vlastními slovy objasní účel mírových operací OSN.	Odpovědi na otázky kladené učitelem	<i>OSN a konflikty v mezinárodních vztazích</i>	Výukové metody: výklad, dialog Organizační formy: hromadné vyučování	MV: nezaznamenán KK: komunik., k učení, občanská
2	Žák na základě zjištěných inf. z knihy vyjmenuje základní údaje o Afghánistánu a specifikuje etnické skupiny žijící v této zemi. Žák také objasní, jakou roli hrají etnické skupiny v afghánském konfliktu.	Kontrola hodinového projektu Etnické skupiny v Afghánistánu	<i>Základní charakteristika Afghánistánu</i> <i>Etnické složení afghánského obyvatelstva</i>	Výukové metody: práce s knihou, dialog nad projekty Organizační formy: skupinové vyuč., samostatná práce	MV: Z – geografické rozšíření etn. skupin ČJL - práce s knihou, interpretace údajů z knihy VV – doprovodná kresba KK: k učení, komunik., soc. a pers.
3	Žák na základě výkladu učitele objasní vývoj v Afghánistánu na přelomu 19. a 20.	Kontrola pracovníh o listu: Historie Afghán.	<i>Historické souvislosti afghánského konfliktu</i>	Výukové metody: výklad, práce s prac. listem, dialog	MV: D – historické souvislosti ČJL – práce s textem

	století. Žák vysvětlí příčiny a důsledky sovětské okupace Afghánistánu.			Organizační formy: hromadné vyuč., samostatná práce	KK: k učení, komunik., k řešení problémů
4	Žák na základě výkladu učitele popíše dimenzi afghánského konfliktu za vlády Tálibánu a vlastními slovy objasní důsledky teroristického útoku z 11. září 2001 ve světě.	Diskusní kruh	<i>Válka proti terorismu</i>	Výukové metody: výklad, diskuse Organizační formy: hromadné vyučování	MV: ČJL – zásady plodné diskuse Z – poloha států KK: k učení, komunik., soc. a pers.
5	Žák na základě informací svépomocí nalezených na internetu definuje poslání a strategii mise ISAF.	Kontrola prac. listu: Mise ISAF	<i>Mise ISAF</i>	Výukové metody: práce s pc, dialog Organizační formy: hromadné vyuč., samostatná práce	MV: Z – poloha států ČJL – práce s texty K: k učení komunik., k řešení problémů
6	Žák na základě výkladu učitele objasní, jakými způsoby se Česká republika zapojuje do řešení afghánského konfliktu.	Písemné odpovědi na otázky kladené učitelem	<i>Zapojení České republiky do afghánského konfliktu</i>	Výukové metody: výklad, dialog Organizační formy: hromadné vyuč., samostatná práce	MV: Z – poloha států K: k učení komunik., k řešení problémů
7	Viz kolonka: Programový cíl	Písemný test	<i>Souhrnný did. test: Afghánský konflikt</i>	Výukové metody: písemných prací Organizační formy: samostatná práce	MV: ČJL – práce s textem K: k učení (efektivně využívá nabyté inf.)

Uvedený časově-tematický plán rozpracovává téma Afghánský konflikt do celkem sedmi výukových jednotek. U každé výukové jednotky jsme definovali výukový cíl, kterého má být v rámci této výukové jednotky dosaženo. Tabulka obsahuje také možné způsoby, kterými lze ověřit, zda předem nadefinovaných výukových cílů bylo dosaženo. Dále jsme konkrétně pojmenovali učivo jednotlivých výukových jednotek, výukové metody a organizační formy práce. V časově-tematickém plánu uvádíme také mezipředmětové vztahy a klíčové kompetence, k jejichž utváření výchovné a vzdělávací postupy v daných výukových jednotkách směřují.

V časově-tematickém plánu definujeme také konkrétní programový cíl, tedy souhrnný výukový cíl daného tematického celku. Definovali jsme i závěrečný způsob ověření, kterým zjistíme, zda byly všechny navržené výukové cíle jednotlivých výukových jednotek splněny.

7.3 Návrhy způsobů ověření výukových cílů

V navrženém časově-tematickém plánu mj. uvádíme výukové cíle, kterých má být v dané výukové jednotce dosaženo. Definovali jsme také způsoby, kterými zjistíme, zda těchto předem stanovených výukových cílů bylo skutečně dosaženo. Nyní se zaměříme na konkrétní způsoby ověření těchto výukových cílů.

Podáváme zde následující návrhy:

- Výuková jednotka č. 1:

Učivo: *OSN a konflikty v mezinárodních vztazích.*

Výukový cíl: Žák na základě výkladu učitele popíše organizační strukturu OSN a vlastními slovy objasní účel mírových operací OSN.

Způsob ověření výukového cíle: Odpovědi na otázky kladené učitelem.

Odpovědi na otázky kladené učitelem

Uvedený způsob ověření výukového cíle spočívá v klasickém dotazování se učitele žáků. Žáci by měli prokázat, jaké informace jim z výkladu učitele utkvěli v paměti. Učitel klade následující otázky:

- 1) Jaké jsou stěžejní cíle OSN?
- 2) Popiš organizační strukturu OSN.
- 3) Který z orgánů OSN je klíčový v oblasti řešení konfliktů v mezinárodních vztazích?
Definuj náplň jeho činnosti.
- 4) Jaký nástroj užívá OSN pro řešení konfliktů?
- 5) Vyjmenuj některé mírové operace OSN.

- Výuková jednotka č. 2:

Učivo: *Základní charakteristika Afghánistánu. Etnické složení afghánského obyvatelstva.*

Výukový cíl: Žák na základě zjištěných informací z knihy vyjmenuje základní údaje o Afghánistánu a specifikuje etnické skupiny žijící v této zemi. Žák také objasní, jakou roli hrají etnické skupiny v afghánském konfliktu.

Způsob ověření výukového cíle: Kontrola hodinového projektu Etnické skupiny v Afghánistánu.

Hodinový projekt: Etnické skupiny v Afghánistánu

Úkolem žáků je za pomoci dostupné literatury (konkrétně publikace: MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. 2. vydání. Praha: Lidové noviny, 2006. 403 s. ISBN 80-7106-445-9.) vyhotovit projekt, týkající se etnického složení afghánského obyvatelstva. Projekt žáci vyhotoví ve dvojicích na papír formátu A4. V projektu nesmí chybět základní údaje o Afghánistánu, výčet jednotlivých etnických skupin a jejich stručná charakteristika. V závěru žáci uvedou, z jakého důvodu na afghánská etnika poukazujeme. Ve zbývajícím čase je možno projekt obohatit ilustracemi.

- Výuková jednotka č. 3:

Učivo: *Historické souvislosti afghánského konfliktu*.

Výukový cíl: Žák na základě výkladu učitele objasní vývoj v Afghánistánu na přelomu 19. a 20. století. Žák vysvětlí příčiny a důsledky sovětské okupace Afghánistánu.

Způsob ověření výukového cíle: Kontrola pracovního listu: Historie Afghánistánu.

Pracovní list: Historie Afghánistánu

Podáváme zde návrh pracovního listu, v němž mají žáci za úkol prokázat úroveň znalostí týkajících se historie Afghánistánu. Pracovní list žáci vyhotovují během výkladu učitele. V závěru hodiny následuje společná kontrola vyhotoveného pracovního listu.

Pracovní list: Historie Afghánistánu

1) V následující stati doplň vynechaná slova, slovní spojení či celé věty a souvětí.

„Území dnešního Afghánistánu mělo od starověku význam především jako.....,
přes kterou se přepravovalo zboží mezi indickým subkontinentem, Čínou, Íránem, zeměmi

Blízkého východu, Střední Asie a Ruskem. ³⁵⁶ Právě kvůli této ..... Afghánistánu projevila o vliv v zemi zájem ..... V první britsko-afghánské válce v letech 1838—1842 však byli Britové neúspěšní. Ve 2. polovině 70. let 19. století se posunuly hranice carského Ruska až k hranicím Afghánistánu. Tento krok vyvolal u Velké Británie obavy ..... o ..... afghánské ..... území, ... Afghánskému emírovi Šer Alímu se však mezitím podařilo s Ruskem také uzavřít dohodu, konkrétně o přátelství a spolupráci, což podnítilo Brity k druhé britsko-afghánské válce, která probíhala v letech ..... Ozbrojený konflikt skončil opět porážkou britských vojsk, avšak s tím rozdílem, že afghánský emír musel svěřit zahraniční politiku země do rukou Britů. Spory mezi Velkou Británií a Ruskem ukončila ..... Roku 1917, kdy došlo k zániku ruského impéria, však Velká Británie podnikla další útok na Afghánistán, čímž vypukla třetí britsko-afghánská válka. Opakované vojenské neúspěchy Velké Británie v Afghánistánu však přinutily britského vicekrále v Indii roku 1919 k podpisu smlouvy o uznání nezávislosti afghánského státu.

(Zdroj: Diplomová práce - viz kapitola 2.3 Vývoj v Afghánistánu na konci 19. století a v první polovině 20. století).

2) *Spoj jména významných afghánských představitelů s danou charakteristikou:*

a) Muhammad Daúd	1) Prezident Afghánské demokratické republiky, která byla vyhlášena 30. dubna roku 1978.
b) Muhammad Záhír Šáh	2) Premiér, jenž požádal Sovětský svaz o vojenskou pomoc. Na základě této žádosti Sovětský svaz vyslal 27. prosince 1979 do Afghánistánu své ozbrojené síly.
c) Núr Muhammad Tarakí	3) Představitel, který stál v čele nové vlády, která se ujala moci roku 1953. Tento premiér se rozhodl řešit sociální problémy v zemi, a proto na základě sovětského vzoru země přestoupila k tzv. politice řízeného hospodářství.
d) Hafízulláh Amín	4) Král, který byl svržen z trůnu roku 1973. Poté

---

³⁵⁶ HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005, s. 31.

protimonarchisticky smýšlející důstojníci vyhlásili zemi republikou, jejímž prezidentem se stal někdejší premiér Muhammad Daúd.

e) Babrak Karmal

5) Generální tajemník LDSA. Později prezident Afghánské republiky.

f) Muhammad Nadžibulláh

6) Člen ústředního výboru LDSA, který na sebe strhl politickou moc a nechal popravit prezidenta republiky Núra Muhammada Tarakího. Prohlašoval také, že Afghánistán je připraven na přechod k socialismu.

Řešení (a-3, b-4, c-1, d-6, e-2, f-5).

(Zdroj: Diplomová práce - viz kapitola 2.4 Cesta k sovětské okupaci).

Objasni vlastními slovy příčinu sovětské okupace Afghánistánu.

3) *Přečti si následující text a posléze odpověz na uvedené otázky.*

Se sovětskou okupací nesouhlasila většina afghánského obyvatelstva. Celkem sedm opozičních skupin se zúčastňovalo bojů proti sovětským okupantům. Roku 1983 vytvořily opoziční strany alianci pod názvem Islámská jednota bojovníků za víru. Sovětská armáda nedokázala opozici čelit, zejména pak v afghánských horách, ve kterých se mudžáhidé orientovali. V letech 1985—1987 nedosahovala sovětská armáda ve válce s mudžáhidy velkých úspěchů. Vedení Sovětského svazu v čele s M. S. Gorbačovem již v této době jednalo o odsunu sovětských vojsk z Afghánistánu. Také v Ženevě probíhala jednání o urovnání afghánské války. „Ženevských rozhovorů o mírovém řešení afghánské otázky se od roku 1985 za zprostředkování OSN účastnil Sovětský svaz, Spojené státy, Pákistán a Afghánistán. V dubnu 1986 byly po dlouhých debatách konečně podepsány tzv. dohody o politickém urovnání situace kolem Afghánistánu.“³⁵⁷ Na zasedání v Ženevě bylo také dohodnuto, že k 15. únoru 1989 ze země odejdou poslední sovětské vojenské jednotky, což Sovětský svaz také dodržel.

(Zdroj: Diplomová práce - viz kapitola 2.5 Postsovětské období).

a) Objasni, jaký byl důvod pro stažení vojsk Sovětského svazu z Afghánistánu.

---

³⁵⁷ MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Lidové noviny, 2006, s. 278.

.....
b) Na základě výkladu učitele:

- definuj hnutí Tálibán: .....
- vysvětli původní záměr tohoto hnutí: .....
- napiš název seskupení opozičních sil vůči hnutí Tálibán:.....

- Výuková jednotka č. 4:

Učivo: *Válka proti terorismu.*

Výukový cíl: Žák na základě výkladu učitele popíše dimenzi afghánského konfliktu za vlády Tálibánu a vlastními slovy objasní důsledky teroristického útoku z 11. září 2001 ve světě.

Způsob ověření výukového cíle: Diskusní kruh

Diskusní kruh

Metoda ověření výukového cíle spočívá v diskusi žáků s učitelem. Diskuse probíhá po skončení výkladu učitele, kdy si žáci sesednou do kruhu, v němž konverzují. Jedná se o řízenou diskusi, ke které podáváme návrh tzv. diskusních témat:

- 1) Teroristický útok na Světové obchodní centrum v New Yorku (datum, aktéři, strategie Spojených států amerických, Usáma bin Ládín, al-Qáida).
- 2) Operace Trvalá svoboda (poslání).
- 3) Svržení tálibánského režimu (období, dočasná vláda široké jednoty, prezident).
- 4) Dopadení Usámy bin Ládína (období, aktéři, důsledky ve světě).

- Výuková jednotka č. 5:

Učivo: *Mise ISAF.*

Výukový cíl: Žák na základě informací svépomocí nalezených na internetu definuje poslání a strategii mise ISAF.

Způsob ověření výukového cíle: Kontrola pracovního listu: Mise ISAF.

Pracovní list: Mise ISAF

Přinášíme návrh pracovního listu, týkající se mise ISAF. Úkolem žáků je pracovní list vyplnit na základě informací, které najdou na internetu. V závěru výukové jednotky musí proběhnout společná kontrola samostatné práce žáků.

Pracovní list: Mise ISAF

- 1) Vysvětlí a přelož do češtiny anglickou zkratku ISAF: .....
- 2) Stručně a jasně definuj poslání mise ISAF: .....
- 3) Která organizace stojí v čele mise ISAF? .....
- 4) Najdi na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí ČR tzv. Komplexní strategický politicko-vojenský plán ISAF.
- 5) Napiš čtyři zásady, které z Plánu mise ISAF plynou:
.....
.....
.....
.....
- 6) Je ČR součástí mise ISAF? ano – ne
- 7) Vypiš alespoň pět států, které se na realizaci cílů mise ISAF podílí: .....
- 8) Ve kterém roce skončí mandát misi ISAF? .....
- 9) Ke kterým změnám v Afghánistánu po odchodu mise ISAF dojde?
.....
.....
.....
- 10) Počítá NATO s dalším angažmá v Afghánistánu? .....

- Výuková jednotka č. 6:

Učivo: *Zapojení České republiky do afghánského konfliktu.*

Výukový cíl: Žák na základě výkladu učitele objasní, jakými způsoby se Česká republika zapojuje do řešení afghánského konfliktu.

Způsob ověření výukového cíle: Písemné odpovědi na otázky kladené učitelem.

Písemné odpovědi na otázky kladené učitelem

Uvedená výuková metoda přináší další možnost ověření výukového cíle. Spočívá v kladení otázek učitele, na které žáci písemně odpovídají. Metoda ověřuje množství informací, které žáci během výkladu učitele byli schopni zachytit. V závěru následuje společná kontrola zaznamenaných odpovědí nebo odevzdání úkolů učiteli, který je ohodnotí.

Učitel klade otázky, týkající se zapojení České republiky do afghánského konfliktu.

Přinášíme výčet těchto otázek:

- 1) Jaké závazky plynou České republice z členství v NATO?
- 2) K čemu slouží operace NATO?
- 3) Jaké je poslání mise ISAF?
- 4) Ve kterém roce se Česká republika zapojila do činnosti mise ISAF?
- 5) Charakterizuj misi TRVALÁ SVOBODA a objasni účast České republiky v rámci této mise.
- 6) Dokážeš vyjmenovat další operace NATO na území Afghánistánu, do kterých se Česká republika zapojila?
- 7) Za jakým účelem jsou do Afghánistánu vysílány Provinční rekonstrukční týmy?
- 8) Působí Česká republika v současné době v Afghánistánu?

- Výuková jednotka č. 7:

Učivo: *Souhrnný didaktický test: Afghánský konflikt.*

Výukový cíl: Viz kolonka: Programový cíl

Způsob ověření výukového cíle: Písemný test.

Písemný test

Závěrečný písemný didaktický test slouží k ověření kompletního programového výukového cíle. Písemný test je zpětnou vazbou nejen pro žáky, jaké znalosti si v oblasti Afghánského konfliktu osvojili, ale také pro učitele. Umožňuje mu totiž zjistit, zda užití výukové metody lze považovat za efektivní.

Přinášíme zde návrh Souhrnného didaktického testu, jehož úroveň odpovídá nárokům kladeným na studenta 4. ročníku gymnázia. Písemný test totiž neověřuje pouze množství nabytých poznatků, ale především chce ověřit, zda student dokáže propojovat znalosti do širších souvislostí a zda dokáže samostatně vyvozovat platné závěry z nastudovaného učiva.

Souhrnný didaktický test: Afghánský konflikt

- 1) Popiš organizační strukturu OSN a uveď orgán, který je nejdůležitější pro oblast řešení mezinárodních konfliktů.
- 2) Proč poukazujeme na důležitost rozdělování afghánských obyvatel do jednotlivých etnik?
- 3) Stručně popiš události, které probíhaly v Afghánistánu na přelomu 19. a 20. století.
- 4) Objasni vlastními slovy příčinu sovětské okupace Afghánistánu.
- 5) Vysvětli, jaký byl důvod pro stažení vojsk Sovětského svazu z Afghánistánu.
- 6) Definuuj hnutí Tálibán.
- 7) Popiš události z 11. září 2001 a vysvětli charakter mise Trvalá svoboda.
- 8) Jaké poslání má mise ISAF?
- 9) Dokaž, že se Česká republika podílí na činnosti NATO.

V rámci této kapitoly je nabídnuta pedagogická aplikace tématu Afghánský konflikt a zapojení České republiky v jeho rámci. Nejdříve uvádíme zakotvení tématu do Rámcových vzdělávacích programů základního a gymnaziálního vzdělávání. Posléze aplikujeme téma pouze do Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia, konkrétně do jeho vzdělávací oblasti Člověk a společnost. Téma jsme zakomponovali do vzdělávacího oboru Občanský a společenskovědní základ a je určeno pro studenty 4. ročníku gymnázia. Dále jsme vyhotovili časově-tematický plán, který rozpracovává téma Afghánský konflikt do celkem sedmi výukových jednotek. Nechybí zde ani definování učiva, výukových cílů, metod a organizačních forem práce. Stěžejní část časově-tematického plánu však pro naše účely tvoří návrhy způsobů ověření předem nadefinovaných výukových cílů. V další části kapitoly tak uvádíme konkrétní podoby pracovních listů a námětů k diskusi, kterých lze ve výuce využít. Navrhli jsme také konkrétní podobu závěrečného písemného didaktického testu, který slouží k ověření kompletního programového výukového cíle.

Domníváme se také, že zařazení aktuálního tématu do výuky bude iniciovat žáky k dalšímu zájmu o současné dění ve světě.

Závěr

Diplomová práce se věnuje historickým souvislostem afghánského konfliktu a zapojením České republiky v jeho rámci.

Cílem diplomové práce bylo charakterizovat afghánský konflikt a zohlednit účast České republiky v jeho rámci. Z uvedeného hlediska byl cíl diplomové práce naplněn. Diplomová práce obsahuje ucelený přehled historických souvislostí afghánského konfliktu, dále také determinanty současného vývoje. V neposlední řadě jsme objasnili zapojení mezinárodních aktérů do afghánského konfliktu, posléze jsme se zaměřili pouze na účast České republiky.

Součástí diplomové práce jsou také didaktické materiály určené k praktickému využití ve výuce na gymnáziu. Podařilo se nám zakomponovat téma do kurikulárních dokumentů a vytvořit časově-tematický plán, ve kterém jsou uvedeny výukové cíle a způsoby, kterými si lze ověřit naplnění těchto cílů.

První kapitulu diplomové práce jsme věnovali teoretickému vymezení konfliktu. Informace zde uvedené byly následně aplikovány na problematiku afghánského konfliktu.

Ve druhé kapitole jsou uvedeny základní informace o Afghánistánu a jeho historii. Zpočátku jsme zaměřili naši pozornost na etnické složení místního obyvatelstva, protože v něm spatřujeme hlavní příčinu afghánské občanské války. Poté jsme popsali vývoj v Afghánistánu od konce 19. století po rok 2001. V tomto období byly důležité zejména události týkající se sovětské okupace země v letech 1978—1989. Pro další vývoj bylo nutné nastínit také dimenzi konfliktu za vlády vojensky organizovaného hnutí Tálibán v letech 1994—2001.

Třetí kapitola sleduje vývoj v Afghánistánu po atentátu na Světové obchodní centrum v New Yorku ze dne 11. září 2001, kterou provedla organizace al-Qáida. Bezprostředně po atentátu vyhlásily Spojené státy americké Tálibánu válku proti terorismu. V této souvislosti byla zahájena operace Trvalá svoboda, v jejímž závěru byl v Afghánistánu svržen režim hnutí Tálibán.

Ve čtvrté kapitole se věnujeme zapojení jednotlivých zemí v afghánském konfliktu. Konkrétně jsme se zaměřili na misi ISAF, která poskytuje vojenskou a civilní pomoc afghánské vládě zvolené roku 2001.

Nejvýznamnější částí textu je kapitola pátá, zaměřená na účast České republiky v afghánské válce. Česká republika se jakožto člen NATO podílí na všech společných vojenských a humanitárních akcích této organizace. Z tohoto důvodu se od roku 2002 zapojuje i do činnosti mise ISAF v Afghánistánu. Česká republika se v této zemi zúčastnila mnoha bojových akcí, spolupracovala také na prospěšných rozvojových projektech. Na tomto prostoru také popisujeme nejen ukončené mise Armády České republiky, ale i mise, jejichž příslušníci v současné době v Afghánistánu vykonávají svoji činnost.

V předposlední kapitole jsou nastíněny některé aspekty týkající se aktuální situace v Afghánistánu. Jelikož afghánský konflikt není v současnou chvíli zcela završen, uvádíme zde přehled možných scénářů jeho dalšího vývoje. Domníváme se, že výrazný mezník budou představovat prezidentské volby v roce 2014, které rozhodnou o dalším směřování Afghánistánu.

Pedagogické aplikaci zvoleného tématu ve výuce věnujeme sedmou kapitolu diplomové práce. Uvádíme zde zakotvení tématu do Rámcových vzdělávacích programů základního a gymnaziálního vzdělávání. Poté jsme téma zakomponovali pouze do Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia, konkrétně do jeho vzdělávacího oboru Občanský a společenskovědní základ. Součástí kapitoly je i časově-tematický plán, který rozpracovává téma Afghánský konflikt do celkem sedmi výukových jednotek. Stěžejní část této kapitoly však tvoří konkrétní návrh souhrnného didaktického testu, dále návrhy pracovních listů a námětů k diskusi, kterých lze ve výuce na gymnáziu využít.

Téma diplomové práce také podněcuje k dalšímu bádání. V současné době není afghánský konflikt stále ukončen, proto je nutné aktuální dění v této zemi i nadále sledovat. Téma nabízí také možnosti dalšího rozšíření ve výuce. Učitelé, ale i žáci mohou do výuky přinášet aktuální informace týkající se afghánského konfliktu. Další možností je také projektová forma vyučování zaměřená například na perspektivy afghánského vývoje či na aktuální mise, které na území Afghánistánu působí.

Věříme také, že diplomová práce přispěje svým obsahem k větší míře objektivity v názorech na účast České republiky v afghánském konfliktu.

Seznam zkratek

AČR - Armáda České republiky

ADRA - Adventistická nadace pro pomoc a rozvoj, Mezinárodní humanitární organizace poskytující pomoc lidem v nouzi (Adventist Development and Relief Agency)

AFA – afghání, afghánská měna

ATT - Tým pro výcvik pilotáže (Air Adviser Team)

CIA- Ústřední zpravodajská služba Spojených států amerických (Central Intelligence Agency)

ETA - ozbrojená baskická nacionalistická a separatistická organizace (Euskadi Ta Askatasuna)

HELI UNIT - Vrtulníkové jednotky OSN (Helicopter UNIT)

ICTR - Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (International Criminal Tribunal for Rwanda)

ICTY - Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia)

ISAF - Mezinárodní bezpečnostní podpůrné síly (International Security Assistance Force)

ISAF/ KAIA - Mezinárodní bezpečnostní podpůrné síly/Kábulské mezinárodní letiště (International Security Assistance Force/Kabul International Airport)

KFOR - Mezinárodní mírové operace v Kosovu (Kosovo Force)

KOSIMO - Konflikt- simulace – model (Konflikt-Simulations-Modell)

LDSA - Lidová demokratická strana Afghánistánu (Hizbe demokrátíke chalke Afghánistán)

NATO - Severoatlantická aliance (North Atlantic Treaty Organization)

NSE - Národní podpůrný prvek Armády České republiky

NTM – I - Výcviková mise Severoatlantické aliance v Iráku (NATO Training Mission Iraq)

OBSE - Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (Organization for Security and Cooperation in Europe)

OMLT - Jednotka poradního a výcvikového týmu (Operational Mentoring and Liaison Team)

OSN - Organizace spojených národů (United Nations)

PRT - Provinční rekonstrukční tým (Provincial Reconstruction Team)

PSYOPS/CIMIC - Psychologické operace/Civilní vojenská spolupráce (Psychological operations/ Civil Military Cooperation)

RVP - Rámcový vzdělávací program

RVP ZV - Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání

RVP GV - Rámcový vzdělávací program gymnaziálního vzdělávání

TRVALÁ SVOBODA - Mezinárodní operace na území Afghánistánu (Operation Enduring Freedom)

UNAMA - Mise OSN pro Afghánistán (United Nations Assistance Mission in Afghanistan)

UNCRO - Obnovovací operace OSN v zemích bývalé Jugoslávie (United Nations Confidence Restoration Operation)

UNGOMAP - Zprostředkovací mise OSN v Afghánistánu a v Pákistánu (United Nations Good Offices Mission in Afghanistan and Pakistan)

UNOSOM I (II) - Operace Organizace spojených národů v Somálsku I (II) (United Nations Operation in Somalia I, II)

UNPROFOR - Mírová operace OSN ve válce v Jugoslávii (United Nations Protection Force)

ÚV KSSS - Ústřední výbor Komunistické strany Sovětského svazu

WINTER RACE - Humanitární operace NATO v Pákistánu

Seznam použitých pramenů, literatury a elektronických zdrojů

Prameny a literatura

BAAR, V. *Národy na prahu 21. století*. 1. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita: Tilia, 2002. 415 s. ISBN 80-8610-140-1.

BUREŠ, O. *Operace na udržení míru OSN*. 1. vydání. Olomouc: UP Olomouc, 2007. 199 s. ISBN 978-80-244-1810-0.

EICHLER, J. *Šárka Waisová: Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. In Mezinárodní vztahy. 2006, roč. 41, č. 1, s. 153 - 156. ISSN 0323-1844. Dostupné také z: <<http://www.mezinarodnivztahy.com/article/view/194>>. [cit. 2012-11-03].

EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21. století*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2007. 352 s. ISBN 978-80-246-1317-8.

GEORGIEV, J. *Historické souvislosti sovětské invaze do Afghánistánu*. In Mezinárodní vztahy. 2002, roč. 37, č. 1, s. 58 - 72. ISSN 0323-1844. Dostupné také z: <<http://www.mezinarodnivztahy.com/article/view/21>>. [cit. 2013-01-27].

HORÁK, S. *Afghánský konflikt*. 1. vydání. Praha: Public History, 2005. 179 s. ISBN 80-86445-17-8.

HORÁK, S. *Začarované kruhy afghánské*. In Obrana a strategie. 2008, roč. 2008, č. 2, s. 5 - 18. ISSN 1802-7199. Dostupné také z: <<http://www.defenceandstrategy.eu/cs/aktualni-cislo-2-2008/clanky/zacarovane-kruhy-afghanske.html#.UTMd96JrhN8>>. [cit. 2013-03-03].

KOVÁŘOVÁ, L. *Přátelské podání ruky*. In A-REPORT. 2011, roč. 2001, č. 7, s. 10 - 13. ISSN 1211-801X. [cit. 2013-02-25].

KREJČÍ, O. *Mezinárodní politika*. 3. vydání. Praha: Ekopress, 2007. 743 s. ISBN 978-80-86929-21-7.

KROPÁČEK, L. *Blízký východ na přelomu tisíciletí*. 1. vydání. Praha: Vyšehrad, 1999. 288 s. ISBN 80-7021-298-5.

LITERA, B. *Studená válka*. 1. vydání. Praha: HaH, 1993. 72 s. ISBN 80-85467-38-0.

LUKÁŠKOVÁ, M. *Já tomu říkám válka. Elitní voják české armády, kapitán Robert Šiška, který prošel peklem bojových operací proti terorismu.* In REFLEX. 2013, roč. XXIV, č. 10, s. 20 – 25. ISSN 0862-6634.

MAREK, J. *Dějiny Afghánistánu.* 2. vydání. Praha: Lidové noviny, 2006. 403 s. ISBN 80-7106-445-9.

MEZIHORÁK, F. *Galerie velkých Evropanů.* 1. vydání. Olomouc: nakl. Olomouc, 2002. 197 s. ISBN 80-7182-139-X.

NÁLEVKA, V. *Horká krize studené války.* 1. vydání. Praha: Vyšehrad, 2010. 196 s. ISBN 978-80-7429-011-4.

ŠMÍD, T. a VAŽURA, V. *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru.* 1. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. 278 s. ISBN 978-80-7325-126-0.

TESAŘ, F. *Etnické konflikty.* 1. vydání, Praha: Portál, 2007. 251 s. ISBN 80-7367-097-6.

VOGELSANG, W. *Dějiny Afghánistánu.* 1. vydání. Praha: Grada, 2010. 368 s. D. ISBN 978-80-247-3077-6.

WAISOVÁ, Š. a kol. *Atlas mezinárodních vztahů. Prostor a politika po skončení studené války.* 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 158 s. ISBN 978-80-7380-015-4.

WAISOVÁ, Š. *Mezinárodní organizace a režimy.* 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 241 s. ISBN 80-86432-46-7.

WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru.* 1. vydání. Brno: Mezinárodní politologický ústav MU, 2008. 181 s. ISBN 978-80-210-4699-3.

WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích.* 1. vydání, Praha: Portál, 2005. 206 s. ISBN 80-7178-390-0.

Elektronické zdroje

ADAMČÍKOVÁ, J. *Volby v Afghánistánu potvrdily moc bývalých vojenských velitelů. Infoservis společnosti Člověk v tísni při České televizi* [online]. Praha: 2013 on 13. 10. 2005 [cit. 2013-02-08]. Dostupné z www: <<http://www.infoservis.net/art.php?id=1069233678>>. ISSN neuvedeno.

Afghanistan briefing. Helping secure Afghanistan's future [online]. Brusel: NATO Public diplomacy division, 2008 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z [www: <http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_publications/20120116_afghanistan2008-e.pdf>](http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_publications/20120116_afghanistan2008-e.pdf). ISSN nevedeno.

Afghanistan Online: General Information About Afghanistan [online]. San Ramon: 1996—2003 [cit. 2012-11-17]. Dostupné z [www: <http://www.afghan-web.com/facts.html >](http://www.afghan-web.com/facts.html). ISSN nevedeno.

Aktuálně.cz: Živě ze Srí Lanky: Dobožováno. Ne všem je ale do zpěvu. [online]. Praha: Centrum holdings, 1999—2013 on 20. 5. 2009 [cit. 2012-11-17]. Dostupné z [www: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/asie-a-pacifik/clanek.phtml?id=637850>](http://aktualne.centrum.cz/zahranici/asie-a-pacifik/clanek.phtml?id=637850). ISSN nevedeno.

BOHÁČ, A: *Afghánistán v letech 2001—2005: politicko-geografická analýza. Internetový politologický časopis e-Polis* [online]. Plzeň: CMS a Design, 2008 on 22. 11. 2008 [cit. 2013-02-08]. Dostupné z [www: <http://www.e-polis.cz/nezarazene-clanky/324-afghanistan-v-letech-2001-2005-politicko-geograficka-analyza.html>](http://www.e-polis.cz/nezarazene-clanky/324-afghanistan-v-letech-2001-2005-politicko-geograficka-analyza.html). ISSN 1801-1438.

CIA: About CIA [online]. Washington: Office of Public Affairs, 2007 on 10. 1. 2013 [cit. 2013-02-02]. Dostupné z [www: <https://www.cia.gov/about-cia/index.html>](https://www.cia.gov/about-cia/index.html). ISSN nevedeno.

Conflict barometer 2009: 18th Annual Conflict Analysis [online]. Heidelberg: Campus Bergheim, 2009 on 15. 4. 2010 [cit. 2012-11-02]. Dostupné z [www: <http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2009.pdf>](http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2009.pdf). ISSN 1616-931X.

Česká televize: al-Káida donutila Američany sáhnout hlouběji do kapsy [online]. Praha: 1996—2013 on 10. 9. 2011 [cit. 2013-02-08]. Dostupné z [www: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/135710-9-11-al-kaida-donutila-americiany-sahnout-hlouběji-do-kapsy/>](http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/135710-9-11-al-kaida-donutila-americiany-sahnout-hlouběji-do-kapsy/). ISSN nevedeno.

ČeskéNoviny.cz: Zemanova návštěva v Afghánistánu závisí na bezpečností situaci [online]. Praha: ČTK, 2013 on 12. 3. 2013 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z [www: <http://www.ceskenoviny.cz/domov/prezident/zpravy/zemanova-navsteva-v-afghanistanu-zavisi-na-bezpecnosti-situaci/912647>](http://www.ceskenoviny.cz/domov/prezident/zpravy/zemanova-navsteva-v-afghanistanu-zavisi-na-bezpecnosti-situaci/912647). ISSN nevedeno.

Člověk v tísni: Afghánistán – programy [online]. Praha: Člověk v tísni o.p.s., 2013 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z [www: <http://www.clovekvtisni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/afghanistan/programy#rozvoj-vesnicke-infrastruktury>](http://www.clovekvtisni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/afghanistan/programy#rozvoj-vesnicke-infrastruktury). ISSN nevedeno.

Člověk v tísní: Afghánistán – programy [online]. Praha: Člověk v tísní o.p.s., 2013 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z www: <<http://www.clovekvtisni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/afghanistan/programy#zlepseni-kvality-strednich-zemedelskych-skol>>. ISSN neuvedeno.

Člověk v tísní: Afghánistán – programy [online]. Praha: Člověk v tísní o.p.s., 2013 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z www: <<http://www.clovekvtisni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/afghanistan/programy#zlepseni-pristupu-k-pitne-vode>>. ISSN neuvedeno.

Člověk v tísní: Místní rozvoj [online]. Praha: Člověk v tísní o.p.s., 2013 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z www: <<http://www.clovekvtisni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/afghanistan/mistni-rozvoj>>. ISSN neuvedeno.

Člověk v tísní: O nás [online]. Praha: Člověk v tísní o.p.s., 2013 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z www: <<http://www.clovekvtisni.cz/cs/o-nas>>. ISSN neuvedeno.

HANÁČKOVÁ, M. a kol. *Usáma bin Ládín je mrtev. Američané ho zabili v Pákistánu*. *Zpravy.rozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, 2011 on 2. 5. 2011 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z www: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/blizkyvychod/_zprava/886590>. ISSN neuvedeno.

Heidelberg Institute for International Conflict Research [online]. Heidelberg: 2013 on 15. 4. 2012 [cit. 2012-11-02]. Dostupné z www: <<http://www.hiik.de/en/index.html>>. ISSN neuvedeno.

Heidelberg Institute for International Conflict Research: Conflict barometer [online]. Heidelberg: 2013 on 15. 4. 2012 [cit. 2012-11-02]. Dostupné z www: <<http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/index.html>>. ISSN neuvedeno.

Heidelberg Institute for International Conflict Research: Conis [online]. Heidelberg: 2013 on 15. 4. 2012 [cit. 2012-11-02]. Dostupné z www: <<http://hiik.de/en/kosimo/index.html>>. ISSN neuvedeno.

Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora [online]. Praha: UNIC, 2005 [cit. 2012-11-04]. Dostupné z www: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>>. ISSN neuvedeno.

iDNES.cz: NATO chystá novou misi v Afghánistánu. Bude jen podpůrná, shodli se ministři [online]. Praha: Profimedia, 2013 on 10. 10. 2012 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z www: <http://zpravy.idnes.cz/nato-chysta-novou-misi-v-afghanistanu-dxp-/zpr_nato.aspx?c=A121010_145803_zpr_nato_inc>. ISSN neuvedeno.

International Crisis Group: Afghanistan: The Long, Hard Road to the 2014 Transition [online]. Brusel: Crisis Group, 2012 on 8. 10. 2012 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z www: <<http://www.crisisgroup.org/en/regions/asia/south-asia/afghanistan/236-afghanistan-the-long-hard-road-to-the-2014-transition.aspx>>. ISSN neuvedeno.

ISAF - International Security Assistance Force: History [online]. [cit. 2013-02-17]. Dostupné z www: <<http://www.isaf.nato.int/history.html>>. ISSN neuvedeno.

LANG, V. *Hamíd Karzáí*. *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis, a.s, 2003 - 2013, on 5. 6. 2005 [cit. 2013-02-08]. Dostupné z www: <<http://tema.novinky.cz/hamid-karzai>>. ISSN neuvedeno.

Lidovky.cz: Na základně v Karáči se bojovalo. Taliban mstil Usámu [online]. Praha: Mafra, 2013 on 23. 5. 2011 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z www: <http://www.lidovky.cz/na-zakladne-v-karaci-se-bojovalo-taliban-mstil-usamu-fhw-/zpravy-svet.aspx?c=A110523_065558_In_zahranici_ape>. ISSN neuvedeno.

MARJÁNKO, B. *Varšavská smlouva. TOTALITA* [online]. Praha: 1999—2013 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z www: <<http://www.totalita.cz/vysvetlivky/vsml.php>>. ISSN neuvedeno.

Ministerstvo obrany: NATO: Podíl ČR na činnosti NATO [online]. Praha: MO, 2004—2012 on 27. 11. 2006 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z www: <<http://www.mocr.army.cz/scripts/detail.php?id=8242>>. ISSN neuvedeno.

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Společné tiskové prohlášení MZV a MO ČR: Po pěti letech končí práce rekonstrukčního týmu v Lógaru [online]. Praha: MZV, 2012 on 1. 2. 2013 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z www: <http://afghanistan.mzv.cz/prtlogar/cz/bezpecnost/prace_rekonstrukcniho_tymu_skoncila_po.html>. ISSN neuvedeno.

Mise: 1. úkolové uskupení speciálních sil v ISAF, Afghánistán, Nangarhár (601. skss) [online]. Praha: MO, 2004—2012 on 4. 1. 2012 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z www: <<http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=64012>>. ISSN neuvedeno.

Mise: 5. jednotka OMLT má za sebou téměř dvě třetiny svého působení v provincii Wardak [online]. Praha: MO, 2004—2012 on 19. 2. 2013 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z www: <<http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/afghanistan-wardak/zprav-wardak/5-jednotka-omlt-ma-za-sebou-temer-dve-tretiny-sveho-pusobeni-v-provincii-wardak-79905/>>. ISSN neuvedeno.

Mise: Afghánistán Šarana (HELI UNIT ISAF) [online]. Praha: MO, 2004—2012 on 16. 12. 2011 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z www: <<http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=15554>>. ISSN neuvedeno.

Mise: Afghánistán Wardak (OMLT ISAF) [online]. Praha: MO, 2004—2012 on 4. 2. 2013 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z www: <<http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/afghanistan-wardak/afghanistan-wardak-46900/>>. ISSN neuvedeno.

Mise: Češi končí působení v provinčním rekonstrukčním týmu [online]. Praha: MO, 2004—2012 on 31. 1. 2013 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z www: <http://www.mise.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/cesi-konci-pusobeni-v-provincnim-rekonstrukcnim-tymu-79366>. ISSN neuvedeno.

Mise: Češi připravují ve Wardaku nové afghánské policisty [online]. Praha: MO, 2004—2012 on 12. 1. 2012 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z www: <<http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/afghanistan-wardak/zprav-wardak/cesi-pripravuji-ve-wardaku-nove-afghanske-policisty-64179/>>. ISSN neuvedeno.

Mise: Historie misí [online]. Praha: MO, 2004—2012 on 4. 1. 2013 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z www: <<http://www.mise.army.cz/historie-misi/historie-zahranicnich-misi-3699/>>. ISSN neuvedeno.

Mise: ISAF - mírová operace (nemocnice), od 24/4 2002 do 28/1 2003, Afghánistán, 269 příslušníků [online]. Praha: MO, 2004—2012 on 8. 12. 2005 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z www: <<http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3710>>. ISSN neuvedeno.

Mise: ISAF-KAIA [online]. Praha: MO, 2004—2012 on 15. 7. 2006 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z www: <<http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=8804>>. ISSN neuvedeno.

Mise: ISAF - Polní nemocnice a chemický odřad - do prosince 2008 [online]. Praha: MO, 2004—2012 on 22. 12. 2008 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z www: <<http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=12573>>. ISSN neuvedeno.

Mise: Úkolové uskupení AČR ISAF [online]. Praha: MO, 2004—2012 on 4. 2. 2013 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z www: <<http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/ukolove-uskupeni-acr-isaf-42409/>>. ISSN neuvedeno.

Mise: WINTER RACE - humanitární operace NATO v Pákistánu [online]. Praha: MO, 2004—2012 on 10. 1. 2006 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z www: <<http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=6913>>. ISSN neuvedeno.

MORAVEC, F. a kol. *PRT Lógar - V areálu zemědělské školy vyrostla nová jídelna a ubytovna. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Praha: MZV, 2012 on 13. 11. 2012 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z [www: <http://afghanistan.mzv.cz/prtlogar/cz/aktuality/v_arealu_zemedelske_skoly_vyrostla_nova.html>](http://afghanistan.mzv.cz/prtlogar/cz/aktuality/v_arealu_zemedelske_skoly_vyrostla_nova.html). ISSN neuvedeno.

MORAVEC, F. *PRT opravil ve spolupráci s provinční vládou další tři školy. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Praha: MZV, 2012 on 28. 11. 2011 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z [www: http://afghanistan.mzv.cz/prtlogar/cz/aktuality/prt_opravil_ve_spolupraci_s_provincni.html](http://afghanistan.mzv.cz/prtlogar/cz/aktuality/prt_opravil_ve_spolupraci_s_provincni.html). ISSN neuvedeno.

MŠMT ČR: *Rámcové vzdělávací programy* [online]. Praha: MŠMT, 2006—2012 [cit. 2013-03-04]. Dostupné z [www: < http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>](http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy). ISSN neuvedeno.

Nato and Afghanistan. Questions and answers [online]. Brusel: NATO Public diplomacy division, 2012 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z [www: <http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_publications/NATO_and_Afgh_LR_en.pdf>](http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_publications/NATO_and_Afgh_LR_en.pdf). ISSN neuvedeno.

NATO Review: Týmová práce, transparentnost a předání moci v Afghánistánu [online]. Místo a datum neuvedeno. [cit. 2013-03-03]. Dostupné z [www: <http://www.nato.int/docu/review/2011/Afghanistan-2011/Teaming-Transparency-Transition/CS/index.htm>](http://www.nato.int/docu/review/2011/Afghanistan-2011/Teaming-Transparency-Transition/CS/index.htm). ISSN neuvedeno.

Občanský institut: Americká politika detente. [online]. Praha: Občanský institut, 2013 on 2013 [cit. 2013-02-08]. Dostupné z [www: <http://www.obcinst.cz/cs/AMERICKA-POLITIKA-DETENTE-c1457/>](http://www.obcinst.cz/cs/AMERICKA-POLITIKA-DETENTE-c1457/). ISSN neuvedeno.

Oficiální web 601. skupiny speciálních sil generála Moravce: 601. skupina speciálních sil v operaci ENDURING FREEDOM 06 [online]. Praha: 2005 on 3. 12. 2006 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z [www: <http://www.601skss.cz/ef2006.html>](http://www.601skss.cz/ef2006.html). ISSN neuvedeno.

Oficiální web 601. skupiny speciálních sil generála Moravce: Fakta bojového nasazení 601. skupiny speciálních sil v Afghánistánu 2008—2009 [online]. Praha: 2005 on 30. 1. 2010 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z [www: <http://www.601skss.cz/mise/ef08_09/souhrn.html>](http://www.601skss.cz/mise/ef08_09/souhrn.html). ISSN neuvedeno.

Oficiální web 601. skupiny speciálních sil generála Moravce: Zahraniční mise 601. skupiny speciálních sil [online]. Praha: 2005 on 8. 1. 2009 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z [www: <http://www.601skss.cz/mise.html>](http://www.601skss.cz/mise.html). ISSN neuvedeno.

OSN Praha: Mezinárodní soudní tribunály: Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (ICTY) [online]. Praha: UNIC, 2005 on 21. 3. 2012 [cit. 2012-11-04]. Dostupné z www: <<http://www.osn.cz/system-osn/mezinarodni-tribunaly/?i=135>>. ISSN neuvedeno.

OSN Praha: Mezinárodní soudní tribunály: Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (ICTR) [online]. Praha: UNIC, 2005 on 21. 3. 2012 [cit. 2012-11-04]. Dostupné z www: <<http://www.osn.cz/system-osn/mezinarodni-tribunaly/?i=136>>. ISSN neuvedeno.

OSN Praha: O OSN [online]. Praha: UNIC, 2005 on 21. 3. 2012 [cit. 2012-11-04]. Dostupné z www: <<http://www.osn.cz/system-osn/o-osn/>>. ISSN neuvedeno.

OSN Praha: Organizační struktura [online]. Praha: UNIC, 2005 on 21. 3. 2012 [cit. 2012-11-04]. Dostupné z www: <<http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/?i=188>>. ISSN neuvedeno.

OSN Praha: Organizační struktura [online]. Praha: UNIC, 2005 on 21. 3. 2012 [cit. 2012-11-04]. Dostupné z www: <<http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/?i=189>>. ISSN neuvedeno.

OSN Praha: Zprávy 2007 [online]. Praha: UNIC, 2005 on 21. 3. 2012 [cit. 2012-11-17]. Dostupné z www: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1288>>. ISSN neuvedeno.

OSN Praha: Zprávy [online]. Praha: UNIC, 2005 on 21. 3. 2012 [cit. 2012-11-02]. Dostupné z www: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/>>. ISSN neuvedeno.

Politické problémy rozvojových zemí: Libye [online]. Praha: 2005 [cit. 2012-11-03]. Dostupné z www: <<http://rozvojovky.vse.cz/st-liby.php>>. ISSN neuvedeno.

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. [online]. Praha: VÚP, 2007. [cit. 2013-03-04]. Dostupné z www: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>>. ISSN neuvedeno.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: VÚP, 2010 [cit. 2013-03-04]. Dostupné z www: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>. ISSN neuvedeno.

REINER, T. *OSN. Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis, a.s, 2003 – 2013 on 10. 6. 2006 [cit. 2012-11-04]. Dostupné z www: <<http://tema.novinky.cz/osn>>. ISSN neuvedeno.

Stálá delegace České republiky při NATO v Bruselu: Aktuální téma Afghánistán: Role NATO a ISAF v Afghánistánu [online]. Brusel: 2001 on 4. 3. 2009 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z

www:

<http://www.mzv.cz/nato.brussels/cz/aktualni_tema_afghanistan/role_nato_a_isaf_v_afghanis_tanu.html>. ISSN neuvedeno.

Stonožka: Pomoc Lógaru pokračuje [online]. Praha: Stonožka, 2013 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z www: <http://www.stonozka.org/pomoc_logaru.html>. ISSN neuvedeno.

ŠLAJCHRTOVÁ, L. a kol. *Americké komando zabilo bin Ládina, pohřbili ho do moře.* *iDNES.cz* [online]. Praha: Profimedia, 2013 on 2. 5. 2011 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z www: <http://zpravy.idnes.cz/americke-komando-zabilo-bin-ladina-pohrbili-ho-do-more-pda-zahranicni.aspx?c=A110502_064024_zahranicni_kop>. ISSN neuvedeno.

ŠVAMBERK, A. *Teroristický útok z 11. září 2001 v New Yorku a Washingtonu.* *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis, a.s, 2003 - 2013, on 11. 9. 2011 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z www: <<http://tema.novinky.cz/teroristicky-utok-z-11-zari-2001-v-new-yorku-a-washingtonu>>. ISSN neuvedeno.

TOTALITA: Sovětský svaz v éře Michaila Gorbačova. [online]. Praha: 2013 on © 1999 - 2013 [cit. 2012-11-02]. Dostupné z www: <http://www.totalita.cz/vysvetlivky/sss_r_gorb.php>. ISSN neuvedeno.

Transparency International: Country Profiles [online]. Berlin: Transparency International, 2012 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z www: <<http://www.transparency.org/country#AFG>>. ISSN neuvedeno.

TUREČEK, B. a kol. *Smrtí Usámy bin Ládina podle expertů akce světových teroristů nekončí.* *Zprávy.rozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, 2013 on 2. 5. 2011 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z www: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/blizkyvyhod/_zprava/smrti-usamy-bin-ladina-podle-expertu-akce-svetovych-teroristu-nekonci--887018>. ISSN neuvedeno.

UNAMA: United Nations Assistance Mission in Afghanistan: Mandate [online]. New York: UN Publications, 2013 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z www: <<http://unama.unmissions.org/Default.aspx?tabid=12255&language=en-US>>. ISSN neuvedeno.

United nations: UNITED NATIONS OPERATION IN SOMALIA I (UNOSOM I) – Mandate [online]. New York: 2013 [cit. 2012-11-03]. Dostupné z www: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unosom1mandate.html>>.ISSN neuvedeno.

United nations: UNITED NATIONS OPERATION IN SOMALIA II (UNOSOM II) – Mandate [online]. New York: 2013 [cit. 2012-11-03]. Dostupné z www: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unosom2mandate.html>>.ISSN neuvedeno.

www.natoaktual.cz: Afghánské prezidentské volby se uskuteční v roce 2014 [online]. Ostrava: Jagello, 2000 on 1. 12. 2012 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z www: < http://www.natoaktual.cz/afghanske-prezidentske-volby-se-uskutecni-v-roce-2014-fh6-na_media.aspx?c=A121101_162116_na_media_m02>. ISSN nevedeno.

www.natoaktual.cz: Oficiální portál Informačního centra o NATO [online]. Ostrava: Jagello, 2000 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z www: < <http://www.natoaktual.cz/>>. ISSN nevedeno.

www.natoaktual.cz: Oficiální portál Informačního centra o NATO: Česká republika a NATO. Historie vztahů ČR se Severoatlantickou aliancí [online]. Ostrava: Jagello, 2000 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z www: < http://www.natoaktual.cz/ceska-republika-a-nato-0us-na_zpravy.aspx?y=na_summit/cr-a-nato.htm>. ISSN nevedeno.

www.natoaktual.cz: Za pomalý rozvoj kyberobrany mohou generační rozdíly [online]. Ostrava: Jagello, 2000 on 4. 4. 2012 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z www: < http://www.natoaktual.cz/na_media.aspx?r=na_media&c=A120404_170631_na_media_m02#--usa-hlavnim-tematem-aliancniho-summitu-bude-afghanistan>. ISSN nevedeno.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Petra Hénková
Katedra nebo ústav:	Společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. David Hampl, Ph.D.
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Afghánský konflikt a zapojení České republiky v jeho rámci
Název v angličtině:	Afghan conflict and the involvement of the Czech Republic into the conflict
Anotace práce:	Práce se zabývá afghánským konfliktem a jeho souvislostmi: historií afghánského konfliktu, současným děním, účastí mezinárodních společenství v konfliktu včetně zapojení České republiky. Práce přináší i pedagogickou aplikaci zvoleného tématu ve výuce.
Klíčová slova:	Afghánistán, konflikt, OSN, NATO, sovětská okupace, Tálibán, 11. září 2001, terorismus, al-Qáida, operace Trvalá svoboda, mise ISAF, Česká republika, mise, PRT, pedagogická aplikace.
Anotace v angličtině:	The thesis deals with the Afghan conflict and its context: the history of the Afghan conflict, current events, the participation of international community in the conflict, including the involvement of the Czech Republic. The thesis also brings educational application chosen topic in teaching.
Klíčová slova v angličtině:	Afghanistan, the conflict, the UN, NATO, the Soviet occupation, the Taliban, 11 September 2001, terrorism, Al-Qaida, Operation Enduring Freedom, ISAF, Czech Republic, mission, PRT, pedagogical applications.
Přílohy vázané v práci:	—
Rozsah práce:	97 stran
Jazyk práce:	čeština